

Implemented by

giz Deutsche Gesellschaft
für Internationale
Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

MARRI

Migration, Asylum, Refugees Regional Initiative

ICMPD

International Centre for
Migration Policy Development

Përmirësimi i pjesëmarrjes së organizatave të
shoqërisë civile në mekanizmat e referimit të
Pjesëmarrësve të MARRI
Udhëzime praktike

I përgatitur nga Qendra Ndërkombëtare për Zhvillimin e Politikave të Migracionit (ICMPD), Vjenë – Austri në kuadër të projektit rajonal Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) për Parandalimin dhe Luftimin e Trafikimit të Qenieve Njerëzore në Ballkanin Perëndimor – “PaCT”, i porositur nga Ministria Federale Gjermane për Bashkëpunim Ekonomik dhe Zhvillim (BMZ)

Qendra Ndërkombëtare për Zhvillimin e Politikave të Migracionit | 2022

Autor: Edgar Federzoni dos Santos

Ekipi i Programit Antitrafik të ICMPD: Sanja Milenkovikj Bojadjieva, Melita Gruevska Graham, Edgar Federzoni dos Santos, Ivanka Hainzl, Elena Petreska.

Ekipi i GIZ: Ekipi i GIZ: Michael Samec, Vesna Vujovic Prizmic, Svetlana Zdravkovska, Martin Hiebsch, Jan - Hendrik Dannheisig.

Ekipi MARRI: Sashko Kocev, Aleksandar Todosiev.

Qendra Ndërkombëtare për Zhvillimin e Politikave të Migracionit (ICMPD)
Gonzagasse 1
A-1010 Vjenë
Austria
www.icmpd.org

Qendra Ndërkombëtare për Zhvillimin e Politikave të Migracionit

Të gjitha të drejtat janë të rezervuara. Asnjë pjesë e këtij publikimi nuk mund të riprodhohet, kopjohet ose transmetohet në çfarëdo forme ose me çfarëdo mjeti, elektronik ose mekanik, duke përfshirë fotokopjimin, regjistrimin ose çdo sistem të ruajtjes dhe marrjes së informacionit, pa lejen e pronarëve të së drejtës së autorit. Përmbajtja e këtij publikimi mund të përdoret për qëllime edukative si dhe qëllime të tjera jo komerciale, me kusht që njoftimi i qëllimit të bëhet në ICMPD dhe çdo përdorim i tillë të shoqërohet me njohjen e burimit.

ICMPD ia jep GIZ-it të drejtën e parevokueshme, jo-ekskluzive dhe të transferueshme për përdorimin e këtij botimi në të gjitha sferat dhe fushat, përfshirë përpunimin, përkthimin dhe përdorimin e tij në mediat elektronike. GIZ ka të drejtë t'u japë palëve të treta të drejta të thjeshta si nën-përdorues të këtij publikimi.

Ky publikim mundësua nëpërmjet mbështetjes së siguruar nga projekti Rajonal për Parandalimin dhe Luftimin e Trafikimit të Qenieve Njerëzore në Ballkanin Perëndimor - "PaCT" i zbatuar nga Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) i porositur nga Ministria Federale Gjermane për Bashkëpunim Ekonomik dhe Zhvillim (BMZ) në partneritet me Iniciativën Rajonale për Migrim, Azil, Refugjatë (MARRI).

Përmbajtja e këtij publikimi është përgjegjësi e vetme e ICMPD dhe në asnjë mënyrë nuk mund të konsiderohet se pasqyron pikëpamjet e GIZ, BMZ ose MARRI.

Paraqitja nga: 360° Communication Jürgen Henning

Shtypur dhe lidhur nga: Datapons DOOEL

Tabela e Përmbajtjes

Sfondi dhe Hyrje	8
Struktura e Qasjes	10
Metodologjia	11
Praktikat dhe procedurat ekzistuese të bashkëpunimit ndërmjet autoriteteve publike dhe OSHC-ve në kuadër të MKR-ve në rajon.....	13
Parimet udhëzuese	19
PJESA I: Metodatat, udhëzimet, mjetet dhe praktikatat e mira për autoritetet publike	23
1. Planifikimi i përfshirjes së OSHC-ve	23
2. Përfshirja e OSHC-ve në organizimin dhe zbatimin e aktiviteteve	31
3. Përfshirja e OSHC-ve në monitorimin dhe vlerësimin e MKR-ve	38
PJESA II: Metodatat, udhëzimet, mjetet dhe praktikatat e mira për organizatat e shoqërisë civile	41
1. Avokoni për më shumë.....	41
2. Krijoni rrjete më shumë.....	49
PJESA III: Metodatat, udhëzimet, mjetet dhe praktikatat e mira për punën e përbashkët ndërmjet autoriteteve publike dhe OSHC-ve.....	53
Rishikimi i dokumenteve ekzistuese dhe literatura e konsultuar	63
Mjeti 2: Kriteret e Licencimit për OSHC-të - Shembull	66
Mjeti 3: Thirrje për propozime	67
Mjeti 4: Matrica e vlerësimit të problemit	74
Mjeti 5: Udhëzuesi i procesit/ Analiza SWOT	76

Lista e shkurtesave

ATP	Programi Antitrafik i ICMPD
CoE	Këshilli i Evropës
OSHC	Organizata e Shoqërisë Civile
ICMPD	Qendra Ndërkombëtare për Zhvillimin e Politikave të Migracionit
MARRI	Nisma Rajonale për Migrim, Azil, Refugjatë
MM	Memorandum Mirëkuptimi
OJQ	Organizata Joqeveritare
MKR	Mekanizmi i referimit
OSBE	Organizata për Siguri dhe Bashkëpunim në Evropë
THB (TQNJ)	Trafikimi i Qenieve Njerëzore
OKB	Kombet e Bashkuara
UNODC	Zyra e Kombeve të Bashkuara për Drogën dhe Krimin
UNTOC	Konventa e Kombeve të Bashkuara kundër Krimit të Organizuar Transnacional

Sfondi dhe hyrje

Për të siguruar asistencë dhe mbrojtje gjithëpërfshirëse dhe efektive për personat e trafikuar, përvoja ka treguar se thelbësore janë kornizat e institucionalizuara të bashkëpunimit që i përfshijnë të gjithë aktorët relevantë qeveritar dhe joqeveritar. Korniza të tilla të bashkëpunimit të institucionalizuar duhet të përqendrohen në menaxhimin e rasteve individuale të trafikimit dhe të mbulojnë tërë sekuencën (rendin) e masave të rastit, nga identifikimi, ndihma dhe mbrojtja, pjesëmarrja dhe mbështetja gjatë procedurave dhe zgjidhjeve ligjore, deri te kthimi/zhvendosja (ose ri-sistemimi) dhe/ose përfshirja sociale e viktimave në destinacionin e tyre, origjinën apo diku tjetër. Duke qenë të institucionalizuara, këto sisteme duhet në të njëjtën kohë të jenë fleksibile për t'iu përgjigjur rrethanave dhe nevojave individuale të viktimave të krimeve të trafikimit. Meqenëse shumë nga rastet e trafikimit të qenieve njerëzore janë transnacionale, është thelbësore që të ekzistojnë jo vetëm mekanizmat e referimit, asistencës dhe mbështetjes vendase, por edhe ato ndërkufitare dhe që ata t'i kushtojnë respektin e duhur mbrojtjes së të dhënave personale dhe privatësisë së viktimave.

Gjatë dy dekadave të fundit, gjashtë pjesëmarrësit¹ e Iniciativës Rajonale për Migracion, Azil, Refugjatë (MARRI) - Shqipëria, Maqedonia e Veriut, Bosnja dhe Hercegovina (BeH), Serbia, Mali i Zi, Kosova* kanë adaptuar gradualisht ndryshime të rëndësishme dhe pozitive në kuadrin e tyre të përgjithshëm për luftimin e trafikimit të qenieve njerëzore (THB). Çdo pjesëmarrës në MARRI ka zhvilluar mjete legjislative dhe operacionale, të gjëra dhe gjithëpërfshirëse kundër trafikimit; duke përfshirë Mekanizmat e Kombëtare të Referimit (MKR)² dhe Mekanizmat Transnacionale të Referimit (TRM) për identifikimin, ndihmën dhe referimin e personave të trafikuar. MKR-të në shtetet Pjesëmarrëse në MARRI janë krijuar në dekadën e fundit (në Shqipëri - 2005, Maqedoninë e Veriut - 2008, BeH - 2003, Serbi - 2001, Mali i Zi - 2007 dhe në Kosovë* - 2008)³, duke funksionuar si korniza bashkëpunimi ndërmjet aktorëve qeveritarë dhe joqeveritarë dhe duke përfshirë Procedurat Standarde të Operacionit (SOP) për identifikimin, referimin dhe ndihmën për personat e trafikuar.

Duke pasur parasysh kompleksitetin e krimit të trafikimit dhe reagimin ndaj tij, përgjigja e koordinuar nga të gjitha palët e interesuara është thelbësore për suksesin e politikave për këtë çështje. Prandaj, bashkëpunimi ndërmjet zyrtarëve dhe ofruesve të shërbimeve në sektorin joqeveritar është karakteristikë thelbësore. Si të tilla, MKR-të e rajonit i përfshijnë Organizatat e Shoqërisë Civile (OSHC) në aktivitetet dhe objektivat e tyre programore.

Megjithatë, janë qeveritë ato që e kanë pronësinë dhe përgjegjësinë kryesore për iniciimin, zhvillimin, miratimin dhe zbatimin e të gjitha politikave publike. Pa paragjykuar sa më sipër, OSHC-të janë suplementare dhe plotësuese të mandatit

1 Në përputhje me rregullat e komunikimit MARRI, termi „Pjesëmarrës“ përdoret në vend të termit „kombëtar“. Termi i referohet pjesëmarrësit/ve MARRI (p.sh. nevojat e Pjesëmarrësve, niveli i Pjesëmarrësve, etj.)

2 I referohet konceptit të zhvilluar nga OSBE/ODIHR në 2004 në Mekanizmat Kombëtarë të Referimit - Bashkimi i Përpjekjeve për Mbrojtjen e të Drejtave të Personave të Trafikuar: Një Manual Praktik dhe i përditësuar në vitin 2022 në Mekanizmat Kombëtarë të Referimit - Bashkimi i Përpjekjeve për Mbrojtjen e të Drejtave të Personave të Trafikuar: Manual Praktik – Botimi i Dytë.

3 ICMPD (2012), Rruga përpara në krijimin e mekanizmave efektivë të referimit transnacional. Një raport i bazuar në përvojat në rastet e trafikimit të qenieve njerëzore në Evropën Juglindore. Vjena.

të qeverisë, pasi ato mund të posedojnë informacione, të dhëna, ekspertizë, infrastrukturë ose mjete dhe mekanizma të vlefshëm për ekzekutimin e MKR-ve. Në mënyrë të ngjashme, bashkëpunimi i OSHC-ve me entitetet qeveritare për trafikimin e qenieve njerëzore (THB) i mbështet këto të fundit në rolin e tyre të domosdoshëm dhe të pazëvendësueshëm në luftimin e krimit. Koordinimi me OSHC-të është, në fakt, element integral edhe i MKR-ve edhe i TRM-ve.

Ky dokument e paraqet qasjen për **pjesëmarrje të përmirësuar të OSHC-ve në MKR në shtetet Pjesëmarrëse në MARRI**. Është zhvilluar në bazë të gjetjeve të raportit *Analiza dhe hartëzimi i mekanizmave të referimit për të mbrojtur viktimat e trafikimit të qenieve njerëzore në gjashtë shtetet pjesëmarrëse në MARRI*⁴, sipas të cilit, zbatimi i MKR-ve mund të përmirësohet në aspekt të bashkëpunimit OSHC - qeveri. Në Raportin e lartpërmendur thuhet se:

- Ofrimi i shërbimeve është i pabalancuar dhe kryesisht realizohet nga OSHC-të, pavarësisht se qeveria e mban përgjegjësinë përfundimtare për to.
- OSHC-të nuk marrin fonde të mjaftueshme për të drejtuar operacionet e tyre dhe për të zbatuar aktivitetet e parashikuara për to në MKR.
- Financimi për mbrojtjen dhe shërbimet e referimit nuk janë institucionalizuar dhe alokuar siç duhet për të përfshirë OSHC-të proporcionalisht sipas ngarkesës tyre me punë.
- Rolet dhe përgjegjësitë ndërmjet qeverisë dhe OSHC-ve nuk janë të përcaktuara mirë ose të ndara qartë në MKR.
- Qeveritë përballen me sfida në vlerësimin e vazhdueshëm të kapaciteteve, praktikave dhe standardeve të OSHC-ve për të vendosur se cilat pre tyre të përfshihen dhe në çfarë mase.

Prandaj, objektivi i përgjithshëm i kësaj qasjeje është të forcojë pjesëmarrjen e OSHC-ve në MKR-të duke përputhur më mirë aftësitë organizative, duke rritur efektivitetin e koordinimit dhe duke optimizuar shpërndarjen e burimeve.

Pjesëmarrja civile përkufizohet për qëllimet e këtyre udhëzimeve në përputhje me përkufizimin e Këshillit të Evropës, i cili i referohet OJQ-ve dhe “shoqërisë civile të organizuar duke përfshirë grupe vullnetare, organizata jofitimprurëse, shoqata, fondacione, organizata humanitare (bamirësie), si dhe komunitet dhe grupe avokuese në bazë të aspektit gjeografik ose të interesit”⁵ që janë aktivisht të përfshirë në luftimin e trafikimit të qenieve njerëzore dhe/ose ofrimin e shërbimeve për viktimat e këtij lloj trafikimi, si dhe për personat në rrezik për eksploatim.

Për kë është?

Dokumenti i dedikohet profesionistëve dhe praktikuesve të cilët janë në antitrafikim, në rajonin e MARRI-t dhe më gjerë, veçanërisht anëtarët e MKR-ve: punonjësit socialë, oficerët e zbatimit të ligjit, praktikuesit e kujdesit shëndetësor, psikologët dhe këshilltarët, specialistët për mbrojtjen e fëmijëve, avokatët etj. Në mënyrë indirekte, i synon palët e interesuara që nuk janë anëtarë zyrtarë të MKR-së, por

4 Të ndryshëm dhe të barabartë (2020), *Analiza dhe hartëzimi i Mekanizmave të Referimit për të mbrojtur viktimat e trafikimit të qenieve njerëzore në gjashtë pjesëmarrësit e MARRI*.

5 CoE (2019), *Kodi i Praktikës së Mirë për Pjesëmarrjen Civile në Procesin e Vendimarrjes*.

bashkëpunojnë me MKR-të, si mësuesit dhe administratorët e shkollave, trajnerët profesional, këshilltarët për punë etj. Së fundi, qasja mund të jetë e dobishme edhe për politik-bërësit dhe anëtarët e strukturave për koordinimin e luftës kundër trafikimit, që bashkëpunojnë me MKR-të për shkak të natyrës së punës së tyre.

Udhëzimet

Mjetet

Metodat

Praktikat e mira

Si ta përdorim?

Ky dokument nuk është i detyrueshëm dhe profesionistët mund ta përdorin atë në punën e tyre të përditshme duke zbatuar një ose më shumë prej metodave, udhëzimeve, mjeteve dhe praktikave të mira që janë paraqitur këtu, varësisht nga interesi dhe nevojat e tyre. Ai mundëson një pasqyrë të çështjeve kryesore dhe sfidave strukturore e institucionale në krijimin e kanaleve të komunikimit dhe bashkëpunimit midis profesionistëve dhe praktikuesve në luftën kundër trafikimit në rajonin e MARRI-t dhe ofron udhëzime konkrete dhe praktike se si mund të adresohen pengesat dhe sfidat e identifikuara.

Struktura e Qasjes

Qasja bazohet në proceset dhe praktikat e vendosura në rajonin e MARRI, por e përfshin edhe ekspertizën ndërkombëtare.

Qasja është e trefishtë. Shtylla e parë i pajis pjesëmarrësit me metoda realiste për të rritur angazhimin e OSHC-ve në MKR dhe përdorimin e infrastrukturës dhe njohurive të tyre ekzistuese, si dhe për përmirësimin e monitorimit të OSHC-ve dhe respektimin e standardeve. Shtylla e dytë u jep mbështetje OSHC-ve për të promovuar financim të barabartë publik dhe përfshirje në politikbërje. Në fund, shtylla e tretë e nxit ndërveprimin midis OSHC-ve dhe qeverive duke promovuar bashkëpunime dhe duke mbrojtur komplementaritetin e ndërsjellë.

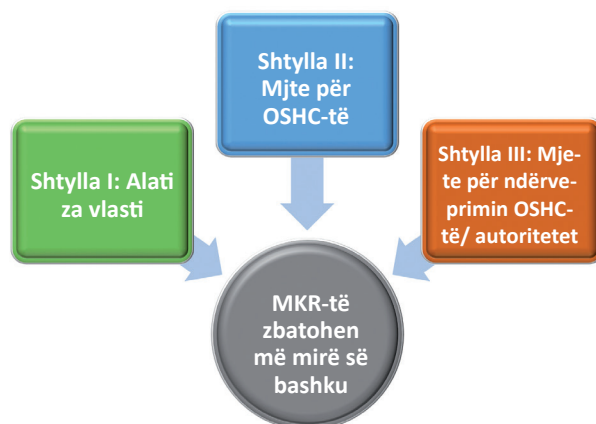

Figura 1: Struktura e qasjes

Këto shtylla shërbejnë si parime kryesore të Qasjes dhe synojnë të përfshijnë të gjithë aktorët e nevojshëm për të përmbushur objektivat dhe për të krijuar rezultate të balancuara. Si rezultat, si OSHC-të ashtu edhe institucionet publike duhet t'i kenë procedurat dhe mjetet e nevojshme për të krijuar dhe ekzekutuar në bashkëpunim MKR-të në mënyrë të drejtë.

Qasja përbëhet nga elementet strukturore në vijim:

- Metodologjia;
- Praktikat dhe procedurat ekzistuese të bashkëpunimit ndërmjet autoriteteve publike dhe OSHC-ve në kuadër të MKR-ve në rajon;
- Parimet udhëzuese – bazat;
- PJESA I - Metodatat, udhëzimet, mjetet dhe praktikat e mira për autoritetet publike;
- PJESA II - Metodatat, udhëzimet, mjetet dhe praktikat e mira për OSHC-të;
- PJESA III - Metodatat, udhëzimet, mjetet dhe praktikat e mira për punën e përbashkët ndërmjet autoriteteve publike dhe OSHC-ve.

Metodologjia

Qasja e paraqitur në këtë dokument është pjesë e serisë së qasjeve praktike të zhvilluara nga Programi AntiTrafikim (ATP) i ICMPD në kuadër të projektit *“Zhvillimi i Qasjeve për Rritjen e Funksionalitetit të Mekanizmave të Referimit (MKR) tek pjesëmarrësit e MARRI”*. Ky Udhëzues ka për detyrë të lehtësojë rreth sfidave dhe boshllëqeve ekzistuese në përfshirjen e të mbijetuarve në reagimin kundër trafikimit.

ATP ka përdorur metodologji gjithëpërfshirëse për të zhvilluar të gjitha qasjet praktike.

Hulumtimi i dokumenteve ekzistuese

Hulumtimi i dokumenteve ekzistuese përfshinte mbledhjen dhe analizën e informacioneve relevante për zhvillimin e katër qasjeve praktike. Janë hulumtuar dhe shqyrtuar burime të ndryshme të rëndësishme për katër temat e Qasjeve:

- Burimet ekzistuese ligjore dhe politike ndërkombëtare.
- Publikime, raporte, kërkime akademike, udhëzime, rekomandime, etj.
- Iniciativat dhe zhvillimet aktuale ndërkombëtare.
- Praktikat ekzistuese në Pjesëmarrësit MARRI dhe më gjerë.

Hulumtimi në terren

Ekipi i ekspertëve të ICMPD hartoi një pyetësor që i mbulonte katër fushat tematike të qasjeve. Qëllimi i tij ishte të mblidhen informacione shtesë për praktikat ekzistuese të Pjesëmarrësit të MARRI-t. Pyetësori iu shpërnda autoriteteve të emëruara qeveritare dhe joqeveritare (koordinatorët e MKR-ve dhe aktorët e tjerë në MKR).

Pyetësi u përkthye në gjuhën serbe/boshnjake/malazeze, maqedonase dhe shqipe dhe iu dërgua 56 palëve të interesuara, të identifikuar për luftë kundër trafikimit - profesionistëve në rajon, edhe palëve të interesuara të emëruara si Pika Fokale të projektit, si dhe profesionistëve të tjerë relevantë. Ekipi ka pranuar gjithsej 31 pyetësorë - **tre** nga Shqipëria, **shtatë** nga Bosnja e Hercegovina, **shtatë** nga Kosova*, **tre** nga Mali i Zi, **shtatë** nga Maqedonia e Veriut dhe **katër** nga Serbia.

Përveç kësaj, janë kryer disa **konsultime** me partnerë të përzgjedhur ndërkombëtarë, aktivë në temat e qasjeve. Qëllimi i konsultimeve ishte që të sigurohet një pasqyrë shtesë në mbledhjen e informacionit të detajuar dhe specifik të rëndësishëm për qasjet.

Analiza e informacionit dhe hartimi i qasjeve

Gjetjet e bazuara në informacionet e mbledhur me pyetësorë u analizuan dhe u kombinuan me gjetjet e hulumtimit të dokumenteve ekzistuese. Ato u përdorën si bazë për zhvillimin e katër qasjeve praktike. Gjatë zhvillimit të qasjeve janë marrë parasysh standardet ekzistuese ndërkombëtare dhe udhëzimet për përfshirjen e të mbijetuarve, angazhimin e OSHC-ve dhe bashkëpunimin e komunikimin e zgjeruar ndërmjet palëve të interesuara

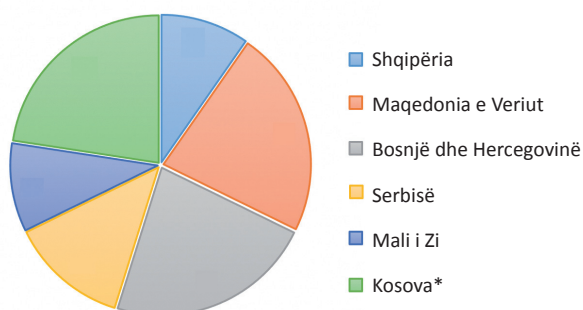

Figura 2: Përgjigjet e marra nga pjesëmarrësit e MARRI

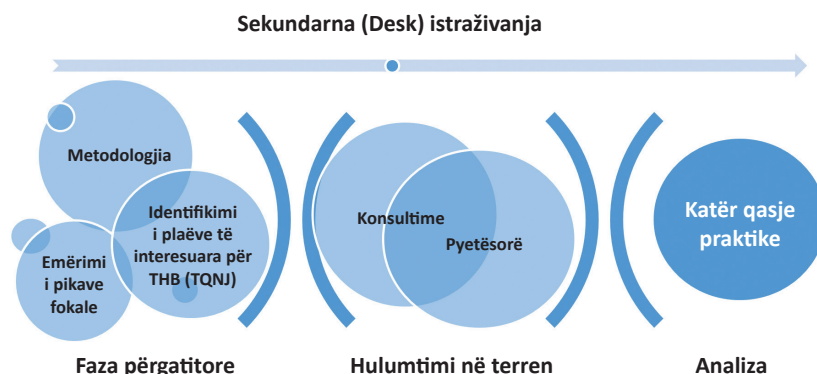

Figura 3: Procesi i zhvillimit të qasjeve praktike.

* Ky përcaktim është pa paragjykim ndaj qëndrimeve për statusin dhe është në përputhje me Rezolutën 1244 dhe Opinionin e GjND-së për shpalljen e pavarësisë së Kosovës.

Praktikat dhe procedurat ekzistuese të bashkëpunimit ndërmjet autoriteteve publike dhe OSHC-ve në kuadër të MKR-ve në rajon

Në Shqipëri⁶, OJQ-të e specializuara për të ndihmuar viktimat e trafikimit të qenieve njerëzore janë anëtarë të plotë të MKR-së që nga viti 2005, si dhe të Autoritetit Përgjegjës që nga viti 2014. Ato janë të përfshira në identifikimin e parë të viktimave të trafikimit të qenieve njerëzore. Autoritetet shqiptare janë përpjekur të përfshijnë organizata të specializuara joqeveritare (OJQ) në krijimin e strategjive kundër trafikimit. Për këtë qëllim, Zyra e Koordinatorit Kundër Trafikimit (ZKKT-ONAC) i fton përfaqësuesit e OJQ-ve në ngjarje dhe debate për THB (TQNJ). Përveç kësaj, OJQ-të janë aktive në iniciativa për trajnimin e personelit thelbësor. Në vitin 2014, Koordinatorin për Antitrafik krijoi një këshill këshillues të OJQ-ve të angazhuara në punën kundër trafikimit të qenieve njerëzore (THB) për ta zyrtarizuar partneritetin me OJQ-të. Ky bord këshillues ka për qëllim të realizojë rishikime të pavarura të përpjekjeve të ZKKT-ve (ONAC) kundër trafikimit dhe të ofrojë sugjerime për agjencinë. Kjo do të thotë se OSHC-të edhe zyrtarisht u ndihmojnë autoriteteve në identifikimin e viktimave. Më në fund, që nga viti 2018, dy anëtarë të rinj, që e kanë përfaqësuar shoqërinë civile janë shtuar në MKR: Fondacioni Mary Ward Loreto dhe Terre des Hommes.⁷

Në Maqedoninë e Veriut⁸, OSHC-të janë kritike për përpjekjet kundër trafikimit. OJQ-të Open Gate/La Strada, “For a Happy Childhood” (Për një fëmijëri të lumtur), iniciativa joqeveritare për mundësi të barabarta SEMPER dhe “Equal Access” (Qasja e barabartë) vazhdojnë të përfshihen në përpjekjet kundër trafikimit. Puna e Komisionit për THB (TQNJ) mbështetet nga një sërë OJQ-sh përmes Sekretariatit të tij dhe nëngrupit për trafikimin e fëmijëve. Ministria e Punës dhe Politikës Sociale ka nënshkruar një Memorandum Bashkëpunimi me OJQ-të, si Open Gate/La Strada dhe “For a Happy Childhood”, sipas të cilit këto organizata do të japin ndihmë ligjore, mjekësore dhe psikologjike për viktimat e vendosura në strehimoret qeveritare. Përveç kësaj, në disa situata OJQ-të brenda ekipeve të përbashkëta mobile sigurojnë ndihmë ligjore primare për viktimat e mundshme të trafikimit⁹. Së fundi, një grup i gjerë pune që përbëhet nga përfaqësues të palëve të interesuara (organizata qeveritare dhe joqeveritare), ekspertë ndërkombëtarë dhe vendas dhe personeli akademik ka hartuar një draft tekst të Ligjit për Procedurë Penale në mënyrë që viktimat të fitojnë të drejtën e kompensimit për dëme materiale dhe jo-materiale nga një fond qeveritar¹⁰.

Në Bosnje dhe Hercegovinë¹¹, autoritetet thonë se bashkëpunimi me shoqërinë civile në luftën kundër trafikimit të qenieve njerëzore është zhvilluar në mënyrë efektive. Përfaqësues të organizatave joqeveritare të specializuara janë të përfshirë

6 GRETA (2016). Raport në lidhje me zbatimin e Konventës së Këshillit të Evropës për Veprimin kundër Trafikimit të Qenieve Njerëzore nga Shqipëria. Strasburgu.

7 GRETA (2020). Raporti i Vlerësimit – Shqipëri: Raundi i tretë i vlerësimit. Strasburgu.

8 GRETA (2018). Raport në lidhje me zbatimin e Konventës së Këshillit të Evropës për Veprim kundër Trafikimit të Qenieve Njerëzore nga “ish Republika Jugosllave e Maqedonisë”. Strasburgu.

9 GRETA (2021). Përgjigje nga Maqedonia e Veriut në pyetësin për vlerësimin e zbatimit të Konventës së Këshillit të Evropës për Veprim kundër Trafikimit me Qenie Njerëzore nga palët – Raundi i tretë i vlerësimit. Strasburgu.

10 Po aty.

11 GRETA (2017). Raport në lidhje me zbatimin e Konventës së Këshillit të Evropës për Veprimin kundër Trafikimit të Qenieve Njerëzore nga Bosnja dhe Hercegovina. Strasburgu.

në strukturat shumëdisiplinore në nivel qeveritar, të entiteteve dhe të qarqeve (Ekipi Monitorues i Këshillit të Ministrave dhe Ekipeve Rajonale të Monitorimit). Gjatë zhvillimit të politikave dhe planeve të veprimit për të luftuar TQNJ (THB), kontaktohen OJQ-të e specializuara. Përveç kësaj, OJQ-të marrin pjesë aktive në debatet publike rreth reformave të nevojshme ligjore. Përfaqësuesit e OJQ-ve e njohën dhe e pranuan gjerësinë e bashkëpunimit të tyre me autoritetet, duke përfshirë agjencitë e zbatimit të ligjit. Sindikatat, nga ana tjetër, nuk janë aq të përfshira në luftën kundër TQNJ (THB) në Bosnjë dhe Hercegovinë. *“Në fund të vitit 2018, Ministria e Sigurisë e Bosnjë-Hercegovinës ka nisur një iniciativë për rindërtimin e ekipeve rajonale të monitorimit për luftën kundër trafikimit të qenieve njerëzore në Bosnje dhe Hercegovinë. Ekipeve, gjegjësisht koordinatorët, drejtohen nga përfaqësues të Ministrave të Brendshme dhe të policisë të Distriktit Bërkko të BeH. Detyrat e ekipeve koordinuese janë të kryejnë detyra profesionale, operative dhe administrative-teknike për forcimin e lidhjeve funksionale dhe bashkëpunimin ndërmjet autoriteteve kompetente dhe organizatave joqeveritare që kryejnë veprimtari në fushat e tyre të kompetencës për të luftuar dhe parandaluar trafikimin e qenieve njerëzore”¹².*

Në Serbi¹³, OJQ të specializuara kanë nënshkruar marrëveshje dypalëshe bashkëpunimi me autoritete të rëndësishme zyrtare që punojnë në temën e TBH (TQNJ). Për shembull, Qendra për Mbrojtjen e Viktimave të Trafikimit ka lidhur marrëveshje bashkëpunimi me Fondacionin Tijana Jurić me qëllim të informimit dhe sensibilizimit sa më të mirë të publikut të gjerë dhe ndërgjegjësimin e përgjithshëm për problemin e trafikimit të qenieve njerëzore, veçanërisht në lidhje me fëmijët dhe të rinjtë. Përveç kësaj, Ministria e të Drejtave të Njeriut dhe të Pakicave dhe OJQ Qendra për Iniciativat Rome nënshkruan një Memorandum Mirëkuptimi për bashkëpunim në fushat e parandalimit të dhunës në familje, martesat e hershme dhe të detyruara të fëmijëve.

Plani i Veprimit që e shoqëron Strategjinë e re Kundër Trafikimit kërkon krijimin dhe zbatimin e një paradigme të bashkëpunimit të formalizuar me OJQ-të në luftën kundër trafikimit të qenieve njerëzore (THB). Strategjia e thekson rëndësinë e pjesëmarrjes së OJQ-ve si partnerë të barabartë në monitorimin, raportimin dhe vlerësimin e zbatimit të Strategjisë nëpërmjet emërimit të pesë përfaqësuesve. Është bërë ftesë publike për OJQ-të që të marrin pjesë në procesin e monitorimit, raportimit dhe vlerësimit të zbatimit të Strategjisë.

Të gjithë ofruesit e shërbimeve, përfshirë OJQ-të, duhet të jenë të licencuar ose të kenë programe të akredituara në përputhje me aktet nënligjore në fuqi, sipas Ligjit për Mbrojtjen Sociale.

Në Mal të Zi¹⁴, janë nënshkruar memorandume të shumta bashkëpunimi nga OJQ-të dhe organizatat ndërkombëtare, duke përfshirë Kryqin e Kuq të Malit të Zi. Sipas autoriteteve, OJQ-të kryesore janë kontaktuar gjatë fazës së zhvillimit të iniciativave

12 GRETA (2020). Përgjigje nga Bosnja dhe Hercegovina në Pyetësin për vlerësimin e zbatimit të Konventës së Këshillit të Evropës për Veprimin kundër Trafikimit të Qenieve Njerëzore nga Palët: Raundi i tretë i vlerësimit. Strasburgu.

13 GRETA (2018). Raport në lidhje me zbatimin e Konventës së Këshillit të Evropës për Veprimin kundër Trafikimit të Qenieve Njerëzore nga Serbia. Strasburgu.

14 GRETA (2016). Raport në lidhje me zbatimin e Konventës së Këshillit të Evropës për Veprimin kundër Trafikimit të Qenieve Njerëzore nga Mali i Zi. Strasburgu.

të strategjisë në lidhje me luftën kundër TQNJ (THB), e e më së shumti MKR. Përveç kësaj, Ministria e të Drejtave të Njeriut dhe të Pakicave dhe OJQ Qendra për Iniciativat Rome nënshkruan një Memorandum Bashkëpunimi (MoU) në fushat e parandalimit të abuzimit në familje, parandalimit të fëmijëve dhe martesave të përkohshme. Koordinator i THB-së (TQNJ) e kryeson Grupin e Punës për Monitorimin e Zbatimit të Strategjisë Kundër Trafikimit, i cili përbëhet prej anëtarëve të ministritë kryesore, agjencitë e zbatimit të ligjit, gjykata dhe organizata të huaja me bazë në Mal të Zi. Që nga viti 2013, një OJQ është njohur si anëtare e plotë e Grupit të Punës pas kërkesës për shprehje interesi nga OJQ-të për t'iu bashkuar grupit. Për më tepër, *“shoqëria civile, duke përfshirë OJQ-të, sindikatat, organizatat e diasporës dhe organizatat e punëdhënësve, luan një rol jetik për t'iu mundësuar viktimave të trafikimit të qenieve njerëzore që të kërkojnë kompensim dhe mjete të tjera juridike”*¹⁵.

Në Kosovë^{*16}, OJQ-të marrin pjesë aktive në përpjekjet kundër trafikimit duke kontribuar në zhvillimin e strategjive dhe planeve të veprimit kundër trafikimit, duke zbatuar aksione, duke realizuar kërkime, duke qenë në zinxhirin e referimit dhe ofrimit të shërbimeve për viktimat, si dhe duke organizuar aktivitete dhe trajnime për ndërgjegjësim.

Marrëveshjet e bashkëpunimit ndërmjet qeverive dhe OSHC-ve

Në hulumtimin në terren që ICMPD e zhvilloi me OSHC-të, zyrtarë publikë dhe organizata ndërkombëtare (publike dhe private).¹⁷, 22 nga 23 të anketuar thanë se ekzistojnë lloje të ndryshme të marrëveshjeve të formalizuara ose partneriteteve ndërmjet OSHC-ve dhe institucioneve qeveritare për zbatimin e MKR-ve të tyre. Palët e interesuara i kanë përshkruar edhe çështjet që i zbatojnë në praktikë dhe kushtet e marrëveshjeve të tilla. OSHC-të dhe institucionet qeveritare njëlloj e njihnin formalizimin e gjerë të marrëveshjeve nga njëra anë dhe vështirësitë për vënien e tyre në lëvizje, nga ana tjetër. Shumica e OJQ-ve pranuan se shumë marrëveshje nuk respektohen. Një OJQ në Bosnje dhe Hercegovinë pohoi se „formalizimi (i bashkëpunimeve) do të forconte partneritetin dhe do të kontribuonte në realizim më të mirë të qëllimeve të përbashkëta dhe luftës kundër trafikimit të qenieve njerëzore“. Në mënyrë të ngjashme, OJQ-të nënshkruajnë edhe memorandume të mirëkuptimit ndërmjet tyre për të forcuar kapacitetet e tyre për ofrim të shërbimeve, si dhe të fitojnë zë më të fortë para institucioneve qeveritare kur negociojnë së bashku. Një OJQ e Maqedonisë së Veriut vendosi parakushtin për zbatimin e marrëveshjeve: „Marrëveshjet ndërmjet organizatave dhe institucioneve publike në të cilat bashkëpunimi vendoset në baza të barabarta, të funksionojnë në praktikë“.

Të anketuarit kanë përshkruar se ka marrëveshje formale ndërmjet qeverive dhe OSHC-ve që ofrojnë shërbime për viktimat. Prandaj, mekanizmat e bashkëpunimit në formën e marrëveshjeve për ofrim të shërbimeve janë ndër më të zakonshmet.

15 GRETA (2021). Raporti i Vlerësimit – Mali i Zi: Raundi i tretë i vlerësimit. Strasburgu.

* Ky emërtim nuk paragjykon qëndrimet mbi statusin dhe është në përputhje me OKB 1244 dhe Opinionin e GJND-së për shpalljen e pavarësisë së Kosovës.

16 GRETA (2016). Raport mbi përputhshmërinë e Kosovës me standardet e Konventës së Këshillit të Evropës për Veprim kundër Trafikimit me Qenie Njerëzore. Strasburgu.

17 Pyetësori siç shpjegohet në seksionin e metodologjisë.

Një organizatë ndërkombëtare në Bosnje dhe Hercegovinë shpjegoi se, për shembull, “ministritë zakonisht nënshkruajnë marrëveshje formale me OJQ-të për ofrimin e shërbimeve për viktimat e huaja, duke përfshirë sigurimin e akomodimit në strehimoret e tyre. Ministritë e tjera japin grante për OSHC-të në baza vjetore për ofrimin e shërbimeve për viktimat vendase”. Një OJQ tjetër boshnjake ilustron se si funksionon bashkëpunimi i tyre me qeverinë: “(OJQ-të ftohen për) pjesëmarrje në ekipet koordinuese lokale. Anëtarët emërohen zyrtarisht nga aktorët e ndryshëm në MKR, si për aktorët nga sektori qeveritar ashtu edhe për ata nga sektori i shoqërisë civile”. Pjesëmarrja në nivel lokal e rrit aspektin praktik dhe funksionalitetin e politikave në terren, pasi ato kanë të bëjnë drejtpërdrejt me komunitetet dhe individët e prekur.

Zyrtarët në Kosovë* shpjeguan se ata “kanë marrëveshje me OSHC-të, të cilat e lehtësojnë procesin e ofrimit të shërbimeve nga pikëpamja financiare dhe procedurale”. Në Maqedoninë e Veriut, një OJQ u dakordua se “Memorandumi i Bashkëpunimit me ndonjë ministri e mundëson zbatimin e rregulluar dhe të pandërprerë të aktiviteteve”. Së fundi, një zyrtar në Serbi pranoi se ata “kanë marrëveshje bashkëpunimi me OSHC-të që janë të specializuara në ofrimin e mbështetjes për viktimat e trafikimit, të cilat zbatohen gjerësisht dhe që e lehtësojnë zbatimin e MKR-së. Ato kanë të bëjnë me mënyrën e komunikimit, shkëmbimin e informacionit, raportimin e ndërsjellë dhe referimin e përdoruesve.”

Të gjitha përgjigjet e mbledhura, duke përfshirë por pa u kufizuar në ato që janë përshkruar më sipër, dëshmojnë se marrëveshjet formale të bashkëpunimit ndërmjet qeverive dhe OSHC-ve janë të vështira për t’u zbatuar dhe rregullisht nuk i plotësojnë pritshmëritë, por praktika tregon se është e qartë që qëllimet e MKR-së ka më shumë gjasa të përmbushen sa herë që këto marrëveshje janë të suksesshme. *Përmbledhja e praktikave të mira nga Ballkani Perëndimor dhe Austria*, që është në zhvillim e sipër nga ICMPD në vitin 2022, i ritheksojnë gjetjet për anketë. Aty pohohet se “*praktikat (e përfshira në dokument) përshkruajnë hetim të policisë së trafikimit të qenieve njerëzore ku në qendër janë viktimat, të kryer në bashkëpunim me OSHC-të dhe se si kjo çon në mbrojtje më të mirë të viktimave dhe shkallë më të lartë të dënimit*”.

Financimi i aktiviteteve të përbashkëta

Sondazhi me aktorët e MKR-së, i realizuar në vitin 2020 nga OJQ-ja “Të ndryshëm & të Barabartë” (“Different and Equal”), zbuloi se një nga ndërlikimet kryesore për ndërveprimin qeveri-OSHC brenda MKR-ve është „pjesa e pabarabartë e ndihmës së drejtpërdrejtë“, pasi ndihma direkte për viktimat ofrohet kryesisht nga OJQ-të, të cilat nuk marrin fonde në proporcion me shërbimet që i japin. Në mënyrë të ngjashme, anketa e ICMPD identifikoi çështje të ndërlidhura. Një OJQ nga Kosova* pohoi se “financimi i paqëndrueshëm i shërbimeve për viktimat ka qenë problem për shumë vite”. Një OJQ nga Serbia ra dakord se „pa financimin e duhur, përpjekjet e tyre do të jenë të kota“.

* Ky emërtim nuk paragjykon qëndrimet mbi statusin dhe është në përputhje me OKB 1244 dhe Opinionin e GJND-së për shpalljen e pavarësisë së Kosovës.

Megjithatë, autoritetet e rajonit po bëjnë përpjekje serioze për të financuar aktivitetet thelbësore. Në Shqipëri, një OJQ pranoi se “tashmë ekziston praktikë e mirë e financimit të OJQ-ve që i menaxhojnë qendrat për viktimat e trafikimit, por kjo praktikë duhet përmirësuar duke e rritur financimin dhe duke e ndryshuar formën për të siguruar financim të drejtpërdrejtë dhe të qëndrueshëm të OJQ-ve aktive kundër trafikimit në strehimore të veçanta për viktimat”. Në Maqedoninë e Veriut, një OJQ ka tendencë të ngjashme: “Ekziston praktika që qeveria, një herë në vit, të publikojë thirrje (për financim) për OSHC-të. Numri i thirrjeve dhe sidomos mbështetja financiare është e pamjaftueshme. Ekziston gjithashtu edhe problemi i dhënies së granteve për OSHC-të që nuk kanë përvojë në këtë fushë ose për të cilat ky aktivitet është dytësor, në vend që të mbështesin OSHC-të të cilat kanë punuar me vite të tëra dhe kanë rezultate të dukshme në parandalimin, mbrojtjen dhe ndihmën për viktimat”.

Në këtë kontekst, 12 nga 13 të anketuarit u pajtuan që nëse qeveria do të krijonte në mënyrë të qëndrueshme thirrje të rregullta për propozime për financim të aktiviteteve të OSHC-ve, aktivitete që kërkohen brenda MKR-së, shërbimet e tyre për mbështetjen e viktimave do të ishin më të mira dhe më të qëndrueshme. Një organizatë shqiptare u dakordua me atë që mekanizmi i financimit për „mënyrën se si MKR është e përbërë dhe funksionet që i ka nuk mund të kryejnë role administrative si financimi i OSHC-ve”. Prandaj, MKR-të duhet patjetër të shoqërohen me mundësi financimi. Në Kosovë*, një shoqatë tha se, me thirrjet e rregullta për financim, “hapen mundësi për shfrytëzim të burimeve të disa OJQ-ve që kanë kapacitetin për ndihmë direkte për viktimat, gjë që në fund ofron mbrojtje më të mirë për vetë viktimat dhe e inkurajon të gjithë potencialin që sistemi të funksionojë dhe të raportojë rastet e trafikimit”. Po kështu, një fondacion në Bosnje konfirmoi se ata “do të lehtësonin procesin e mbështetjes së viktimës, që nga identifikimi, akomodimi në Shtëpinë e Sigurt, puna me ta për ri-integrim në shoqëri, pasi të gjitha këto aktivitete kërkojnë angazhimin e stafit profesional dhe (për këtë aktivitet të rëndësishëm të MKR) janë të domosdoshme fonde të rregullta”.

Ndarja e roleve dhe përgjegjësi

Të gjashtë pjesëmarrësit në MARRI kanë një farë forme të sistemit të referimit. Si i tillë, në shkallë të ndryshme, ekziston një kuptim formal i roleve dhe përgjegjësi të të gjitha palëve të interesuar, qofshin ato qeveritare apo joqeveritare. Ndër institucionet publike, 14 nga 15 të anketuar deklaruan se i kuptojnë mirë rolet e tyre kundrejt atyre të OSHC-ve brenda MKR-së. 12 nga 13 zyrtarë publikë gjithashtu pranuan se i dinë mirë kapacitetet e OSHC-ve dhe i shfrytëzojnë ato për të optimizuar zbatimin e MKR-së. Në Bosnje dhe Hercegovinë, sipas një organizate ndërkombëtare qeveritare, “OSHC-të përfshihen në ekipet lokale të koordinimit. Kjo u mundëson atyre të përfshihen në proceset e përcaktimit dhe diskutimit të politikave, aktiviteteve parandaluese dhe koordinimit. Megjithatë, instancat që u përmendën në fund janë të rralla. OSHC-të kryesisht përfshihen në ofrimin e shërbimeve për viktimat dhe zakonisht nënkontraktohen nga qeveria”.

* Ky emërtim nuk paragjykon qëndrimet mbi statusin dhe është në përputhje me OKB 1244 dhe Opinionin e GJND-së për shpalljen e pavarësisë së Kosovës.

Autoritetet e Maqedonisë së Veriut “bashkëpunojnë në vazhdimësi me OJQ-të të cilat kanë lidhur marrëveshje me qeverinë në reagimin ndërinstitucional, ndërministror dhe multidisiplinor të qeverisë në fenomenin e trafikimit të qenieve njerëzore (THB)”. Kjo do të thotë se ka shumë platforma ku qeveritë dhe OSHC-të ndërveprojnë, diskutojnë dhe marrin vendime së bashku, ndërsa praktikat janë institucionalizuar. Nga ana tjetër, shumë palë të interesuara pohojnë se ndarja e përgjegjësisë është nën nivel. Në Serbi, “praktika tregon që autoritetet, në veçanti, qendrat e punës sociale, si organe referuese, të cilat shpesh përfshihen në ofrimin e mbështetjes për viktimat e trafikimit, nuk i përdorin mjaftueshëm kapacitetet e OSHC-ve”.

Midis OSHC-ve, kuptimi është i ngjashëm. 10 nga 12 OSHC-të e anketuara kanë pohuar se i njohin qartë rolet dhe përgjegjësitë e tyre brenda MKR-së përballë institucioneve qeveritare. Kryesisht, ata kanë thënë se funksionet e tyre janë mjaft të qarta, ashtu siç përcaktohen në MKR, pavarësisht se pohojnë se rekomandohet që për të përmirësuar reagimin ndaj THB (TQNJ) duhet të bëhet sqarimi dhe zbatimi i mëtejshëm i përgjegjësisë të secilit aktor.

Shumë palë të interesuara rajonale kanë pohuar se, pavarësisht nivelin e kënaqshëm të ndarjes së përgjegjësisë, disa kërkojnë rishikim për shkak të ndryshimeve në tendencat, procedurat, përbërjeve të ekipeve, etj. Një OSHC shqiptare zbulon se “ofrimi i shërbimeve cilësore për viktimat e trafikimit kërkon përgjigje të shpejta dhe standarde të orientuara drejt nevojave të viktimave. Për këtë arsye, kërkohet rishikimi i ndarjes së roleve dhe përgjegjësisë dhe sqarimi i tyre në dinamikën me rastet e referuara dhe zhvillimet e fenomenit të trafikimit në përgjithësi”. Një fondacion boshnjak ka propozuar se “do të ishte efektive që të rishpërndareshin përgjegjësitë për sa i përket ndarjes së detyrave dhe përgjegjësisë, p.sh. OJQ-të mund të japin kontribut të jashtëzakonshëm në aktivitetet parandaluese ndërsa, për shembull, Institucione të tilla si agjencitë e zbatimit të ligjit mund të kontribuojnë më mirë në mbledhjen, analizimin dhe shkëmbimin e informacioneve”. Në të njëjtën mënyrë, një tjetër OSHC boshnjake ka konfirmuar se “pavarësisht përvojat e deritanishme pozitive, përmirësimi i vazhdueshëm i partneritetit do të nënkuptonte gjithashtu mbështetje më të mirë për viktimat”. Kjo ndodh sepse fenomeni i THB (TQNJ), si dhe autorët e tij, gjithmonë përshtaten dhe avancojnë për të shmangur reagimin ekzistues, prandaj edhe politikat antitrafik, palët e interesuara dhe rolet e tyre duhet të ndryshojnë me të njëjtin ritëm.

Ndërveprimet qeveri-OSHC në terren

Të dy sferat, qeveria dhe OSHC-të, shpesh vuajnë nga burimet dhe kapacitetet e pamjaftueshme për t'u marrë me spektrin e gjerë të THB (TQNJ) në terren. Në Shqipëri, “autoritetet u përgjigjen (në mënyrë të kënaqshme nevojave të OSHC-ve), por shpesh ka vonesa dhe nuk jepen zgjidhje shteruese për situatën e rasteve të referuara. Në nivel lokal ka më shumë vështirësi për shkak të mungesës së kapaciteteve”, thotë një OJQ. Megjithatë, një organizatë tjetër në Shqipëri ka pohuar se “kur aktivitetet zbatohen bashkërisht, përgjigja (e qeverisë) (për nevojat e tyre) është e kënaqshme”.

Në Bosnje dhe Hercegovinë, ndërveprimi në terren funksionon mirë, siç ka deklaruar një fondacion lokal, “për çdo viktimitë të identifikuar potencialisht, ne e kontaktojmë

autoritetin kompetent, i cili më tej kryen aktivitetet e tij në përputhje me procedurat dhe kompetencat. Gjatë studimeve në fushën e trafikimit të qenieve njerëzore, institucionet qeveritare iu përgjigjen pyetjeve të OSHC-ve dhe i japin informacionet e nevojshme". Një fondacion i Maqedonisë së Veriut ndërlidhet në përpjekjet e përbashkëta duke thënë se „ata dërgojnë njoftime nga linja SOS për rastet e raportuara të trafikimit të qenieve njerëzore tek autoritetet, të cilat më pas veprojnë dhe intervenojnë në përputhje me rrethanat, si dhe e informojnë fondacionin me kohë". OShC-të dhe qeveritë bashkëpunojnë mirë edhe në aktivitete të tjera, përveç ofrimit të shërbimeve të drejtpërdrejta. Megjithatë, në Maqedoninë e Veriut, një organizatë tjetër rithekson se sa herë që kanë nevojë për mbështetje logjistike në organizimin e aktiviteteve të caktuara (18 tetori, Dita Evropiane kundër trafikimit të qenieve njerëzore, dita botërore kundër trafikimit, etj.); ose sa herë që kanë nevojë për ndonjë rekomandim për trajnime ose aktivitete të tjera, ata gjithmonë e pranojnë atë.

Parimet udhëzuese

Qasja ndërdisiplinore dhe koordinimi dhe bashkëpunimi ndërmjet aktorëve relevantë kundër trafikimit, përfshirë ata që marrin pjesë në MKR-të, theksohet si një nga parimet udhëzuese në *Udhëzuesin e Praktikantëve për zhvillimin dhe monitorimin e reagimit kundër trafikimit*.¹⁸ Udhëzuesi i integron standardet ndërkombëtare dhe evropiane, si dhe përvojën e ICMPD për këshillimin dhe mbështetjen e qeverive në përpjekjet e tyre kundër trafikimit në shumë rajone në mbarë botën. Parimi është shprehimisht i integruar në dokumentet kryesore ndërkombëtare mbi THB (TQNJ), siç është Protokollin i OKB-së kundër trafikimit¹⁹ dhe Konventa kundër Trafikimit të Këshillit të Evropës (CoE)²⁰. Qasja ndërdisiplinore është shumë e rëndësishme për të arritur pronësinë e qeverisë mbi reagimin e përgjithshëm kundër trafikimit, që do të thotë se qeveria merr pjesëmarrjen e plotë, përgjegjësinë dhe llogaridhënien në përcaktimin e objektivave, zbatimin e aktiviteteve dhe përbushjen e rezultateve të parashikuara.²¹

Qasja ndërdisiplinore

Duke qenë një fenomen kompleks, trafikimi i qenieve njerëzore shtrihet në fusha të ndryshme - të drejtat e njeriut, migracioni, siguria publike, krimi i organizuar, korrupsioni, krahuri i punës, marrëdhëniet e pabarabarta ekonomike ndërkombëtare, pabarazitë gjinore, dhuna ndaj grave, vajzave dhe personave LGBTQI+, feminizimi i varfërisë, etj. Kundër-strategjitë efektive duhet t'i marrin parasysh krejt këto për të trajtuar aspektet e ndryshme të trafikimit.

18 ICMPD (2021), Zhvillimi dhe Monitorimi i Reagimit Kombëtar kundër Trafikimit. Një udhëzues praktikuesi.

19 Asambleja e Përgjithshme e OKB-së (2000), Protokollin për Parandalimin, Shtypjen dhe Ndëshkimin e Trafikimit të Personave, Veçanërisht Grave dhe Fëmijëve, Plotësimi i Konventës së Kombeve të Bashkuara kundër Krimin të Organizuar Transnacional, 15 nëntor 2000, në dispozicion në: <https://www.refworld.org/docid/4720706c0.html> [qasur më 7 tetor 2021]

20 Këshilli i Evropës (2005), Konventa e Këshillit të Evropës për Veprimin Kundër Trafikimit të Qenieve Njerëzore, CETS 197, në dispozicion në: <https://www.refworld.org/docid/43fde544.html> [qasur më 7 tetor 2021]

21 OHCHR (2002). Parimi 1, para. 2.

Për këtë qëllim, është e nevojshme të kemi **qasje ,ndërdisiplinore‘, që do të thotë se njohuritë dhe ekspertiza e palëve të ndryshme të interesit dhe metodat e tyre përkatëse kombinohen për të zhvilluar masa për parandalimin dhe luftimin e trafikimit të personave** (p.sh. instrumente ligjore, metoda edukative, hulumtimet social, fuqizimi ekonomik, ndihma psikologjike, roli i medias etj.). Intervenimet duhet të dizajnohen dhe zbatohen që të mbulojnë të gjithë sektorët e një shoqërie (p.sh. gjyqësorin, arsimin, tregun e punës, etj.). Vetëm një qasje holistike (gjithëpërfshirëse) lejon trajtimin e të gjitha aspekteve të trafikimit në të njëjtën kohë.

Prandaj, përfshirja aktive e aktorëve nëpër sektorë të ndryshëm në të gjitha nivelet e reagimit të qeverisë kundër trafikimit është e rëndësishme për disa arsye:

- *“Është e nevojshme për harmonizim të përkufizimeve ligjore, procedurave dhe zbatimit të tyre, si dhe bashkëpunim në nivel lokal, rajonal dhe vendor për të zhvilluar dhe zbatuar një kuadër ligjor të përshtatshëm;*
- *Llogaridhënie;*
- *Është e nevojshme për një qasje ndërdisiplinore dhe ndërsektoriale; dhe*
- *Është mjet i rëndësishëm për të promovuar qëndrueshmërinë e masave të ndërmarra për parandalimin dhe luftimin e trafikimit”.*²²

Ndër përgjegjësitë e tjera në sigurimin e qasjes shumë-sektoriale dhe të koordinuar për të luftuar trafikimin e qenieve njerëzore, Udhëzuesi në mënyrë specifike e përcakton pjesëmarrjen e shoqërisë civile si parim me prioritet, pasi **“ato janë në gjendje të plotësojnë mbështetjen që e siguron qeveria dhe të sjellin një perspektivë unike të diferencuar”**.

Manuali i ri Praktik i OSBE-së mbi Mekanizmat e Referimit²³ pajtohet me prioritetin më të madh të përfshirjes së OSHC-ve në MKR për suksesin e kësaj të fundit: **“MKR-të efektive kërkojnë bashkëpunim të vazhdueshëm ndërmjet agjencive qeveritare dhe shoqërisë civile të vazhdueshëm ndërmjet agjencive qeveritare dhe shoqërisë civile**. MKR-të duhet të lehtësojnë përfshirjen dhe pjesëmarrjen e shoqërisë civile (brenda fushave të tyre specifike të kompetencave) në këshillin bashkërendues ndërinstitucional të MKR-së dhe në lidhje me të gjitha aktivitetet e tjera përkatëse të MKR-së: identifikimin, mbrojtjen dhe mbështetjen individuale, aksesin në shërbimet e shumë agjencive, përfshirjen (inkluzioni) sociale, ndjekja e procesit të drejtësisë penale dhe korrigjimi dhe parandalimi i trafikimit të qenieve njerëzore”²⁴.

22 ICMPD (2021) Zhvillimi dhe Monitorimi i Reagimit Kombëtar kundër Trafikimit. Udhëzues për praktikuesin. fq.22

23 OSBE (2022), Mekanizmat Kombëtarë të Referimit. Bashkimi i përpjekjeve për të mbrojtur të drejtat e personave të trafikuar: Një Manual Praktik – Botimi i Dytë. Varshavë: ODIHR.

24 Ibid., p.47.

Katër parime për promovimin e marrëdhënieve konstruktive OSHC-qeveri (CoE, 2017)

PJESËMARRJA - OJQ-të mbledhin dhe transmetojnë perspektivat e njerëzve. Ky është një kontribut i vlefshëm në procesin e vendimmarrjes politike, me çka e rrisin cilësinë, kuptimin dhe qëndrueshmërinë afatgjatë të nismës së politikave.

BESIMI - Një shoqëri e hapur dhe demokratike bazohet në shkëmbimin reciprok të informacionit ndërmjet aktorëve dhe sektorëve. Ndërsa OJQ-të dhe autoritetet qeveritare kanë përgjegjësi të ndryshme për të realizua, objektivi i përbashkët për përmirësimin e jetës së njerëzve mund të arrihet në mënyrë efektive vetëm nëpërmjet besimit, i cili përfshin çiltërsi, respekt dhe besueshmëri reciproke.

PËRGJEGJËSIA DHE TRANSPARENCA - Veprimi në interes të publikut ka nevojë që si OJQ-të ashtu edhe organet qeveritare të jenë të hapura, të kenë llogaridhënie, transparente dhe të përgjegjshme në të gjitha nivelet.

PAVARËSIA - OJQ-të duhet të njihen si organizata autonome dhe vetëqeverisëse në lidhje me objektivat, zgjedhjet dhe operacionet e tyre. Ata kanë të drejtë të veprojnë lirisht dhe të mbrojnë pikëpamjet që dallojnë nga ato të autoriteteve me të cilat mund të angazhohen në të ardhmen pikëpamjet që ndryshojnë nga ato të autoriteteve me të cilat mund të angazhohen në të ardhmen.

Pjesëmarrja e OSHC-ve në sferën publike nuk duhet të ndodhë vetëm për shkak të përfitimeve të qarta që ato sjellin në aspektin e ekspertizës dhe burimeve. Në fakt, arsyeja kryesore është se “një nga shqetësimet kryesore të demokracive moderne është tjetërsimi i qytetarëve nga proceset politike. Në këtë kontekst, **shoqëria civile përbën element të rëndësishëm duke u ofruar qytetarëve një mënyrë alternative, krahas zgjedhjeve, për të dëgjuar zërin e tyre dhe për të punuar për komunitetin**”²⁵. Duke qenë se popullsia është përfituesi përfundimtar i programeve qeveritare, shoqatat e tyre duhet të merren gjithmonë parasysh në hartimin, reformimin, zbatimin dhe monitorimin e politikave.

Faktorët që mundësojnë angazhimin e përbashkët OSHC-qeveri

Duhet të plotësohen parakushtet e mëposhtme për t’u mundësuar OSHC-ve dhe qeverive të punojnë së bashku dhe të optimizojnë përpjekjet e tyre²⁶:

- Sundimi i ligjit;
- Respektimi i parimeve themelore demokratike;
- Vullneti politik;
- Legjislacioni i favorshëm;

25 CoE (2017), Pjesëmarrja Civile në Procesin e Vendimmarrjes – Kodi i Praktikës së Mirë. Në dispozicion në <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016802eede1>.

26 Po aty.

- Procedura të qarta dhe të sakta;
- Mbështetje dhe burime afatgjatë për një shoqëri civile të qëndrueshme;
- Hapësira të përbashkëta për dialog dhe bashkëpunim;
- Barazia dhe drejtësia e trajtimit.

Të gjitha partneritetet, praktikat e përbashkëta dhe veprimet e përbashkëta do të varen dhe do të burojnë nga këta tetë faktorë. Një shtresë tjetër shtesë e parakushteve lehtësuese për angazhim të suksesshëm përfshin:

- Ekipet e përbashkëta të zbatimit (kur është e nevojshme);
- Formalizimi dhe institucionalizimi i bashkëpunimit;
- Përgjegjshmëria dhe ndihma e ndërsjellë;
- Transparenca, shkëmbimi i hapur dhe i vazhdueshëm informacioneve (varësisht nga rregulloret për mbrojtjen e të dhënave).

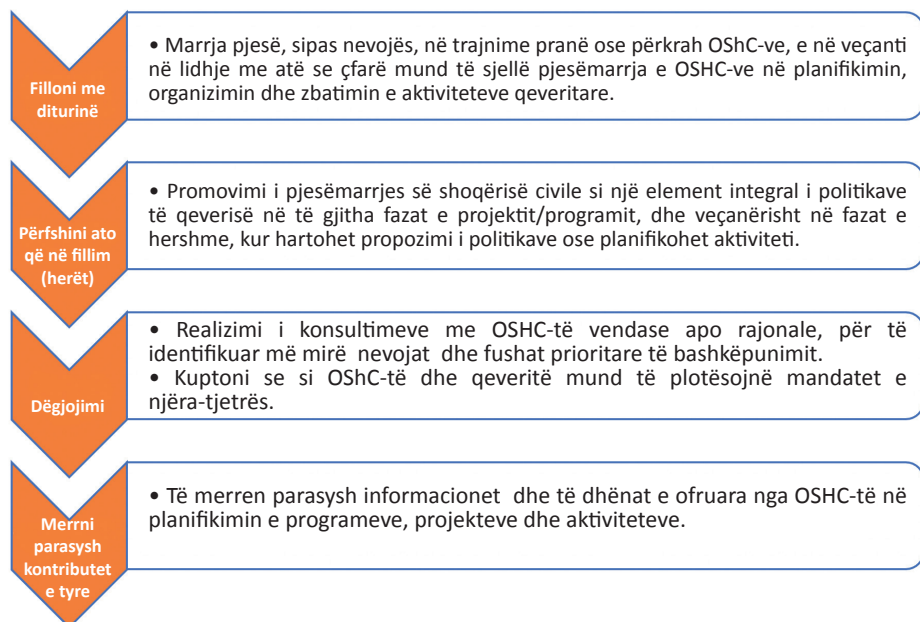
PJESA I: Metodën, udhëzimet, mjetet dhe praktikat e mira për autoritetet publike

Ky seksion synon t'u sigurojë autoriteteve publike informacion hap pas hapi për atë se si t'i angazhojnë dhe si të përfitojnë nga angazhimi i OSHC-ve në programimin e tyre. Shumica e Pjesëmarrësve në MARRI tashmë ndjekin dhe i përmbahen disa ose shumë prej metodave të shënuara më poshtë. Megjithatë, qëllimi është që t'u ndihmohet Pjesëmarrësve në identifikimin e boshllëqeve në procedurat e tyre, t'u ndihmohet atyre në adresimin e këtyre mangësive dhe t'i pajisin ata me mjete shtesë praktike për t'i bërë qasjen në ato procese më të lehtë dhe të zbatueshme. Përfshirja e OSHC-ve nuk do të thotë vetëm të konsultohen për opinionin e tyre në një fazë të krijimit ose zbatimit të politikave. Që bashkëpunimi të jetë i qëndrueshëm dhe i frytshëm, OSHC-të duhet të angazhohen përgjatë tri fazave të ciklit të politikave: Planifikimi, Organizimi dhe Zbatimi, dhe Monitorimi e Vlerësimi.

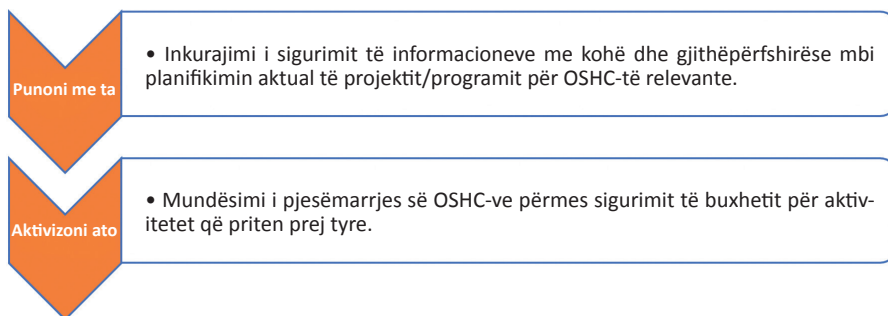
1. Planifikimi i përfshirjes së OSHC-ve

HAPI 1: KRIJIMI I NJË MJEDISI TË FAVORSHËM

Rrjedha e punës më poshtë²⁷ ofron përgatitje gjithëpërfshirëse të gjithanshme për institucionet publike dhe agjentët publikë individualë për të kuptuar punën e OSHC-ve dhe për të krijuar një mjedis të përshtatshëm për bashkëpunim praktik dhe efektiv në të ardhmen. Përdorni diagramin si një listë kontrolli për të zbuluar nëse i keni në vend elementet që çojnë në një angazhim të shëndetshëm dhe të frytshëm me OSHC-të:

27 Po aty.

HAPI 2: IDENTIFIKIMI I OSHC-ve RELEVANT PËR NRM-në tuaj

Raporti i Të Ndryshëm & të Barabartë (Different & Equal) ka identifikuar probleme me anëtarësimin e OSHC-ve brenda MKR-ve në rajon. Është zbuluar se disa OShC nuk “e kishin fushëveprim në nivel lokal në sigurimin e shërbimeve që të bëhen anëtarë të MKR-së”. Disa organizata të tjera ishin pjesë e Mekanizmit, por nuk siguronin ndihmë të qëndrueshme afatgjatë për viktimat. Përveç kësaj, sipas anketës së ICMPD-së, disa anëtarë të MKR-së nuk kishin përvojë në terren ose drejtonin aktivitete që ishin thjesht dytësore për luftën ndaj trafikimit (OJQ e Maqedonisë së Veriut). Për rezultate optimale, organizatat e përzgjedhura për çdo aktivitet duhet të jenë ato më relevantet, në aspekt të ekspertizës, resurseve, përvojës, misionit dhe harmonizimit të qëllimeve. Prandaj, identifikimi i OSHC-ve të duhura është parakusht për zbatim të suksesshëm të politikave.

Kjo nuk do të thotë që OSHC-të duhet të përjashtohen nga MKR për shembull në bazë të nivelit të përvojës tyre ose mbulimin gjeografik. Në vend të kësaj, organizatat duhet të angazhohen në nivele të ndryshme, varësisht nga kapacitetet e tyre dhe afërsisë me temën e THB (TQNJ).

Ekzistojnë katër shkallë progresive të angazhimit, duke filluar nga më e vogla e deri te më e madhja: informimi, konsultimi, dialogu dhe partneriteti.²⁸

1. Informimi

Qasja në informacion shërben si bazë për të gjithë hapat e ardhshëm në angazhimin e OSHC-ve. Kjo është një shkallë relativisht e ulët e angazhimit që shpesh konsiston në rrjedhë të njëanshme të informacionit nga autoritetet publike pa asnjë kërkesë apo pritshmëri për kontakt apo bashkëpunim me OJQ-të.

2. Konsultimi

Është një lloj iniciative në të cilën autoritetet publike kërkojnë opinionet e OSHC-ve për ndonjë çështje apo zhvillim të caktuar të politikës. Në mënyrë tipike, konsultimi kërkon që autoritetet të paralajmërojnë OSHC-të për zhvillimet e fundit të politikave dhe të kërkojnë mendimet, pikëpamjet dhe komentet e tyre. Iniciativat dhe temat duhet të burojnë nga qeveritë, por në këtë pikë OSHC-të mund të avancojnë politikat dhe aktivitetet. Konsultimi është i nevojshëm në çdo fazë të procesit të vendimmarrjes, por veçanërisht gjatë fazave të shkrimit, monitorimit dhe riformulimit.

²⁸ Konferenca e OJQ-ve të Këshillit të Evropës (2009), Kodi i praktikave të mira për pjesëmarrjen civile në procesin e vendimmarrjes.

3. Dialogu

Dialogu mund të iniciohet nga çdo palë dhe mund të jenë të natyrës së gjerë ose bashkëpunuese. Dialog i gjerë është komunikim i dyanshëm që bazohet në interesa të ngjashme dhe ndoshta në qëllime të përbashkëta për të siguruar shkëmbim të shpeshtë të pikëpamjeve. Përfshin çdo gjë që nga dëgjimet e hapura publike e deri te diskutimet e specializuara ndërmjet OSHC-ve dhe zyrtarëve qeveritarë. Dialogët e gjerë mbeten fleksibil në shtrirje, pa u lidhur me ndonjë subjekt specifik ose aktivitet të MKR-së.

Dialogu bashkëpunues bazohet mbi objektiva të përbashkëta për krijimin dhe drejtimin e MKR-së. Në mënyrë tipike, dialogu bashkëpunues rezulton në rekomandime të përbashkëta, plan pune/veprimi, ose me ndonjë copë të legjislacionit. Dialogu bashkëpunues është më i fuqizuar se dialogu i gjerë pasi ai përfshin shkëmbime të përbashkëta, të shpeshta dhe të rregullta për të vendosur zgjidhje thelbësore të politikave dhe normalisht rezulton me marrëveshje. Në të gjitha fazat e ciklit të MKR-së, dialogu vlerësohet shumë, por është veçanërisht kritik për përcaktimin, hartimin dhe riformulimin e agjendës.

4. Partneriteti – kulmi

Partneriteti përfshin detyra të përbashkëta në çdo fazë të procesit të vendimmarrjes politike, zbatimit të politikave dhe monitorimit. Shtrihet nga përcaktimi i agjendës e deri te formulimi i politikave, vendimmarrja dhe ekzekutimi. Në këtë nivel, OSHC-të dhe autoritetet publike bashkëpunojnë ngushtë duke garantuar njëkohësisht që OSHC-të të ruajnë pavarësinë dhe lirinë për të avokuar dhe vepruar pavarësisht nga marrëveshja e partneritetit. Partneritetet mund të marrin formën e delegimit të një përgjegjësie specifike te ndonjë OSHC, siç është dhënia e shërbimeve, si dhe lejimi i pjesëmarrjes së tyre në forume dhe zhvillimit të organeve bashkë-vendimmarrëse.

Partneritetet mund të ndodhin në çdo fazë të procesit MKR, por janë veçanërisht të rëndësishme gjatë fazave të përcaktimit dhe ekzekutimit të agjendës.

NIVELE TË NDRYSHME TË PJESËMARRJES

Figura 4: Përshtatur nga - CoE (2017), Pjesëmarrja civile në procesin e vendimmarrjes:
Kodi i praktikës së mirë

Përfshirja e OSHC-ve në nivele të ndryshme e rrit efikasitetin e proceseve dhe zbatimit, pasi mundëson përfshirjen e aktorëve të duhur, në momentet e duhura, për detyrat e duhura. Prandaj, autoritetet publike duhet të vlerësojnë dhe çmojnë palët e mundshme të interesuara.

MJETI 1 – IDENTIFIKIMI DHE VLERËSIMI I OSHC-ve

Këshilli i Evropës ka përpunuar një mjet praktik²⁹ për përlogaritjen e pozicionit që duhet ta merrni në konsideratë për palën e interesuar të OShC-së që do të jetë brenda MKR-së suaj. Ky mjet e vlerëson çdo palë të interesuar të identifikuar për rëndësinë e kontributit të mundshëm në MKR dhe interesin e parashikuar për t'u angazhuar në të. Ky mjet (shih Shtojcën 1) ndihmon në përcaktimin e: a) variabileve (ndryshoreve) që kanë të bëjnë me rëndësinë (gjegjësisht sa është kritike për autoritetin vendor që të ketë ndonjë palë të e interesuara në bord, në bazë të kapacitetit të tij për të kontaktuar me palët e tjera të interesuara, për të kontribuar ekonomikisht në proces, të ndajë njohuritë/aftësitë e veta për të mirën e komunitetit dhe të mbajë një qëndrim politik për temën në fjalë); dhe b) variabilet që kanë të bëjnë me interesin dhe vullnetin për të aplikuar kapacitetet e tij për procesin në fjalë.

SI TË PËRDORET MJETI – hap pas hapi:

1. Kryeni një hartë të palëve të interesuara. Bëni kërkime për të gjitha OSHC-të që mund të kenë ndonjë lidhje me MKR-në. Është thelbësore të sigurohet që një gamë e larmishme kategorish të përfaqësohet gjatë përzgjedhjes së palëve të interesuara. Për të organizuar më mirë hartën tuaj, krijoni një bazë të dhënash që përmban fusha për të njëjtin informacion për të gjitha OSHC-të. Ai duhet të përfshijë elementë të tillë si emri i tyre, emri i një pike qendrore, kontaktet, fusha kryesore e aktivitetit dhe afërsia tematike me THB (TQNJ). Tabela e mëposhtme është një shembull:

Emri i organizatës së shoqërisë civile	Fushat kryesore të veprimtarisë	Emri dhe roli i personit kontaktues	Kompetencat kryesore të personit kontaktues	Detajet e kontaktit (e-mail / telefon)
OSHC 1				
OSHC 2				
OSHC 3				

Figura 5: Përshtatur nga - CoE (2020), Pakoja Pjesëmarrja Civile në Vendimarrje

2. Analizoni rëndësinë dhe interesin e OSHC-ve, të zbërthyer në fushat sipas mjetit në aneksin 1. Vlerësoni secilën prej tyre Shënoni një “x” në vlerën (shumë negative, negative, jo relevante, pozitive ose shumë pozitive) për secilën nga temat, si për rëndësinë ashtu edhe për interesin, si më poshtë (formula në tabelë do të llogarisë automatikisht vlerat përfundimtare):

29 Coe (2020), Pjesëmarrja Civile në Vendimarrje: Pako.

16	Besimi i administratës lokale ndaj OSHC-së						
17	Kapaciteti i OSHC-së për të angazhuar aktorë të tjerë politikë						
18	Kapaciteti i OSHC-së për t'u angazhuar me autoritetet lokale						
19	Kapaciteti i OSHC-ve për të ndikuar në opinionin publik						
20	Ndërgjegjësimi politik i OSHC-së						
REZULTATI RELEVANCËS							

Figura 6: Përshtatur - CoE (2020), Pakoja - Pjesëmarrja Civile në Vendimarrje

3. Shto një OSHC për skedë. Pasi të keni shënuar të gjitha organizatat, skeda e fundit gjeneron dy vlerësime (një për rëndësinë dhe një për interesin), secila varion nga 0 në 1. Mjeti i paraqet këto rezultate automatikisht në një grafik të ndarë në katër kuadrate. Çdo kuadrat pasqyron një nivel të ndryshëm të pjesëmarrjes së palëve të interesuara³⁰. Rezultatet mund të interpretohen si më poshtë:

Tipologjia e përfshirjes	Nivele të ndryshueshme të përfshirjes
Informacion	Interes i ulët i OSHC-së
	Relevancë e perceptuar e ulët
Konsultimi	Interes i lartë i OSHC-së
	Relevancë e perceptuar e ulët
Dialogu	Interes i ulët i OSHC-së
	Relevancë e perceptuar e lartë
Partneritet	Interes i lartë i OSHC-së
	Relevancë e perceptuar e lartë

Figura 7: Përshtatur - CoE (2020), Pakoja- Pjesëmarrja Civile në Vendimarrje

4. Konsideroni me kujdes nivelin e angazhimit që mund të kenë OSHC-të tuaja dhe përfshijini ato që nga fillimi i procesit të bërjes së politikave, që nga përcaktimi i agjendës dhe hartimi i propozimeve, në përputhje me rrethanat.

30 Po aty.

PRAKTIKA E MIRË – LICENCIMI I OSHC-ve NË SERBI

Licencimi është një metodë e shpejtë për identifikimin dhe mbajtjen e OSHC-ve më të rëndësishme në programimin publik. Organizatat që plotësojnë një sërë standardesh rigoroze mund të përfshihen në një listë të artë. OSHC-të e licencuara mund të kenë akses të drejtpërdrejtë në programet dhe informacionet e qeverisë, si dhe preferencë për mundësi bashkëpunimi. Licencat gjithashtu mund të njihen më gjerësisht në shoqëri, në mënyrë që institucionet e tjera publike, kompanitë e biznesit dhe individët të jenë të vetëdijshëm dhe të përfitojnë nga puna cilësore e atyre OSHC-ve. Vlerësimet e licencimit duhet të kryhen në baza të rregullta (çdo vit, dy herë në vit, ose në intervale të tjera sipas rastit) për të siguruar që vetëm OSHC-të që respektojnë kërkesat gjatë gjithë kohës janë të licencuara. Në Serbi, Ministria e Punës, Punësimi, Veteranëve dhe Çështjeve Sociale i dha një licencë organizatës së shoqërisë civile (CSO) Atina për ofrimin e shërbimeve për viktimat e trafikimit të qenieve njerëzore.

Procesi i licencimit të OSHC Atina ka zgjatur një vit. Për marrjen e licencës, OSHC Atina është dashur të aplikojë dhe të vlerësohet nëse organizata i përmbush standardet e përcaktuara në Rregulloren për Kushtet dhe standardet në ofrimin e shërbimeve sociale, të cilat janë të detyrueshme. Ky Rregullore përcakton standardet strukturore (kërkesat organizative, infrastrukturës dhe personelit) dhe standardet funksionale (si është procesi i akomodimit të një personi, vlerësimi, planifikimi dhe ofrimi i shërbimeve dhe ekspertiza në ofrimin e shërbimit). Pushtetet vendore mund të vendosin standarde më të larta për shërbime specifike. Mbikëqyrjen inspektuese mbi punën e OSHC-ve e kryen Ministria përmes inspektorit të mbrojtjes sociale. Një herë në vit, OSHC Atina si ofruese e licencuar i shërbimeve dorëzon një raport vjetor në Ministri.

PRAKTIKA E MIRË – LICENCIMI I OSHC-ve NË KOSOVË*

Bazuar në kornizën aktuale ligjore në Kosovë*, individët dhe OSHC-të e specializuara në ofrimin e shërbimeve që nuk ofrohen nga institucionet qeveritare mund të përfitojnë nga kontratat qeveritare bazuar në kriteret e përcaktuara përmes thirrjeve publike të bëra nga ministria përkatëse. Përpara se të aplikojnë për kontrata qeveritare, ata duhet t'i nënshtrohen procesit të licencimit të individëve dhe OSHC-ve. Bazuar në kuadrin ligjor pozitiv, të gjithë ofruesit e shërbimeve sociale dhe familjare (individë apo juridikë) kanë detyrim ligjor të licencohen.

Thirrjet nga Ministria e Punës dhe Mirëqenies Sociale dhe Këshilli i Përgjithshëm i Shërbimeve Sociale dhe Familjare bëhen në përputhje me përcaktimet e ligjit nr. 04/L-081 për Ndryshimin dhe Plotësimin e Ligjit nr. 02/L-17 për Shërbimet Sociale dhe Familjare dhe Udhëzimi Administrativ për Licencim.

* Ky emërtim nuk paragjykon qëndrimet mbi statusin dhe është në përputhje me OKB 1244 dhe Opinionin e GJND-së për shpalljen e pavarësisë së Kosovës.

Përveç akteve të mësipërme, Thirrja Publike bazohet edhe në Rregulloren e Ministrisë së Financave nr. 04/2017, për kriteret, standardet dhe procedurat e financimit publik të OJQ-ve, si dhe Ligjin për Buxhetin.

Subjektet ose kandidatët që dëshirojnë të licencohen për të ofruar shërbime sociale dhe familjare kërkohet të plotësojnë kushte dhe kriteret specifike: të jenë natyral të Kosovës*; të ketë arsim adekuat në përputhje me Ligjin për Shërbime Sociale dhe Familjare; të ketë të paktën një vit përvojë praktike profesionale në fushën e shërbimeve sociale dhe familjare. Subjektet dhe Kandidatët duhet të paraqesin dokumentacionin specifik që kërkohet për t'u marrë në konsideratë për licencim. Dokumentet përfshijnë: biografinë e kandidatit; një dokument identifikimi; dëshmi e arsimit profesional; dëshmi të përvojës praktike profesionale në fushën e shërbimeve sociale dhe familjare; vërtetim se kandidati nuk është nën hetim apo gjobë për ofrimin e shërbimeve sociale dhe familjare; Letër rekomandimi dhe faturë për pagesën e një tarife administrative për aplikimin në shumën 5 EUR. Këshilli i Përgjithshëm i Shërbimeve Sociale dhe Familjare do të shqyrtonte/hetonte më pas deklaratat e bëra në bazë të aplikimit. Informacioni, shkeljet ose gabimet e mundshme mashtroese mund të rezultojnë në një aplikim të dyshimtë për licencë.

Burimi: CRP/K (2015). Dokumenti i politikave: Vlerësimi i mundësive të Organizatave të Shoqërisë Civile për të marrë kontrata shtetërore në Kosovë, fq 8-9..

MJETI 2 – LISTA E KRITEREVE PËR LICENCIMIN E OSHC-ve

I dhënë në anekset (Shtojca 2), Mjeti 2 paraqet një listë të kriterëve të standardeve të larta për licencimin e OSHC-ve. Artikujt në të janë shembuj dhe duhet të përshtaten sipas kontekstit të secilit pjesëmarrës. Anëtarët e një liste të tillë të artë formojnë listën e organizatave të besuara që, ndër të tjera, pranojnë financim nga qeveria ose procedura të thjeshtuara për marrëveshje të bashkëpunimit.

SI FUNKSIONON PROCESI – hap pas hapi:

1. Qeveria nis një tender publik për licencim me kriteret dhe procedura të qarta dhe të drejta.
2. OShC-të aplikojnë nëpërmjet një kanali zyrtar të centralizuar. Është erëndësishme që të gjithë kandidatët të aplikojnë përmes të njëjtit kanali dhe brenda të njëjtit afat. Aplikimet e paraqitura jashtë atij kanali (p.sh. të dërguara te nëpunësit publikë individualë ose joformalisht) duhet të shpërfillen.
3. OShC-të paraqesin një listë të dokumenteve mbështetëse për të vërtetuar se i përmbushin kriteret.
4. Institucioni publik përgjegjës për licencimin i shqyrtton dokumentet, i përzgjedh kandidatët që i plotësojnë të gjitha kriteret dhe planifikon vizita

* Ky emërtim nuk paragjykon qëndrimet mbi statusin dhe është në përputhje me OKB 1244 dhe Opinionin e GjND-së për shpalljen e pavarësisë së Kosovës.

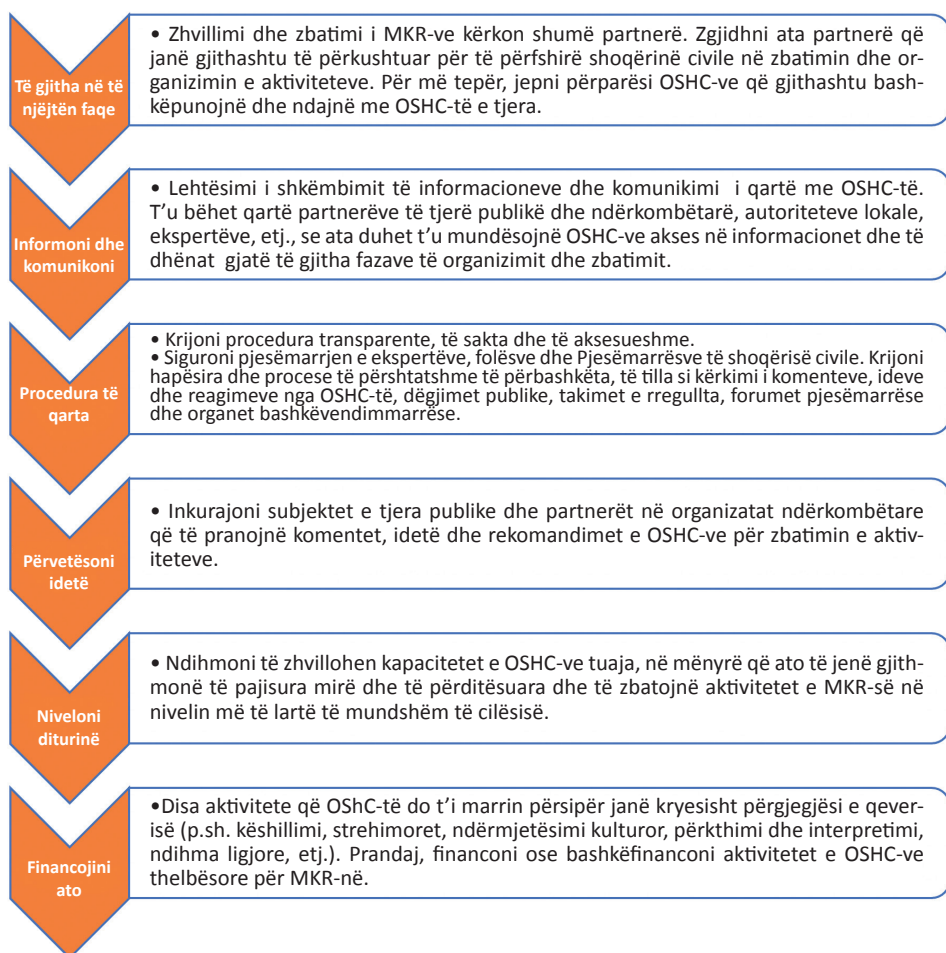
në terren për të verifikuar nëse informacioni i dhënë është i saktë.

5. Licencat u lëshohen OSHC-ve që është e përshtatshme. Në rast se asnjë OShC nuk i përmbush kriteret minimale, nuk duhet të lëshohet asnjë licencë. Nuk duhet të ketë ndonjë minimum të licencave të dhëna.

2. Përfshirja e OSHC-ve në organizimin dhe zbatimin e aktiviteteve

HAPI 1: ZHVILLONI MEKANIZMA INSTITUCIONALË PËR TË PËRFSHIRË OSHC-TË

Rrjedha e punës më poshtë³¹ e paraqet listën e premisave bazë që u mundësojnë OSHC-ve të punojnë me qeveritë në praktikë. Merrni parasysh veprimet e mëposhtme:

31 Zhvilluar mbi bazën e: CoE (2017), Pjesëmarrja Civile në Procesin e Vendimmarrjes – Kodi i Praktikës së Mirë.

HAPI 2: BËJENI PJESËMARRJEN E OSHC-VE KUPTIMPLOTË

Hapi i parë dhe më i rëndësishëm për të lehtësuar përfshirjen e OSHC-ve është përfshirja e tyre në kuadrin tuaj institucional, në nivele të ndryshme sipas udhëzimeve të seksionit të mëparshëm. Metodat e përfshirjes³², përkatësisht mjetet që përdoren për të inkurajuar angazhimin, si ueb faqet, fushatat, komisionet me shumë palë të interesuara, dëgjuesat publike, konferencat, konsultimet dhe grupet e punës, mund të ndryshojnë sipas nivelit të pjesëmarrjes dhe fazës së procesit të MKR-së (zhvillimi, zbatimi, monitorimi dhe vlerësimi, dhe riformulimi). Ndërsa pjesëmarrja duhet të inkurajohet në të gjitha nivelet, ndërkohë që nuk ka kombinim të metodave që mund të këshillohet për të gjitha rrethanat.

Metodat e përfshirjes, përkatësisht mjetet që përdoren për të lehtësuar angazhimin, si faqet e internetit, fushatat, komitetet me shumë palë, dëgjimet publike, konferencat, konsultimet dhe grupet e punës, mund të ndryshojnë sipas nivelit të pjesëmarrjes dhe fazës së procesit të MKR-së (zhvillimi, zbatimi, monitorimi dhe vlerësimi, dhe riformulimi). Ndërsa pjesëmarrja duhet të inkurajohet në të gjitha nivelet, asnjë kombinim i metodave nuk mund të këshillohet për të gjitha rrethanat.

Për të siguruar se këta mekanizma japin mundësi kuptimplote për pjesëmarrje, ata duhet të paktën:

- Të jenë të bashkë-projektuar me OSHC-të përkatëse;
- Të kanalizojë në mënyrë të paanshme pikëpamjet e OSHC-ve e interesuara në vendimmarrjen dhe zbatimin aktual; të pajisen me buxhet adekuat dhe burime njerëzore me ekspertizë në grupe të ndryshme, pjesëmarrja e të cilave duhet të inkurajohet dhe mundësohet;
- Jenë të lehtë për akses dhe gjithëpërfshirës, veçanërisht me OSHC-të që përfaqësojnë grupet e pakicave dhe të cënueshme;

Përfshini OSHC-të përkatëse në organizimin dhe zbatimin e MKR që në fazat e hershme³³, kur nuk është marrë vendim i parevokueshëm; kur të gjitha opsionet janë ende të hapura. Përfshirja e tyre në ndonjë proces që është në zhvillim e sipër në një pikë ku kontributi i tyre nuk do të ketë më ndikim e bën pjesëmarrjen e tyre të pakuptimtë. Prandaj, vazhdoni me sa vijon:

- Vëni në dispozicion sa më shpejt që mundet çdo draft version të ndryshuar, të ri ose të përditësuar të aktiviteteve ose procedurave të MKR-së.
- Lejoni kohë të mjaftueshme për OSHC-të që të përgatiten dhe të kontribuojnë në proceset e vendimmarrjes.
- Lejoni OSHC-ve që drejtpërdrejt të ofrojnë çdo informacion, analizë dhe pikëpamje për autoritetin publik përkatës, qoftë online ose në letër. Procedurat për komentim nuk duhet të jenë të komplikuar, por të thjeshta.
- Zyrtarët mund të konsiderojnë formimin e komiteteve dhe/ose këshillave

32 Ky hap është zhvilluar mbi bazën dhe shumicën e informacionit të nxjerrë nga OHCHR (2018), Udhëzimet për zbatimin efektiv të së drejtës për të marrë pjesë në çështjet publike.

33 Po aty.

këshillimorë me shumë palë, si dhe organizimin e seminareve të ekspertëve, paneleve dhe seancave të hapura plenare në lidhje me zbatimin dhe monitorimin e MKR-së.

STRATEGJI TË VEÇANTA: RITJIA DHE PROMOVIMI I PJESËMARRJES SË OSHC-ve CoE (2020), Pakoja - Pjesëmarrja Civile në Vendimarrje

Pavarësisht matjes së nivelit të duhur të pjesëmarrjes (Mjeti 1), OSHC-të nuk duhet të qëndrojnë statike në nivelet e tyre. Pjesëmarrja e OSHC-ve mund dhe duhet të promovohet dhe përmirësohet. Më poshtë janë katër strategji për të përmirësuar pjesëmarrjen duke mbështetur kalimin e OSHC-ve nga një nivel në tjetrin.

Strategjia 1 – Nga informimi në konsultim

Strategjia përqipet të nxisë interesin e palëve të interesuara për temat në agjendën politike të autoritetit publik, në mënyrë që të inkurajojë njohuritë dhe kontributin e palëve të interesuara në të gjitha fazat e MKR-së.

Hapat që përdoren për të arritur këtë qëllim përfshijnë krijimin e ndërgjegjësimit publik dhe ofrimin e informacionit të përshtatur për palët e interesuara, të cilat përbëhen nga sa vijon:

Plani i komunikimit

- Zhvilloni një strategji komunikimi të synuar bazuar në një karakterizim të saktë të palëve të interesuara të identifikuara si grupe të mundshme të synuara. Ky profil mund të përmbajë fusha specifike interesi, mënyra të preferuara komunikimi, e kështu me radhë;
- Krijoni llogari të mediave sociale (Facebook, Twitter) të dedikuara për temën e trafikimit të qenieve njerëzore në mënyrë që të grumbulloni dhe shkëmbeni informacion nga palët e tjera të interesuara dhe/ose qytetarët;
- Në faqen e internetit të institucionit, mbani publikun të informuar për aktivitetet e reja në lidhje me MKR-në.
- Krijoni një listë specifike për dërgim të postës (që do të rrjedh nga hartëzimi i palëve të interesuara) me qëllim të dërgimit të gazetave të përshtatura palëve të interesuara sipas fushave të tyre të interesit/veprimtarisë;
- Konferenca periodike për shtyp dhe njoftime për shtyp për të informuar dhe angazhuar palët e interesuara dhe publikun e gjerë rreth temës.

Organizimi i ditëve të hapura të dedikuara

- Ditë të hapura për të gjeneruar ndërgjegjësim për këtë temë, ndoshta

gjatë ngjarjeve që tashmë bashkojnë një gamë të larmishme të palëve të interesuara rreth një interesi të përbashkët;

- Nisma të bazuara në shkollë për të rritur ndërgjegjësimin për trafikimin;
- Ftoni përfaqësuesit e kategorive të palëve të interesuara në dialog për tema të rëndësishme për fushat e tyre përkatëse të interesit.

Strategjia 2 – Nga konsultimi në dialog

Palët e interesuara që tashmë kanë investuar në çështjen e trafikimit janë shpesh të etura për të marrë pjesë aktive dhe perspektivat e tyre të përfshihen në procesin e MKR-së. Kështu, është thelbësore për autoritetet publike që të shmangin zhgënjimin e palëve të tilla të përkushtuara të interesit dhe të investojnë në ndërtimin e kapaciteteve të tyre në mënyrë që të rrisin kompetencën dhe aftësinë e tyre për të kontribuar edhe më shumë në të ardhmen.

Ngritja e kapaciteteve dhe trajnimi:

- Organizoni ditë të hapura trajnimi mbi modalitetet dhe instrumentet e pjesëmarrjes, të hapura për të gjithë aktorët e interesuar që kanë treguar interes për t'u përfshirë më shumë në MKR ose në trafikim më gjerësisht;
- Ndërsa burimet e një qeverie vendore mund të mos lejojnë gjithmonë trajnime falas për palët e interesuara, mbështetja mund të ofrohet nga palët e interesuara që janë tashmë në "Partneritet" dhe të gatshëm të mbështesin financiarisht nismën ose ta administrojnë vetë trajnimin, për shkak të niveleve të tyre tashmë të larta të përfshirjes.
- Zhvilloni një platformë në internet për shkëmbimin e reagimeve dhe shkëmbimet nga kolegët për të gjithë aktorët: i) zbatuesit lokalë, si komunat, ii) palët e interesuara "partnere", ose ata që tashmë kanë nënshkruar një partneritet me autoritetet publike për zbatimin e MKR-së, dhe iii) palët e interesuara "të interesuara" (d.m.th. palët e interesuara që i përkasin tipologjisë "Konsultim"), me synimin për të stimuluar shkëmbimet nga kolegët në platformë ndërmjet palëve të interesuara të përfshira në nivele të ndryshme, për ndarjen e ekspertizës.

Strategjia 3 – Nga Dialogu në Partneritet

Për të ndezur interesin e palëve të interesuara "të kualifikuara", është thelbësore që ata t'i angazhoni në biseda dhe sesione rrjetëzimi një-në-një, në mënyrë që të zbulohen stimujt më të përshtatshëm për përfshirjen e tyre të mëtejshme si partnerë.

Angazhimi individual

- Organizoni takime individuale me palët kryesore të interesuara për të rritur kuptimin e tyre për këtë çështje dhe për të vlerësuar entuziazmin e tyre për të marrë pjesë më tej në proces.

Angazhimi në grup

- Organizoni takime, si darka, dreka dhe aktivitete ndërgjegjësuere, për të bashkuar palët e ndryshme të interesit dhe për të shkëmbyer perspektiva dhe ide;
- Organizoni ngjarje për rrjetëzim që përfshijnë palët e interesuara të “Partneritetit” për të nxitur diskutimin me aktorët që janë tashmë aktivë në MKR;
- Krijimi i bordeve këshillimore për seksionet e MKR-së, duke siguruar që takimet të mos jenë shumë të shpeshta për të mos ngarkuar pa nevojë partnerët, por gjithashtu duke dhënë përgjegjësi të veçanta për secilin anëtar të bordit, duke i bërë ata pronësinë e mekanizmit dhe duke i bërë ata më aktivë.

Strategjia 4 – Forcimi i Partneritetit

Palët e interesuara tashmë të klasifikuara si partnerë janë të përkushtuar ndaj angazhimit. Megjithatë, është thelbësore të ruhet përfshirja e tyre dhe të sigurohet që ata të mbështeten në mënyrë efektive në rolet dhe përpjekjet e tyre. Siguroni sa vijon:

Komitetet

- Krijimi i komiteteve të përhershme të përkushtuara për luftën kundër trafikimit – duke inkurajuar bashkëpunimin afatgjatë (gjegjesisht baza e përhershme, përtej kapitalizimit të përvojave të iniciativave specifike).

Rrjetëzimi

- Organizoni ngjarje të rrjetëzimit për t’u mundësuar anëtarëve të komiteteve të ndryshme të takohen, të shkëmbejnë ide dhe të krijojnë marrëdhënie, si një mjet për përparim personal dhe profesional.

Buxheti

- Mund të jetë e nevojshme, nëse puna e palëve të interesuara dhe detyrimet e udhëtimit janë të gjera, të ofrohet një buxhet i dedikuar për të paguar të paktën shpenzimet e tyre të udhëtimit, në mënyrë që të mos pengohen ata palë të interesuara që nuk kanë mundësi të marrin pjesë në të gjitha takimet dhe të rrezikojnë një partneritet aktiv.

PRAKTIKA E MIRË – THIRRJE PËR FINANCIM NË BOSNJE DHE HERCEGOVINE

BeH lëshon rregullisht tenderë për financimin e OSHC-ve, veçanërisht ato që ofrojnë ndihmë të drejtpërdrejtë për viktimat. Idealisht, të gjitha OSHC-të do të kompensoheshin nga qeveritë e tyre për shërbimet që ofrojnë, të cilat duhet të ishin nën përgjegjësinë kryesore të qeverisë. Strehimoret, këshillimi psikologjik, mbrojtja e dëshmitarëve, ndihma ligjore dhe gjyqësore, e kështu me radhë, janë komponentë kritikë të MKR-së pasi ato ofrojnë mbrojtje themelore të viktimave dhe zgjidhjen e rasteve. Si rezultat, kudo që është e mundur, duhet të krijohen mekanizma për të mbështetur vazhdimisht këto aktivitete kur ato jepen drejtpërdrejt nga OSHC-të. Megjithatë, nëse burimet e disponueshme janë të kufizuara, qeveritë mund të zgjedhin thirrje të përsëritura për financim për disa operacione dhe shërbime kritike të MKR-së, duke lehtësuar barrën e tyre financiare. Kjo do t'u mundësojë OSHC-ve të vazhdojnë të mbështesin viktimat:

Edhe kur financimi publik u jepet vazhdimisht OSHC-ve, thirrjet e shpeshta për financim janë një shtesë e rëndësishme për të nxitur qasje kreative dhe më efektive që mund të përmirësojnë MKR-në në të ardhmen.

MJETI 3 – THIRRJE PËR FINANCIM

Mjeti 3 (shih shtojcën 3) është një shembull i një Thirrje për financim që mund të përdoret si model për thirrjet e ardhshme nga pjesëmarrësit e MARRI. Dokumenti bazohet në thirrjen e Italisë për financim të vitit 2021. Italia³⁴ ka lëshuar thirrje të tilla për më shumë se një dekadë dhe ka përmirësuar metodat e saj bazuar në përvojat e mëparshme dhe atë që funksionon në praktikë. Thirrjet për propozime duhet të jenë të plota, të qarta dhe të barabarta dhe duhet të ofrojnë shpjegime të gjera për procedurat e aplikimit, metodologjinë e vlerësimit dhe kush do t'i shqyrtojë propozimet, si dhe informacione dhe burime për të ndihmuar aplikuesit e mundshëm në përgatitjen e një aplikimi solid. Për më tepër, ai duhet të ketë një afat kohor të qartë dhe të shpjegojë se çfarë ndodh kur financimi miratohet (pagesa, raportimi, monitorimi, etj.). Mjeti 3 duhet të bëhet personalizimi për çdo pjesëmarrës.

Forma të tjera financimi

Thirrjet për financim janë vetëm një mënyrë e shpejtë për të financuar OSHC-të. Ka lloje të tjera financimi, të cilat mund të jenë më të përshtatshme në situata të caktuara dhe gjithashtu më të qëndrueshme. Më poshtë janë disa mjete financimi³⁵:

- Mekanizmat shumëvjeçarë sigurojnë stabilitet dhe lehtësi planifikimi, duke lejuar më shumë kohë për ekzekutimin e programit, mbledhjen dhe ndarjen e informacionit dhe diskutimin e politikave. Marrëveshjet shumëvjeçare ndërtojnë shoqërinë civile dhe ofrojnë siguri financiare dhe punësimi për punonjësit e tyre.
- Me kompetencën strategjike, organizative dhe profesionale për të menaxhuar me sukses burimet, financimi bazë mund të jetë një opsion i shkëlqyer. Përveç kësaj, financimi bazë mundëson menaxhimin dhe përcaktimin e OSHC-ve e prioritet. OSHC-të dhe qeveritë kanë më pak punë administrative për të bërë sepse financimi qëndron në mënyrë të përhershme, pa procedura shtesë përzgjedhjeje si në thirrjen për propozime. Donatorët mund të vlerësojnë aftësinë financiare dhe të menaxhimit të programit të një partneri të OSHC-së kur ofrojnë financimin bazë.
- Financimi i dedikuar mund të përdoret për të mbështetur qëllime specifike të zhvillimit rajonal ose sektorial. Pjesëmarrësit e MARRI mund të nisin financimin e projekteve dhe programeve për të mbështetur OSHC-të që kanë përparësi unike sektoriale ose lidhje të ngushta me përfituesit, por që nuk kualifikohen për financim bazë ose thirrje për propozime. Fondet e dedikuara mund t'i ndihmojnë OSHC-të të mësojnë duke bërë.
- Bashkëfinancimi është metodë në të cilën OSHC-të dhe qeveritë i bashkojnë forcat për të mbledhur fonde për projekte dhe programe të përbashkëta. Bashkëfinancimi e siguron pavarësinë, pronësinë e OSHC-ve, stimulon diversifikimin e OSHC-ve dhe shmanë mbështetjen e subvencioneve.
- Donatorët mund të ndihmojnë më mirë shoqërinë civile bazë në qeveri

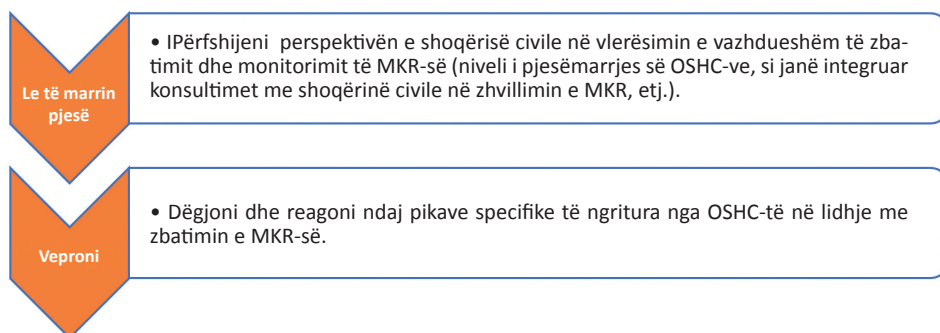
34 Dokumenti origjinal në italisht në dispozicion në: https://presidenza.governo.it/AmministrazioneTrasparente/Sovvenzioni/CriteriModalita/Bando_4_2021/2_Bando_4.pdf.

35 OECD (2012). Partneriteti me shoqërinë civile – 12 mësimet nga vlerësimet e kolegëve të DAC.

duke bashkuar fonde dhe duke sponsorizuar organizata ombrellë. Grantet e vogla për disa OShC mund të minimizojnë kostot e transaksionit dhe barrën administrative. Mund të grumbullohen fondet e shportës me shumë donatorë që mbështesin OShC të ndryshme ose shumë donatorë që mbështesin një OShC.

3. Përfshirja e OShC-ve në monitorimin dhe vlerësimin e MKR-ve

Për të përfshirë OShC-të për të përmirësuar sistemet tuaja të monitorimit dhe vlerësimit dhe për të qenë në gjendje të riformuloni veprimet sipas nevojës, ndiqni premiset bazë më poshtë³⁶:

HAPI 1: MBYLLNI CIKLIN E PJESËMARRJES

Ashtu si me çdo politikë tjetër, MKR-të duhet të ndryshojnë ndaj rrethanave që vazhdimisht zhvillohen. Nuk është e përbetshme dhe duhet t'u përshtatet tendencave, problemeve dhe mundësive të reja. Si rezultat, nevojitet monitorim dhe vlerësim i vazhdueshëm i MKR-së. Ato duhet të rishikohen sa herë që ndodhin ngjarje të paparashikueshme më parë ose kur një masë efektive e parashikuar nuk funksionon realisht në praktikë. Zbatuesit e MKR duhet të bashkëpunojnë për të identifikuar çështjet dhe për të ndihmuar në zhvillimin e hapave korrigjues. Pas pjesëmarrjes në MKR nga baza e tij zero, OShC-të fitojnë përvojë dhe mjete të mjaftueshme për të kuptuar dhe parë më mirë çështjet e zbatimit në mekanizëm, si dhe janë në gjendje të rekomandojnë përmirësime, duke qenë kështu aleat jetik për riformulimin e politikave tuaja.

Figura 8: Përshtatur - CoE (2017), Pjesëmarrja civile në procesin e vendimmarrjes: Kodi i praktikës së mirë

36 CoE (2017). Pjesëmarrja Civile në Procesin e Vendimmarrjes – Kodi i Praktikës së Mirë.

Si përmbledhje, OSHC-të mund të kontribuojnë me³⁷:

- **Avokim:** monitorojnë dhe avokojnë për të siguruar që iniciativa e politikave ka arritur tek përfituesit e synuar dhe ka prodhuar rezultatin e dëshiruar për shoqërinë.
- **Ekspertiza dhe këshilla:** mbledhin prova ose kryejnë studime mbi ndikimin e politikës; përfshin think-tank dhe institucione kërkimore.
- **Ofrimi i shërbimit:** llogaridhënie për cilësinë, qëndrueshmërinë, efektivitetin dhe ndikimin në botën reale të programit.
- **Funksioni i rojës:** përgjegjësi primare për monitorimin e ndikimeve të politikës në mënyrë që të garantohet që objektivat e deklaruara të politikës janë përmbushur.

HAPI 2: OPERACIONALIZIMI I MONITORIMIT DHE VLERËSIMIT TË TYRE

Për ta bërë pjesëmarrjen e tyre praktike në këtë fazë, qeveritë do të:

- Vënë në dispozicion të OSHC-ve informacion mbi rezultatet e praktikës së MKR-së dhe pajtueshmërinë nga anëtarët e saj, në mënyrë që ata të mund të ndihmojnë qeverinë të vlerësojë efektivitetin e MKR-së pa një perceptim të turbullt;
- Publikoni se si inputet (të dhënat hyrëse) e mëparshme të OSHC-ve janë marrë në konsideratë në të kaluarën dhe si ndodhin ato në mundësitë e ardhshme;
- Pjesëmarrësit në MKR duhet të kenë mundësinë të vlerësojnë mjedisin bashkëpunues në mënyrë që të dokumentojnë mësimet e nxjerra për zhvillimin e ardhshëm. Për këtë qëllim, autoritetet e duhura publike mund të konsiderojnë kryerjen e anketave ose bisedave në grupe të fokusuara, ndër të tjera, për të lehtësuar shpërndarjen e të dhënave dhe mbledhjen e të dhënave të reja;
- Merrni parasysh kontributet e OSHC-ve me të njëjtën rëndësi si homologët qeveritarë.

Disa mjete dhe metoda të thjeshta që janë të dobishme përfshijnë sa vijon³⁸:

Informimi:

- Mbledhja e të dhënave për të përpiluar raste studimore dhe të dhëna për MKR të zbatuara në praktikë;
- Vlerësimi i politikave dhe vlerësimi i efekteve përmes konferencave dhe raportimit;
- Hulumtim i pavarur për të zbuluar pengesat kritike.

37 CoE (2019), Kodi për praktikën e mirë të pjesëmarrjes civile në procesin e vendimarrjes.

38 Po aty.

Konsultimi:

- Prodhoni statistika për ndjekjen e progresit, të tilla si sondazhe, sondazhe në internet ose pyetësorë.

Dialogu:

- Një grup pune ose komitet i përbërë nga OSHC (si konsumatorët ashtu edhe furnitorët) të ngarkuar me përgjegjësinë e monitorimit dhe vlerësimit të përputhshmërisë me MKR.

Partneriteti:

- Një grup pune ose komitet i përbërë nga përfaqësues të shoqërisë civile dhe autoriteteve publike, të cilët bashkëpunojnë në mënyrë strategjike për të monitoruar dhe vlerësuar MKR-në.

PJESA II: Metodatat, udhëzimet, mjetet dhe praktikatat e mira për organizatat e shoqërisë civile

1. Avokoni për më shumë

Ky seksion do të përfshijë teknika, udhëzime, mjete dhe praktikatat më të mira për OSHC-të që në mënyrë të pavarur të avokojnë dhe të lehtësojnë bashkëpunimin e përmirësuar të qeverisë. Është thelbësore që të dyja palët (qeveritë dhe OSHC-të) të përdorin burimet e disponueshme për të ngushtuar boshllëqet dhe për të rritur bashkëpunimin. Pjesëmarrja në MKR nuk është një rrugë e njëanshme në të cilën qeveria investon e vetme në bashkëpunimin me OSHC-të. OSHC-të mund të përdorin mjete për të ri-pozicionuar veten, për të nxitur bashkëpunimin e nivelit më të lartë dhe për të garantuar që zbatimi i MKR-së të jetë më i suksesshëm.

Temat e diskutuara në këtë seksion janë veçanërisht të rëndësishme për OSHC-të më të vogla të cilave u mungon bashkëpunimi ose sponsorizimi nga entitetet qeveritare. Megjithatë, ato janë njëloj të zbatueshme për çdo OSHC që kërkon një ndryshim të sjelljes nga homologët qeveritarë, në mënyrë që të funksionojë në mënyrë më efektive dhe të negociojë rritjen e financimit. Kjo nënkupton që OSHC-të mund të zhvillojnë plane avokuese në mënyrë të pavarur, bazuar në rrethanat e tyre unike; OSHC-të e vogla mund të bashkëpunojnë për të rritur fuqinë e tyre negociuese; ose OSHC-të e vogla dhe të mëdha mund të bashkojnë forcat për të çuar përpara një qëllim të përbashkët, zakonisht shoqëror.

Prandaj, parimi udhëzues i Pjesës II është avokatia. “Si pjesë e një demokracie të shëndetshme, veprimet e ndërmarra nga qeveria dhe sektori privat duhet të jenë të informuara nga pikëpamjet e shoqërisë civile. Avokimi është mënyra në të cilën parashtrihen këto pikëpamje. Në varësi të taktikave të zgjedhura, avokimi mund të jetë ose miqësor ose kundërshtues me ata që janë në pushtet. Por në fund të fundit, avokimi ka të bëjë me krijimin e ndryshimeve politike – si në politikë ashtu edhe në sjellje. Një plan efektiv për avokim ka kuptim të qartë të asaj që duhet ndryshuar dhe të mënyrës si të ndryshohet. Ai bazohet në një strategji të zhvilluar mirë me teknika efektive për të ndikuar tek të tjerët dhe forma krijuese të komunikimit³⁹”.

HAPI 1: PLANIFIKONI AVOKIMIN TUAJ

Strategjia e suksesshme e avokimit duhet të përfshijë me sa vijon⁴⁰:

- Zhvilloni vizion dhe një sërë parimesh për mënyrën se si do të realizohet evokimi në të gjitha aktivitetet e saj;
- Paraqitni në mënyrë eksplicite supozimet për të siguruar që të gjithë palët e interesuara të kuptojnë dhe bien dakord mbi strategjinë dhe kushtet e saj;

39 Transparency International (2013), Zhvillimi i një plani të avokimit kundër korrupsionit, një udhëzues hap pas hapi.

40 Po aty.

- Përcaktoni burimet që i keni në dispozicion dhe hartoni strategji për bashkimin e partnerëve kryesorë në një aleancë;
- Zhvillimi i linjave të qarta të llogaridhënies për të qartësuar rolet dhe detyrat dhe për të vendosur procedura për llogaridhënie;
- Jini realistë dhe detyroni individët të ballafaqohen me nocionet e tyre të paramenduara se çfarë funksionon dhe çfarë është një vlerë e mirë; dhe
- Vendosja e kriterëve dhe indikatorëve për monitorim dhe vlerësim në mënyrë që të përcaktojë kursin për një fushatë të suksesshme për avokim.

Analizoni problemet dhe identifikoni palët e interesuara

- Identifikoni çështjet që dëshironi të trajtoni, kthejini ato në objektiva avokimi dhe identifikoni aktorët që kanë fuqinë për të zgjidhur problemin ose bllokuar zgjidhjen, si dhe aktorët që mund të ndikojnë në avokimin tuaj në mënyra të tjera.

Definoni qëllimin dhe objektivat

- Pyetni përse nevojitet plani dhe përgjigjen kthejeni në rezultate objektive dhe aktivitete të pritshme.

Vlerësoni rreziqet dhe rishikoni fizibilitetin dhe qëndrueshmërinë

- Vlerësoni pikat e forta dhe mangësitë e planit dhe identifikoni çdo pengesë më të madhe për ekzekutimin, duke përfshirë analizën e rreziqeve që kanë të bëjnë me realizueshmërinë dhe qëndrueshmërinë e tij.

Planifikoni aktivitetet dhe shpërndani burimet

- Hartoni plan të plotë aktivitetesh që lidhet me burimet e nevojshme njerëzore dhe materiale. Pyesni se çfarë është e nevojshme për të bërë, me hapa, për të arritur qëllimet tuaja. Hapat e nevojshëm janë aktivitetet tuaja.

Monitoroni dhe vlerësoni

- Monitorimi është procesi i mbledhjes dhe analizimit të të dhënave në mënyrë të vazhdueshme; vlerësimi është procesi i përcaktimit të efikasitetit të strategjisë së avokimit në përmbushjen e objektivave të saj të deklaruar dhe sasisë së cilës i atribuohet ndryshimi i vërejtur veprimeve të saj.

Për të arritur këtë më sipër, duhet të kalohet nëpër procesin në vijim⁴¹:

HAPI 2: ANALIZIMI I PROBLEMEVE DHE IDENTIFIKIMI I AKTERËVE

Analizimi i Problemeve⁴²

Për të identifikuar problemet me përbërjen dhe ekzekutimin e MKR-së, duhet të bëhet një vlerësim fillestar i funksionimit të MKR-së, PSV-ve (nëse ka) dhe rezultateve. Për më tepër, është e nevojshme të shqyrtoni mandatin tuaj në lidhje me procesin e MKR-së në mënyrë që të kuptoni aftësitë tuaja dhe vlerën e OShC-së tuaj në proces, në mënyrë që të ndërtoni një argument bindës. Ky vlerësim, së bashku me konsultimet me ekspertët vendas, mund të shërbejë si bazë për zhvillimin e një strategjie avokimi. Është e rëndësishme të mblidhni të dhëna të forta për të mbështetur çështjen që keni identifikuar dhe për të justifikuar një zgjidhje. Pasi të jenë përcaktuar një sërë çështjesh, ato duhet të organizohen dhe të përcaktohen

41 Po aty.

42 Po aty.

prioritetet për të përcaktuar se cilat prej tyre mund të adresohen realisht nëpërmjet veprimeve avokuese.

HAPI 2: ANALIZIMI I PROBLEMEVE DHE IDENTIFIKIMI I PALËVE TË INTERESUARA

MJETI 4 – MATRICA E VLERËSIMIT TË PROBLEMIT

Këtë mjet shihni në aneksin 4 në bashkëngjitjet për të parë një shembull si të ekzekutohet vlerësimi i problemit. Matrica në të përmban zbërthim të vlerave për t'ju udhëhequr nëpërmjet rëndësisë, shtrirjes, realizueshmërisë dhe zhvillimit të një çështjeje. Rezultati i llogaritjes së matricës do t'ju tregojë se cili problem është më i fortë dhe ka një shkak më të mbrojtur. Ndiqni udhëzimet aty dhe rregulloni faktorët sipas kontekstit tuaj.

Identifikimi i palëve të interesuara⁴³

Vendimmarrësit janë kategori specifike e palëve të interesuara që duhet të synojë strategjia juaj e avokimit. Këta janë individë që zotërojnë në mënyrë legjitime aftësinë për të bërë një zgjedhje dhe janë të aftë të ndikojnë në ndryshim. Ata mund të jenë njerëz të caktuar ose grupe njerëzish, si ministra, komitete ose këshilla vendorë.

Për të përcaktuar se cilët janë vendimmarrësit kryesorë për secilën nga çështjet tuaja, bëni pyetjet e mëposhtme: Si dhe pse merren vendimet për një temë të caktuar? Pse lokaliteti X, politikani Y ose zyrtari qeveritar Z miraton një qëndrim për një çështje të caktuar? Si arrijnë deri te vendimet e tyre? Si janë të organizuara strukturat e pushtetit dhe vendimmarrjes?

Pas identifikimit të vendimmarrësve kryesorë dhe kuptimit të procesit të vendimmarrjes, është e mundur të identifikohen të gjithë aktorët që mund të kenë ndikim në këtë person ose proces.

HAPI 3: PËRCAKTIMI I QËLLIMEVE, NDIKIMEVE, REZULTATEVE DHE AKTIVITETEVE TË PRITURA

Për të përcaktuar drejtimin e planit tuaj, së pari duhet të përcaktoni përse dëshironi të sillni ndryshim, çfarë dëshironi të arrini dhe një nocion bazë të aktiviteteve që do t'ju ndihmojnë në përmbushjen e qëllimeve tuaja.

Rruga shkakësore përshkruan fazat realiste për zhvillimin e komponentëve themelorë të planit tuaj të avokimit dhe demonstroi se si ata punojnë së bashku. Vendosi një lidhje shkakësore midis ndikimit, qëllimit, aktiviteteve dhe rezultateve të pritshme zNdiqni tabelën e mëposhtme për një shembull dhe më shumë detaje⁴⁴:

43 Po aty.

44 Po aty.

Aktivitetet	rezultatet e pritura	Qëllimi	Ndikimi
Veprimet specifike të ndërmarra për të përmbushur qëllimet e avokimit.	Rezultatet si rezultat i zbatimit efektiv të planit të avokimit.	Ndryshimi specifik, i prekshëm që dëshironi të shihni pas ekzekutimit të planit	Transformimi i dëshirueshëm në afat të gjatë

- Ndikimi e përfaqëson qëllimin përfundimtar që i frymëzon të gjithë elementët e tjerë të tabelës. Ndonëse ndikimi mund të mos arrihet brenda një strategjie të vetme avokuese, kjo e fundit duhet të kontribuojë në arritjen e së parës. Ndikimi duhet të përmbajë atë që në fund të fundit dëshirohet dhe kë do të prekë.
- Qëllimi përcaktohet bazuar në gjetjet e analizës së problemit, duke peshuar rëndësinë relative të objektivave dhe duke zgjedhur më të përshtatshmet për t'u përfshirë në strategjinë e avokimit. Kjo më pas krahasohet me gjetjet e analizës së palëve të interesuara në mënyrë që të identifikohen palët e interesuara që kanë ndikim mbi temën në fjalë.
- Rezultatet e pritura janë pikat që do të krijohen/zhvillohen nëse plani i avokimit arrin qëllimin e tij. Me fjalë të tjera, cilat janë rezultatet? Cili është “produkti” i menjëhershëm i gjeneruar menjëherë pas zbatimit të planit? Rezultatet duhet të rrjedhin nga aktivitetet.
- Së fundi, aktivitetet janë veprimet specifike, praktike ose hapat, që do ta çojnë planin në rrugën drejt arritjes së qëllimeve të tij. Për shembull, një aktivitet mund të jetë një takim dypalësh me përfaqësues të ministrisë, ose një fushatë publike për të bindur një grup për diçka.

Ushtrimi “në mënyrë që” është një aktivitet i mirë për identifikimin e veprimeve të prekshme dhe praktike. Kjo realizohet duke shkruar një aktivitet në qendër të një tabelë ose fletë letre. Nëse mund ta filloni deklaratën tuaj me aktivitetin tuaj të sugjeruar, përfshini “në mënyrë që”, plotësoni atë me rezultatin e pritur dhe fraza e plotë ka kuptim logjik, ju keni një rrugë të vlefshme. Për shembull: Mbani një tryezë të rrumbullakët me OSHC-të me agjendë të ngjashme, në mënyrë që ata të jenë të informuar mirë për çështjen e identifikuar të MKR-së dhe të bashkohen me ne për të nxitur një zgjidhje. Në këtë rast, pjesa e parë e fjalisë është veprimtaria, ndërsa pjesa e dytë, pas “kështu që” është rezultati i pritur.

Më poshtë është një shembull i një rruge logjike të përfunduar⁴⁵:

45 Po aty.

Aktivitetet	rezultatet e pritura	Qëllimi	Ndikimi
1. Loboni qeverinë për të zhvilluar një politikë të vazhdueshme financimi për strehimoret. 2. Hartimi i një fushate mediatike për publikun që ilustron efektet e dëmshme të mungesës së shërbimeve mbrojtëse të vijës së parë për viktimat e shfrytëzimit.	1. Një model i ri financimi për strehimoret zhvillohet nga qeveria deri në fund të vitit 2022. 2. Legjislacioni që kërkon financimin e strehimoreve për të gjitha viktimat e shpëtuar miratohet nga qeveria deri në fund të vitit 2024.	Krijimi i një kuadri ligjor për financimin e vazhdueshëm të shërbimeve thelbësore për personat në nevojë nga Presidenti brenda vitit 2024.	Asnjë viktimë e supozuar apo e vërtetë e shfrytëzimit nuk mbetet pa shërbime bazë të mbrojtjes.

HAPI 4: VLERËSIMI I RREZIKUT

Analiza e rrezikut përdoret për të identifikuar dhe për t'i dhënë përparësi elementeve që mund të rrezikojnë efektivitetin e një nisme avokuese. Për më tepër, ai përshkruan metodat e reduktimit të rrezikut që mund të zbatohen. Për këtë, është e këshillueshme që të kryhet një analizë SWOT e ndjekur nga një strategji zbutjeje.

MJETI 5 – ANALIZA SWOT

Shih Instrumentin 5, si aneksin 5, i cili përmban skemën e analizës SWOT, udhëzime se si të plotësohet dhe të analizohet. Dokumenti u zhvillua nga Agjencia e Ndryshimit, e cila është një iniciativë arsimore e pavarur australiane e lëvizjes sociale. Do të gjeni dokumente të tjera përkatëse, mjete dhe burime për OSHC-të në faqen e tyre të internetit⁴⁶.

Krijoni një strategji për të përmbushur gjetjet e analizës SWOT⁴⁷

- Konsolidimi i marrëdhënieve me aktorët kryesorë (për shembull, rrjetet dhe OJQ-të) të cilët monitorojnë trafikimin brenda apo jashtë vendit.
- Rritni aftësitë dhe mirëkuptimin e organizatës në fushat që konsiderohen të dobëta.

⁴⁶ <https://thechangeagency.org/resources/>

⁴⁷ Transparency International (2013), Zhvillimi i një plani të avokimit kundër korrupsionit, një udhëzues hap pas hapi.

Më poshtë, ju gjeni pyetje udhëzuese për të mbështetur në zhvillimin e strategjisë suaj të zbutjes:

- **Pikat e forta:** Çfarë veprimesh duhet të ndërmerren për të siguruar që plani i avokimit të përfitojë nga pikat e forta?
- **Pikat e dobëta:** Çfarë lloj veprimesh duhet të zbatohen për të ndryshuar dobësitë në pika të forta?
- **Mundësitë:** Çfarë veprimesh duhet të ndërmerren për të siguruar që plani i avokimit të përfitojë nga mundësitë në dispozicion?
- **Kërcënimet:** Çfarë lloj veprimesh duhet të përfshihen për t'i kthyer dobësitë në mundësi, ose të paktën për t'i zbutur ato?

HAPI 5: PLANIFIKIMI I AKTIVITETEVE

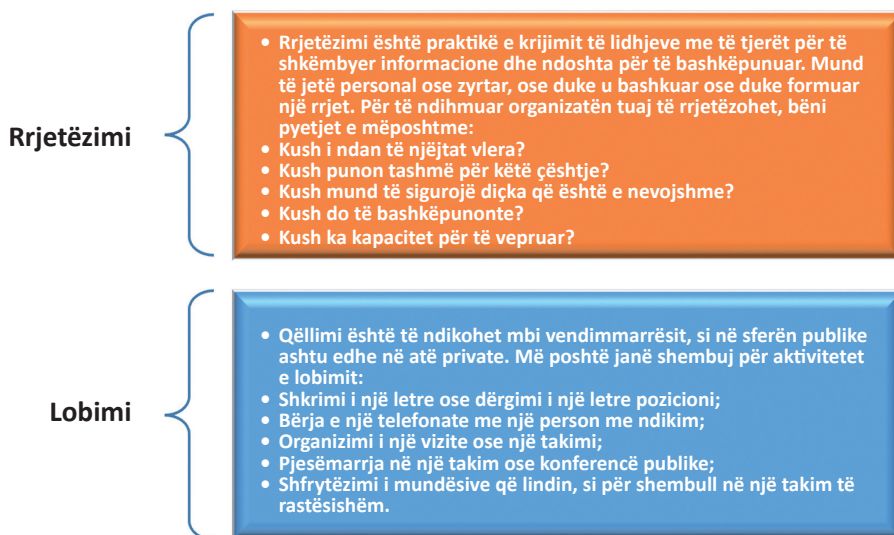
Pas zhvillimit të strategjisë së avokimit dhe vlerësimit të rreziqeve, veprimet duhet të organizohen në një plan të plotë aktiviteti. Është thelbësore në këtë fazë të përcaktohen njerëzit dhe burimet materiale që do të kërkohen për të realizuar strategjinë. Planifikimi i aktivitetit ju ndihmon të fitoni një perspektivë gjithëpërfshirëse të aktiviteteve kryesore të planit, nën-aktiviteteve, përgjegjësi, burimeve dhe kohës. Ai përcakton një rrugë të qartë për arritjen e rezultateve të dëshiruara të avokimit⁴⁸. Përdorni tabelën e mëposhtme për të ndarë blloqet e ndërtimit të aktiviteteve dhe për t'ju ndihmuar të mendoni se si t'i kompozoni ato:

REZULTATET E PRITSHME: Një model i ri financimi për strehimoret zhvillohet nga qeveria deri në fund të vitit 2022.				
AKTIVITETET	NËNAKTIVITETET DHE DETYRAT	PËRGJEGJËSIA	BURIMET	KOHA
Aktiviteti 1	Cilat nën-aktivitete kontribuojnë në realizimin e aktivitetit të planifikuar?	Kush është përgjegjës për zbatimin e aktivitetit?	Çfarë burimesh nevojiten për të zbatuar aktivitetin?	Cili është afati kohor për zbatimin e aktivitetit të planifikuar?
Aktiviteti 2				
Aktiviteti 3				

Aktivitetet janë mjete për të arritur rezultatet e pritura. Grafiku i mëposhtëm ofron një përmbledhje të shumë hapave të përfshirë në zbatimin e një plani avokimi⁴⁹.

48 Po aty.

49 Po aty.

Më pas plotësoni tabelën duke ndjekur nën-hapat e mëposhtëm:

- Ndani aktivitetet në nën-aktivitete dhe detyra të vogla – Për shembull, dërgoni një letër te X ose ftoni agjencinë e zbatimit të ligjit Y për një takim. Identifikoni saktësisht se sa kohë ju nevojitet për detyrën, çfarë burimesh dhe kush do ta kryejë atë.
- Sqaroni kërkesat paraprake dhe sekuencën e aktiviteteve – Me fjalë të tjera, çfarë duhet bërë më parë? Dhe a është veprimi i kushtëzuar me fillimin ose përfundimin e një tjetri?
- Mendoni për ekspertizën tuaj të brendshme dhe caktojini detyrat personelit të duhur - Anëtarëve të ekipit mund t’u ndahen detyra dhe nën-detyra, si dhe vendosja e linjave të raportimit.
- Llogaritni burimet e nevojshme – Vlerësoni kapitalin njerëzor, materialet dhe hapësirën (të tilla si sallat e konferencave).
- Llogaritni kohën për të përfunduar çdo detyrë, nën-aktivitet dhe aktivitet - Nuk është gjithmonë e mundur të parashikohen me siguri afatet kohore, por biseda me ekspertë të jashtëm me përvojë mund të ndihmojë.

HAPI 6: MONITORIMI DHE VLERËSIMI

Monitorimi është mbledhja dhe analiza e vazhdueshme e të dhënave. **Vlerësimi** përfshin përcaktimin e efikasitetit të planit në arritjen e objektivave të tij të deklaruara dhe shkallën në të cilën ndryshimi i vërejtur mund t’i atribuohet vetë projektit të avokimit. Të dy elementët kontribuojnë në drejtimin e punës së avokimit dhe duhet të përfshihen në strategji që në fillim. Monitorimi dhe vlerësimi punojnë së bashku për të siguruar një metodë të plotë për rishikimin e rregullt të progresit dhe vlerësimin e efikasitetit përfundimtar të planit në arritjen e ndryshimit të synuar të sjelljes⁵⁰.

50 Po aty.

Ka disa faktorë që mund të rrisin efektivitetin e monitorimit dhe vlerësimit tuaj⁵¹:

- **Planifikojeni:** Është thelbësore të shihet monitorimi dhe vlerësimi si një komponent i rëndësishëm i strategjisë së avokimit; si një aktivitet i veçantë me një afat kohor të dallueshëm dhe një zinxhir të veçantë detyrash dhe përgjegjësish.
- **Mbajeni të thjeshtë:** Nuk kërkohet të bëni kërkime të gjera për të vlerësuar strategjinë tuaj të avokimit; thjesht mbledhja e informacionit që ju lejon të zhvillonit një gjykim të drejtë është adekuat.
- **Përfshini partnerët dhe përfituesit:** Është e nevojshme të konsultohen vlerësuesit e jashtëm sepse ata mund të hedhin dritë mbi këndvështrime të tjera mbi zbatimin e avokimit.

Realizimi i monitorimit dhe vlerësimit⁵²

Monitorimi duhet t'i bashkëngjitet aktiviteteve të planit. Ai përfshin përgjigjen ndaj pyetjeve të mëposhtme:

- A është kryer aktiviteti në përputhje me parametrat dhe afatet kohore të dakorduara? Nëse jo, cila është arsyeja?
- Çfarë duhet modifikuar apo bërë ndryshe për të ripërafuar planin me rezultatet e dëshiruara?

Gjetjet e vlerësimit mund të përmbliidhen në një tabelë që tregon shkaqet e ndryshme të suksesit ose dështimit.

FAKTORËT E SUKSESIT	FAKTORËT E DËSHTIMIT

Deri në kohën kur procesi i rishikimit të përfundojë, duhet të keni një zotërim të fortë mbi ndikimin e përpjekjeve tuaja të avokimit. Njeriu duhet të jetë në gjendje të identifikojë sukseset dhe dështimet dhe të përdorë mësimet e marra për të përmirësuar aktivitetet aktuale ose të ardhshme brenda planit. Monitorimi dhe vlerësimi përfshin sa vijon:

- **Inputet(kontributet):** investimet dhe përpjekjet (gjegjesisht burimet financiare dhe njerëzore); Rezultatet: efektet e menjëhershme të aktiviteteve;
- **Rezultatet:** efektet e ndërmjetme dhe përfundimtare të aktiviteteve;
- **Ndikimi:** efektet afatgjata të një aktiviteti.

51 Po aty.

52 Po aty.

Monitorimi dhe vlerësimi mbështeten në një sistem të fuqishëm dhe të larmishëm të mbledhjes së të dhënave që duhet të funksionojë njëkohësisht me zbatimin e aktiviteteve të avokimit.

2. Krijoni rrjete më shumë⁵³

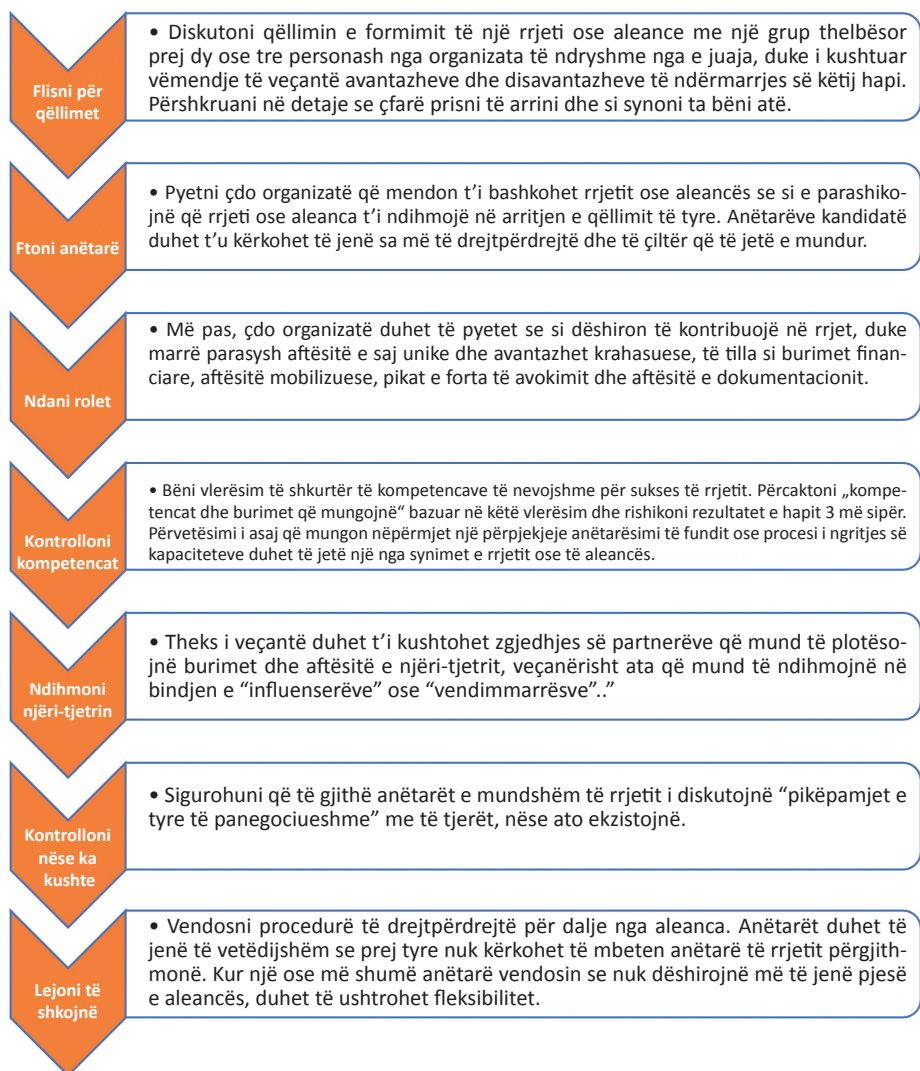
Rrjetet mund të ndihmojnë OSHC-të në kapërcimin e barrierave të konsensusit, në mbledhjen e koalicioneve për ndryshim, grumbullimin dhe përforcimin e provave dhe mobilizimin e burimeve. Shumë OSHC që më parë ishin të fokusuara në ofrimin e shërbimeve kanë qenë në gjendje të marrin pjesë në veprime lobuese nëpërmjet rrjeteve. Çështja është se organizatat e shoqërisë civile, politikanët dhe studiuesit ndonjëherë duket se ekzistojnë në universe të ndryshme. Rritja e rrjeteve dhe komunikimit do të ndihmonte në ndikimin e politikave dhe zbatimin e saj. Që OSHC-të të marrin pjesë aktive në proceset e politikave, ato duhet të krijojnë lidhje efektive dhe marrëdhënie të bazuara në besim me politikkbërësit, median dhe palët e tjera të interesuara. OSHC-të mund ta arrijnë këtë duke përfutur nga lidhjet ekzistuese, duke u njohur me lojtarë të tjerë dhe duke bashkëpunuar nëpërmjet platformave dhe koalicioneve ekzistuese. Për më tepër, ata duhet të identifikojnë persona thelbësorë që mund të ndihmojnë dhe të krijojnë marrëdhënie dhe aleanca të reja me palët e interesuara me të njëjtin mendim. Janë gjashtë aktivitete jo-ekskluzive që rrjetet mund të bëjnë për të rritur ndikimin e OSHC-ve në politika.

- **Organizatorët (Konvenorët)** bashkojnë individë ose grupe individësh.
- **Filtrat** zgjedhin informacione të rëndësishme dhe organizojnë vëllime të pa menaxhueshme të të dhënave.
- **Përforcuesit** ndihmojnë në sjelljen e koncepteve pak të njohura ose pak të kuptuara në një audiencë ose kuptim më të gjerë.
- **Lehtësuesit** u ndihmojnë anëtarëve në kryerjen e përgjegjësisë të tyre në mënyrë më efektive dhe efikase.
- **Rrjetet** e ndërtuesve të komuniteteve promovojnë dhe ruajnë vlerat dhe standardet e individëve dhe organizatave që i përbëjnë ato.
- **Investitor ose ofrues** të rrjeteve ua japin anëtarëve resurset e nevojshme për të kryer punën e tyre primare.

Rrjetet shpesh shërbejnë disa shërbime dhe shpesh kryejnë detyra të shumta njëkohësisht në mënyrë që të maksimizojnë shanset e tyre për të ndikuar politikën. Sidoqoftë, funksione të ndryshme të rrjetit kërkojnë arkitektura të ndryshme të rrjetit për të performuar mirë. Rrjetet që janë të optimizuara për (dhe të suksesshme në) një funksion të caktuar mund të jenë të dobëta në fusha të tjera. Shtimi i funksioneve të reja mund të rrezikojë qëllimet origjinale.

53 Instituti i Zhvillimit jashtë shtetit (2006), Angazhimi i politikave – si shoqëria civile mund të jetë më efektive.

Për ndërtimin e rrjeteve dhe aleancave ndiqni procesin e mëposhtëm ⁵⁴:

PRAKTIKA E MIRË – BASHKËPUNIMI NDËRKOMBËTAR I OJQ-ve NË SERBI DHE AUSTRI

OSHC Astra është me seli në Serbi, menaxhon një linjë ndihmëse SOS dhe punon në ofrimin e udhëzimeve për programet e asistencës dhe mbështetjes, ndihmë juridike, këshillim psikologjik, ndihmë mjekësore, mbështetje dhe shoqërim përmes procedurave institucionale, (ri)integrim dhe përfshirje sociale dhe ndihmë në procesi i kthimit. OSHC LEFÖ është e vendosur në Austri, ndër të tjera ajo drejton një Qendër e Ndërhyrjes për Gratë e Trafikuara.

54 Bazuar në Fondacionin Friedrich Ebert (2015), Udhëzuesi i Shoqërisë Civile për Katet Kombëtare të Mbrojtjes Sociale. Berlin:Friedrich-Ebert-Stiftung.

Partneriteti ndërmjet OShC-së filloi në vitin 2001 dhe që nga ajo kohë vazhdon. Ata bashkëpunojnë duke konsultuar dhe shkëmbyer njohuri, pjesëmarrje në trajnime dhe referim të rasteve individuale. Rastet me të cilat kanë bashkëpunuar deri më tani, kanë të bëjnë me shtetas serbë, të identifikuar si viktima të trafikimit të qenieve njerëzore në Austri. LEFÖ mbështet shkëmbimin e kontakteve ndërmjet OShC Astra dhe viktimave. Qëllimi është që kur viktimat të kthehen në Serbi, të kenë një kontakt, informacion dhe qasje në shërbime, dhe që OShC Astra të mbështesë rimëkëmbjen dhe riintegrimin.

Në disa raste, viktima duhet të kthehet në Austri për të dëshmuar para gjykatave ose për të mbështetur të drejtën e saj për të marrë një kompensim. Në ato raste, dy OSHC-të shkëmbejnë thirrje të rregullta për të planifikuar dhe organizuar udhëtimin në Austri dhe për të diskutuar të gjitha çështjet logjistike. Ata i sigurojnë viktimës biletën e udhëtimit, certifikatat mjekësore, nëse është e nevojshme, dhe informacion të detajuar rreth procedurës gjyqësore dhe lehtësojnë një takim me një avokat për të kuptuar të drejtat e tij/saj. Ata sigurojnë një person që do ta presë viktimën në aeroport. Pasi personi jep deklaratën, OSHC-të organizojnë kthimin në Serbi. Ata gjithashtu kanë lehtësuar deklaratën e viktimave përmes një lidhjeje video. Dy OSHC-të janë në kontakte të vazhdueshme gjatë punës rreth rastit.

Në menaxhimin e rastit, ata bashkëpunojnë me autoritete të ndryshme, si policia, prokurorët, shërbimet sociale dhe OSHC të tjera që kanë për shembull programin e fuqizimit ekonomik. Pasi që procedurat gjyqësore mund të jenë të gjata dhe mund të zgjasin deri në disa vite, OSHC-ja ofron mbështetje të vazhdueshme në atë kohë. Për shembull, çfarë mund të presë viktima në gjykatë, ndihmë juridike, informacion mbi të drejtën e kompensimit, informacion se cili institucion bën çfarë të fuqizojë viktimat, në mënyrë që ato të marrin vendimet e tyre, psikolog dhe terapist për mbështetjen e viktimës së trafikimit të qenieve njerëzore.

MJETI 6 – STRATEGJIA BUMERANG⁵⁵

Një numër në rritje i OShC-ve po i bashkohen 'rrjeteve të avokimit transnacional' për të krijuar lidhje të reja midis aktorëve në shoqërinë civile, qeveritë dhe organizatat ndërkombëtare. Këto zgjerojnë mundësitë për OShC-të për të bashkëpunuar me partnerë të huaj. OShC-të mund të përfshihen në përpjekje të sofistikuara për ndikimin e politikave, të quajtura strategji bumerang, duke përdorur lidhjet e tyre brenda rrjeteve ndërkombëtare të avokimit.

Duhet të përdoret një strategji bumerang në të cilën OSHC-të përpiqen të ndikojnë në qeverinë e tyre (Qeveria A), por janë të pasuksesshme. OShC-të në Qeverinë A do

⁵⁵ Po aty.

të bashkëpunojnë më pas me OSHC-të në Qeverinë B sipas modelit të bumerang-ut. Këto OSHC më pas përpiqen të ndikojnë në qeverinë B në mënyrë që qeveria A të ndikohet. Përveç kësaj, ata mund të kërkojnë ndihmën e një organizate ndërqeveritare për të ushtruar ndikim mbi Qeverinë A. Duke bashkëpunuar me partnerët e huaj, OSHC-të kërkojnë të rrisin ndikimin e tyre në shqetësimet e politikës së brendshme. Është e qartë se duhet bërë vlerësime në lidhje me realizueshmërinë e teknikave të tilla në raste individuale dhe vlerën e përfshirjes së partnerëve të jashtëm në veprimet ndikuese. Megjithatë, është një alternativë e mundshme që ia vlen të shqyrtohet dhe që po miratohet gjithnjë e më shumë nga OSHC-të.

Për shembull, një OSHC nga Qeveria A mund të angazhohet në një rrjet ndërkombëtar për të ndikuar qeveritë B dhe C për t'i bërë presion qeverisë A që të përmbushë detyrimet e saj ndërkombëtare dhe të mbledhë fonde për shërbimet bazë të mbrojtjes për viktimat e trafikimit.

MJETI 7 – SHITNI VETEN MË MIRË⁵⁶

Shpesh, OSHC-të zgjedhin të punojnë në mënyrë të pavarur apo edhe në kundërshtim me politikën, politikanët dhe procedurat e politikave. Kur OSHC-të angazhohen në një proces të vendosur politikash, ato shpesh nuk janë veçanërisht strategjike. Për shembull, nëse një organizatë e shoqërisë civile fokuson përpjekjet e saj në ndryshimin e ligjeve në parlament, por nuk arrin ta bëjë këtë për shkak të mungesës së ndikimit/pushtetit ose për t'iu afruar palëve të gabuara të interesit, shumica e punës së saj do të jetë joefikasiteti dhe do të japë rezultate minimale. Çfarë mund të arrijnë OSHC-të në mënyrë më efektive? Përmirësimet mund të bëhen duke qenë strategjike për sa vijon: nëse duhet të angazhohen; cila fazë e procesit të politikave është realisht e rëndësishme për jetën e viktimave; me cilin komponent të procesit po përpiqet të angazhohet një OSHC; dhe cilat mekanizma dhe prova janë zakonisht të rëndësishme në atë fazë. Në tabelën e mëposhtme,⁵⁷

PRAKTIKA E MIRË – KONFERENCA “LIRIA NUK KA ÇMIM” NË SERBI

Lëvizja Politike Krishterë Evropiane (ECPM) ka organizuar për më shumë se dhjetë vjet një konferencë me shumë OSHC për të rritur ndërgjegjësimin dhe edukimin rreth trafikimit të qenieve njerëzore. Konferenca zhvillohet çdo vit dhe mbështetet tek udhëheqësit fetarë, OJQ-të, gazetarët, studiuesit dhe aktivistët për të shkëmbyer informacion, për të zhvilluar aftësi dhe për të alarmuar shoqërinë për rreziqet e shfrytëzimit. Liria nuk ka çmim është një shembull ku OSHC-të bashkohen me të njëjtin qëllim për t'i dhënë temës më shumë vizibilitet dhe për të përshpejtuar punën sociale të njëra-tjetrës.

56 Po aty.

57 Po aty.

Faza e politikës dhe objektivat kryesore për aktorët që synojnë ndikim	OSHC-të mund të ndihmojnë të...	Dëshmia duhet të jetë e...
Përcaktimi Agjendës Bindni autoritetet se çështja kërkon vëmendje	- Organizohen dëshmitë sa më mirë për të rritur besueshmërinë e argumentit - Zgjerohet fushata e avokimit - Nxiten lidhjet ndërmjet studiuesve, OSHC-ve dhe autoriteteve	- Kristalizuar si narrativ politikash rreth një problemi - Besueshme - Përshtatshme për mjedisin politik - Komunikuar në mënyrë efektive
Formulimi Informoni autoritetet për opsionet dhe krijoni konsensus	- Veprojnë si bankë resurcesh - Kanalizojnë resurset dhe ekspertizën në procesin e politikave - Tejkalohen pengesat formale për konsensus	- Cilësisë së lartë dhe e besueshme - Të përmbajë vlerësimin kosto-përfitim - Përshtatur për të ruajtur besueshmërinë me komunitetet dhe politik-bërësve - Të nënkuptohet qartë nga origjina
Zbatimi Plotësoni (komplementoni) kapacitetin e qeverisë	- Rritet qëndrueshmëria dhe shtrirja e politikës - Veprojnë si platforma dinamike për veprim - Jenë inovativ në ofrimin e shërbimeve - Arrihet deri te grupet marginale	- Relevante dhe e përgjithësueshme në kontekste të ndryshme - Operacionale – si ta bëjmë atë - Komunikohet drejtpërdrejt me autoritetet
Vlerësimi Rishikoni përvojën dhe kanalizoni atë në procesin e politikave	- Lidhen autoritetet me përdoruesit e fundit të politikave - Sigurojnë komente cilësore, përfaqësuese	- Konsistente gjatë kohës – nëpërmjet mekanizmave monitorues - Objektive, e plotë dhe relevante - Komunikuar në mënyrë të qartë, përfundimtare dhe të kapshme
Në themel Ngritja e kapaciteteve për OSHC-të që synojnë të ndikojnë në politika	- Sigurohet mjedis dinamik për komunikim dhe veprim bashkëpunues - Sigurohet mbështetje dhe inkurajim - Sigurohet mjet përfaqësimi politik	Nevojat për dëshmi do të ndryshojnë sipas iniciativave për ndërtimin e kapaciteteve

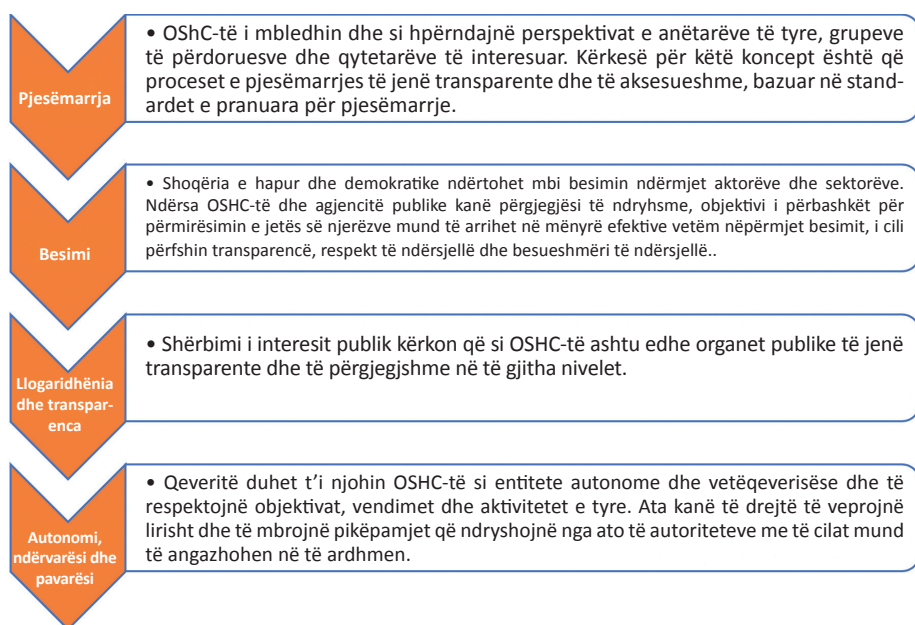
Figura 9: Përshtatur – Perkin dhe Court (2005) dhe Pollard dhe Court (2005)

PJESA III: Metodrat, udhëzimet, mjetet dhe praktikat e mira për punën e përbashkët ndërmjet autoriteteve publike dhe OSHC-ve

Gama e larmishme e OSHC-ve, të cilat pasqyrojnë diversitetin e shoqërisë, mbështet demokracinë përfaqësuese duke kontribuar në opinionin publik, informacionin, përvojën dhe ekspertizën në proceset e vendimmarrjes dhe të zbatimit të politikave. OSHC-të kanë besim nga anëtarët e tyre dhe shoqëria për të shprehur shqetësimet, për të përfaqësuar interesat e tyre dhe për të mobilizuar mbështetjen për çështjet që prekin popullatën, duke kontribuar kështu në kontributin kritik në krijimin e

politikave. OSHC-të i shërbejnë shoqërisë në përgjithësi duke nxitur ndjenjën e komunitetit, duke përmirësuar jetën e përditshme të njerëzve dhe duke inkurajuar përparimin social nëpërmjet të menduarit kritik dhe përcaktimit të agjendës.

Bashkëpunimi ndërmjet shoqërisë civile dhe autoriteteve publike rezulton në krijimin dhe zbatimin e masave kundër trafikimit që janë më dinamike, efikase dhe më të suksesshme. Veçanërisht në politikën kundër trafikimit, ku ka qark shumë fusha të ndryshme të veprimtarisë dhe shqetësimeve, aktorët ndërsektorialë ose të rrjetëzuar të shoqërisë civile shpesh i kapërcejnë barrierat sektoriale shumë më lehtë sesa vetëm qeveritë. Për më tepër, bashkëpunimi me shoqërinë civile i ndihmon demokracitë moderne të adresojnë shqetësimin rreth tjetërsimit të individëve nga proceset politike. Më poshtë janë parimet themelore për punë të suksesshme të përbashkët OSHC-qeveri⁵⁸:

Mjetet kryesore të bashkëpunimit⁵⁹

Ndërkombëtarisht, disa mekanizma të përbashkët të punës janë testuar dhe përsosur gjatë gjithë kohës. Më të njohurit, më efektivet janë:

- **Ngritja e kapaciteteve për pjesëmarrje**- Është thelbësore të forcohen kapacitetet dhe aftësitë e organizatave të shoqërisë civile në të gjitha nivelet, në mënyrë që ato të marrin pjesë në mënyrë efektive në formimin e politikave, krijimin e projekteve dhe ofrimin e shërbimeve. Aktivitetet e ngritjes së kapaciteteve përfshijnë seminare trajnimi për të rritur ndërgjegjësimin për përgjegjësitë reciproke të OSHC-ve dhe autoriteteve

58 Përshtatur nga: CoE (2015), Dokument politikash mbi ndërveprimin e qeverisë me shoqërinë civile për çështjet e politikave të drogës: Parimet, mënyrat dhe mjetet, mundësitë dhe sfidat.

59 Po aty.

publike në këtë ndërveprim, si dhe programe shkëmbimi me autoritetet publike për të nxitur mirëkuptimin e ndërsjellë të konteksteve, punës dhe procedurave të njëri-tjetrit.

- **Institucione me shumë aktorë për OSHC-të dhe qeveritë-** Pra, për të lehtësuar bashkëpunimin ndërmjet autoriteteve publike dhe OSHC-ve, në mbarë botën janë krijuar shumë institucione koordinuese. Këto përfshijnë organet qeveritare si pikat fokale për shoqërinë civile në çdo ministri ose një organ qendror koordinues që shërben si një pikë e vetme kontakti; strukturat e përbashkëta si komitetet me shumë palë, grupet e punës, këshillat e ekspertëve dhe organet e tjera këshillimore (të përhershme ose ad hoc); dhe aleancat/koalicionet e OSHC-ve që grumbullojnë burime dhe zhvillojnë pozicione të përbashkëta.
- **Dokumentet kornizë për bashkëpunimin-** Ndërkombëtarisht, ekzistojnë disa lloje të marrëveshjeve kuadër që përcaktojnë angazhimet, rolet dhe përgjegjësitë, si dhe proceset për bashkëpunim. Këto protokolle vendosin një kornizë të përcaktuar për partneritetin, duke lehtësuar komunikimin e vazhdueshëm dhe mirëkuptimin e ndërsjellë ndërmjet organizatave të shoqërisë civile dhe agjencive qeveritare.
- **E-pjesëmarrja-** Rëndësia dhe bollëku i mjeteve online vazhdon të zgjerohet dhe ato mbajnë premtime të jashtëzakonshme për rritjen e aktivitetit demokratik dhe angazhimin në një shoqëri të organizuar civile. Ato mund të japin një kontribut të rëndësishëm në efikasitetin, çiltërsinë, llogaridhënien dhe reagimin e institucioneve, si dhe në zhvillimin e pjesëmarrjes dhe fuqizimit të publikut.

PRAKTIKË E MIRË – KRIJIMI I ARGUMENTEVE MË TË MIRË PËR TË MBROJTUR KAUSIN TUAJ

Përderisa shumë OShC kanë kapacitetin për të krijuar dhe përdorur prova në mënyrë të konsiderueshme më efektive sesa aktualisht, ato po dështojnë ta bëjnë këtë. Përdorimi efektiv i shumë llojeve të provave do të ndihmonte OShC-të në ndikimin e politikave dhe praktikave.

Çfarë do të rriste dobinë e provave për politikëbërësit? Disa cilësi kryesore përfshijnë si më poshtë:

- Disponueshmëria: A ka një grup provash (të mira) për një temë të caktuar?
- Saktësia: A është prova e saktë në përshkrimin e saj të asaj që pretendon të bëjë?
- Objektiviteti: Sa i paanshëm është burimi?
- Besueshmëria: Si u mbledhën provat dhe sa të besueshme janë provat? A kontestohen provat? A janë këto prova mjaftueshëm të besueshme për të bazuar monitorimin dhe vlerësimin mbi to?
- Përgjithësueshmëria: A ka informacion të bollshëm në dispozicion, apo ka vetëm pak raste?
- Relevanca: A janë të dhënat e fundit, aktuale dhe relevante për politikën?
- Dobia praktike: A bazohet prova në realitet? A janë politikëbërësit në gjendje të marrin informacion në një mënyrë të përdorshme dhe a janë realiste dhe të përballueshme implikimet e politikave kërkimore?

OSHC-të duhet t'i adresojnë këto pyetje. Si janë në gjendje ta bëjnë këtë? Ekzistojnë tre zgjidhje të mundshme: burimet e këshillave kërkimore; mënyrat në të cilat OShC-të mund të përmirësojnë grupet e tyre të mendimit; dhe mënyrat në të cilat ata mund të fitojnë kapacitet përmes rrjeteve, bashkëpunimeve ose konsultimeve për pjesë specifike të punës.

OSHC-të mund të forcojnë funksionet e tyre të think tank-ut në nivel organizativ. Think tank-et janë një model organizativ i zhvilluar mirë, misioni i të cilit është t'u sigurojë politikëbërësve të dhëna dhe udhëzime të besueshme të bazuara në kërkime në formatin e duhur dhe në kohën e duhur. Think tanket janë shpesh një pjesë e rëndësishme e rasteve të suksesshme të ndikimit të politikave. Nëpërmjet informimeve, takimeve, dokumenteve të shkurtra dhe komunikimeve publike, grupet e mendimit inkorporojnë analiza të tilla në proceset e politikave.

Burimi: Instituti i Zhvillimit për Jashtë (2006), Angazhimi i politikave – si shoqëria civile mund të jetë më efektive.

Grykat e ngushta kryesore të bashkëpunimit⁶⁰

Njësitë publike kanë detyra dhe përgjegjësi të dallueshme, si dhe qëllime dhe qëllime shpesh të dallueshme nga OShC-të. Për më tepër, menaxhimi, administrimi dhe mobilizimi i burimeve janë dukshëm të ndryshme. Ka tre nivele të dallueshme bashkëpunimi, në tre nivele qeveritare. Kjo shkakton probleme të papajtueshmërisë në nivele të ndryshme të bashkëpunimit ndërmjet enteve publike dhe OShC-ve.

60 Po aty.

Pengesat kryesore për koordinimin dhe bashkëpunimin efikas janë si më poshtë:

- E paqëndrueshme ose jofunksionale- Format e bashkëpunimit janë shpesh të fragmentuara dhe të natyrës afatshkurtër, madje edhe kur zbatohen, ato mbeten joproduktive dhe rrallë arrijnë potencialin e tyre të plotë.
- Kufizimet dhe mospërputhja e njohurive- Papajtueshmëritë funksionale, pengesat ligjore, interesat e ndryshme profesionale dhe pritshmëritë e ndryshme, si dhe mungesa e përgjithshme e njohurive metodologjike se si të bashkëpunohet, janë arsyet kryesore pse shumë përpjekje bashkëpunuese dështojnë në arritjen e rezultateve të synuara ose dështojnë plotësisht.
- Status quo-ja nuk mjafton- Shpesh, rregulloret, infrastruktura dhe trajnimet nuk mund të adaptohen mjaftueshëm të për të siguruar që bashkëpunimi ndërmjet OSHC-ve dhe institucioneve publike të funksionojë pa probleme. Për më tepër, një element mosbesimi apo edhe konkurrenca e vërejtur herë pas here midis palëve të interesuara qeveritare dhe joqeveritare e ndërlikon bashkëpunimin, pasi niveli i kërkuar i angazhimit është i vështirë për t'u arritur në rrethana të tilla.
- Asnjë madhësi nuk i përshtatet të gjithëve- Shpesh, iniciativat dhe partneritetet e bashkëpunimit bazohen në modele ose përvoja. Çdo partneritet dhe bashkëpunim do të kërkojë planifikimin dhe përpjekjet e tij specifike për shkak të veçantisë së konteksteve lokale, mbështetjes politike dhe kapaciteteve dhe kufizimeve të partnerëve.
- Kuptimi i pamjaftueshëm i ndërsjellë- Krijimi i bashkëpunimit ndërmjet një OSHC-je dhe qeverisë mund të jetë një proces i gjatë që shpesh nënvlerësohet në vështirësi. Ka të ngjarë të ketë nevojë për një ndryshim në qëndrimet dhe perceptimet e palëve të interesuara, një proces që shpesh financohet pak ose mbështetet vetëm në fazat e tij të hershme. Në përgjithësi, marrëdhëniet e suksesshme kërkojnë një shkallë të lartë të mirëkuptimit dhe fleksibilitetit të ndërsjellë.

Thyerja e pengesave⁶¹

Për të kapërcyer sfidat e përshkruara dhe mosgatishmërinë për të bashkëpunuar, zbatoni strategjitë e mëposhtme:

- Identifikoni pikëpamjet dhe objektivat e përbashkëta
- Pranoni përgjegjësitë e veçanta të njëri-tjetrit
- Vendosni kritere të qarta për bashkëpunime
- Vendosni udhëzime të qarta për bashkëpunim
- Zbatoni përpjekjet për të nxitur besimin
- Njihni vlerën e transparencës dhe çiltërsisë
- Praktikoni qëndrueshmërinë dhe besueshmërinë, veçanërisht në komunikim

61 Po aty.

- Ofrimi i trajnimeve për zhvillimin e kapaciteteve të bashkëpunimit
- Të vendosin së bashku për strukturat dhe proceset e drejta për zgjidhjen e mosmarrëveshjeve

MKR-të kanë komponentë të ndryshëm të ndjeshëm ndaj sigurisë, duke përfshirë zbatimin e ligjit, sistemet e drejtësisë penale dhe mbrojtjen urgjente për viktimat/dëshmitarët. Shqetësimet e sigurisë dhe sigurisë përmenden në mënyrë rutinore si pengesa për bashkëpunimin e OSHC-ve në këto fusha. Ndërsa këto shqetësime të sigurisë janë legjitime, ato mund të funksionojnë si pengesë për bashkëpunimin me OSHC-të. Përvoja ndërkombëtare ka treguar se bashkëpunimi me aktorët joqeveritar mund të praktikohet dhe është i mundshëm në sektorë të ndjeshëm ndaj sigurisë ku janë njohur kërcënime specifike. Pas një vlerësimi të rrezikut, një teknikë për verifikimin e partnerit mund të përdoret për të zbuluar partnerë të mundshëm bashkëpunimi.

MJETI 8 – LLOJET E BASHKËPUNIMIT NË ÇDO FAZË

Duke ndjekur tipologjinë e përfshirjes së palëve të interesuara nga Seksioni 1 i këtij dokumenti, Mjeti 8 më poshtë jep një pasqyrë se kur, çfarë dhe si duhet të angazhohen qeveritë dhe OSHC-të me njëra-tjetrën, si dhe udhëzime të shkurtra për çdo katror bashkëpunimi.

NIVELET E PJESËMARRJES						
<i>Partneriteti</i>	Grupi ose komisioni i punës	Bashkë-hartimi	Vendimmarrja e përbashkët Bashkë-vendimmarrja	Partneritetet strategjike	Grupet e punës ose komisioni	Grupet apo komisionet e punës
<i>Dialogu</i>	Dëgjime dhe forume publike Forumet e OSHC-ve dhe këshillat e ardhshëm Kontakti kryesor i qeverisë	Dëgjime dhe panele pyetjesh dhe përgjigjesh Seminare ekspertësh Komitetet dhe organet këshillimore me shumë palë	Seancat e hapura plenare ose të komisioneve	Seminare për ngritjen e kapaciteteve Seminare trajnuese	Grupet e punës ose komisioni	Seminare dhe forume diskutimi
<i>Konsultimi</i>	Peticion Konsultimi online ose teknika të tjera	Dëgjime dhe panele pyetjesh dhe përgjigjesh Seminare ekspertësh Komitetet dhe organet këshillimore me shumë palë	Seancat e hapura plenare ose të komisioneve	Ngjarjet Konferenca Forumet Seminare	Mekanizmat e reagimit	Konferenca apo takime Konsultimi online

Informacion	Qasje e lehtë dhe e hapur në informacion	Qasje e hapur dhe e lirë në dokumentet e politikave		Qasje e hapur në informacion	Qasje e hapur në informacion	
	Hulumtimi	Faqja e internetit për dokumentet kryesore	Fushata dhe lobim	Faqja e internetit për akses në informacion	Mbledhja e provave	Qasje e hapur në informacion
	Fushata dhe lobim	Fushata dhe lobim		Njoftimet me email	vlerësimet	
	Faqja e internetit për dokumentet kryesore	Transmetimet në internet		FAQ Tenderimi publik Procedurat	Studime kërkimore	
		Të dhëna kërkimore				
Hapat në hartimin dhe zbatimin e politikave	Vendosja e agjendës	Hartim	Vendim	Zbatimi	Monitorimi	Riformulari

Figura 10: Përshtatur - CoE (2017), Pjesëmarrja civile në procesin e vendimmarrjes: Kodi i praktikës së mirë.

PRAKTIKA E MIRË – KËSHILLET PUBLIKE

Këshilli publik është një organ konsultativ dhe këshillues në varësi të ministri-ve ose agjencive publike që u mundëson qytetarëve dhe organizatave të tyre civile të marrin pjesë dhe të ndikojnë në formulimin, zbatimin dhe monitorimin e politikave. E përshkruar thjesht, kjo është një lidhje midis institucioneve qeveritare dhe publikut të gjerë. Një shembull i funksionimit të një këshilli publik mund të jetë ai që përbëhet nga dy të tretat përfaqësues të shoqërisë civile dhe një e treta nga zyrtarë publikë. Përderisa rekomandimet e këshillave publike kanë karakter këshillimor, shqyrtimi i tyre është i detyrueshëm për të gjitha institucionet publike përkatëse, të cilat janë të detyruara të përgjigjen. Si rezultat i kësaj dispozite, këshillat publike luajnë një rol kritik sa herë që autoritetet publike ngarkohen me zhvillimin e ideve të politikave, vlerësimin e performancës së institucioneve publike.

Formalizimi i partneriteteve

Mjeti kryesor i formalizimit të një mekanizmi bashkëpunimi ndërmjet qeverisë dhe OSHC-ve është Memorandumi i Mirëkuptimit (MoU). Ai shërben për të përcaktuar parametrat e bashkëpunimit dhe për të përshkruar funksionet dhe rolet. Ndiqni këshillat e mëposhtme për të zhvilluar dhe propozuar Memorandumin tuaj të Mirëkuptimit⁶²

62 UNODC (2021), Përmbledhje e praktikave premtuese mbi partneritetin publik-privat për të parandaluar dhe luftuar trafikimin e personave.

- Zhvilloni Memorandum të Mirëkuptimit që do të mbledhë të gjitha palët e përfshira. Ndërsa është e natyrshme të theksohet roli i organizatave më të mëdha, partneritetet më efektive bashkojnë një gamë të larmishme të palëve të interesuara me karakteristika unike. Trajtoni partnerët në mënyrë të barabartë dhe drejtësia duhet të jetë një parim udhëzues i Memorandumit të Mirëkuptimit.
- Përfshini rregullat që përshkruajnë se si një partneritet mund të ndërpritet nëse nuk funksionon mirë, si dhe se si palët mund të tërhiqen nga partneriteti nëse rrethanat e tyre ndryshojnë.
- Për më tepër, Memorandumi i Mirëkuptimit duhet të përfshijë kushtet që e rregullojnë monitorimin dhe vlerësimin e partneritetit, si dhe mënyrën se si do të sigurohet përgjegjësi për secilin prej partnerëve.

PRAKTIKA E MIRË – EKIPI E PËRBASHKËTA MOBILE NË MAQEDONINË E VERIUT

Ekipet mobile janë grupe profesionistësh prej me shumë palë të interesuara që në mënyrë proaktive shkojnë në terren për t’iu ndihmuar viktimave në lokalitetin e tyre. Ekipet e përbashkëta mobile janë ato që përbëhen nga përfaqësues të trajnuar posaçërisht për shërbime sociale nga shërbimi publik dhe organizatat e shoqërisë civile. Ato janë themeluar nëpërmjet marrëveshjeve formale ndërmjet palëve dhe vendosin role shumë të qarta dhe praktike të përbashkëta për t’u kujdesur për viktimat në terren së bashku. Në Maqedoninë e Veriut, për shembull, ekipet mobile u krijuan në vitin 2018, në bazuar të një Memorandum të Bashkëpunimit të nënshkruar ndërmjet Ministrisë së Brendshme dhe Ministrisë së Punës dhe Politikës Sociale me OSHC-të. Ekipi mobil përbëhet nga punonjës social, anëtarë të Njësisë kundër trafikimit, Kryqi i Kuq, Porta e Hapur – La Strada dhe Shoqata e Juristëve të Rinj.

MJETI 9 – MODEL Memorandum i Mirëkuptimit

Ka disa lloje, formate, stile dhe alternativa për zhvillimin e një memorandumit mirëkuptimi. Megjithatë, modeli më poshtë është një mostër që përfshin veçoritë themelore të nevojshme për të garantuar që partneriteti juaj të krijohet mbi parametrat minimalë të sigurt⁶³.

Partnerët

Partnerët e Memorandumit të Mirëkuptimit duhet të identifikohen. Bashkëpunimi forcohet aty ku identifikohen partnerët (p.sh. njësi speciale kundër trafikimit brenda forcës policore, organizata të specializuara joqeveritare).

Kohëzgjatja

Kohëzgjatje për të cilën akordohen partneritetet.

63 Nxjerrja nga: UNODC (2021), Përmbledhje e praktikave premtuese mbi partneritetet publiko-private për parandalimin dhe luftimin e trafikimit të personave.

Përcaktimi i qëllimit

Duhet të qartësohen parimet bazë dhe qëllimi i bashkëpunimit.

Parimet e bashkëpunimit

Një parim kyç është marrëveshja për një qasje bashkëpunuese për të luftuar trafikimin e personave.

Grup dhe metodologjia e shqyrtimit

Specifikimi i grupit të synuar të saktë për të përfituar nga MM do të kontribuojë në referimin e suksesshëm të viktimave të trafikimit. Kriteret dhe mjetet e identifikimit mund të bazohen në Protokollin e Trafikimit të Personave (UNTOC).

Përveç kësaj, metodologjia në të cilën duhet të arrihet qëllimi duhet të qartësohet dhe deklarohet. Për shembull, nëse qëllimi i partnerëve të sektorit financiar dhe agjentëve të zbatimit të ligjit është të lokalizojnë viktimat e trafikimit dhe të ndalojnë aktivitetet e trafikantëve, metodologjia mund të jetë gjurmimi dhe ngrirja e aseteve kriminale. Sa më e qartë dhe më e përcaktuar të jetë metodologjia, aq më efikase do të jenë partneritetet për të arritur qëllimin e përgjithshëm.

Komunikimi i ndërmarrjes i informacionit

Palët në memorandumin e mirëkuptimit duhet të bien dakord që të trajtojnë të dhënat personale të personit të supozuar të trafikuar si konfidenciale.

Hyrja në fuqi dhe ndryshim

Memorandumi i Mirëkuptimit hyn në fuqi kur të gjitha Palët përkatëse të kenë nënshkruar MM dhe duhet të ndryshohet vetëm në bazë të konsultimit të ndërsjellë.

Përkufizim i detajshëm i përgjegjësi të ndryshme

Përcaktimi i përgjegjësi të ndryshme të të gjithë partnerëve shkon paralelisht me bashkëpunimin transparent ndërmjet organizatave qeveritare dhe joqeveritare.

Konflikt i interesave

Politika dhe procedura e rënë dakord se si duhet të parandalohen dhe/ose zgjidhen konfliktet e interesit.

PRAKTIKA E MIRE – KLINIKA JURIDIKE PËR LUFTË KUNDËR THB (TQNJ) NË SERBI

Klinika Ligjore për Luftën kundër Trafikimit të Qenieve Njerëzore u krijua në vitin 2010 me qëllim njohjen e studentëve me shkallën e problemit të trafikimit të qenieve njerëzore, si dhe trajnimin e tyre për të ofruar ndihmë ligjore për viktimat.

Programi i Klinikës Ligjore për Luftën kundër Trafikimit me Qenie Njerëzore zgjat dy semestra. Trajnimi teorik zhvillohet në semestrin e parë. Mësimdhënës dhe bashkëpunëtorë të Fakultetit Juridik, Akademisë së Policisë Kriminale, Koordinatorit për Luftën kundër Trafikimit me Qenie Njerëzore të Republikës së Serbisë, gjyqtarë, prokurorë, inspektorë të MPB-së, Shërbimit për Mbrojtjen e Viktimave të Trafikimit, UNHCR dhe OJQ-të ASTRA dhe ATINA. Gjatë semestrit të dytë, pjesëmarrësit e Klinikës Juridike kryejnë praktikë në institucionet përkatëse publike dhe organizatat joqeveritare.

Praktika është specifike për shkak të mungesës së mundësive që studentët të vijin në kontakt të drejtpërdrejtë me viktimat e trafikimit. Praktika është e organizuar në dy segmente. E para konsiston në ndjekjen e gjykimeve në rastet e trafikimit. Një tjetër lloj praktike është reflektuar në punën dhe praktikën në OJQ ASTRA dhe OJQ ATHINA. Studentët punojnë në kurse ku përfshihen organizata partnere, ndihmojnë në hartimin e akteve ligjore, kryejnë kërkime për parandalimin e trafikimit, marrin pjesë në analizën e çështjeve përkatëse gjyqësore dhe përgatisin raporte praktike. Përveç ligjëratave në Fakultet, studentët kanë mundësinë të marrin pjesë në forume, seminare dhe konferenca të shumta për THB (TQNJ).

Source: <http://wp2008.ius.bg.ac.rs/klinika01/o-nama/>

Rishikimi i dokumenteve ekzistuese dhe literatura e konsultuar

Qendra e Ekspertizës për Qeverisje të Mirë(2020). Pjesëmarrja civile në vendimmarrje: Pako. Strasburg: Këshilli i Evropës.

Grupi i Bashkëpunimit për Luftimin e Abuzimit dhe Trafikimit të Paligjshëm të Drogave (Grupi Pompidou)(2017). Dokument politikash mbi ndërveprimin e qeverisë me shoqërinë civile për çështjet e politikave të drogës: parimet, mënyrat dhe mjetet, mundësitë dhe sfidat. Strasburg: Këshilli i Evropës.

Këshilli i Evropës(?). Udhëzime për pjesëmarrjen e organizatave të shoqërisë civile në aktivitetet e bashkëpunimit të Këshillit të Evropës. Strasburg: Këshilli i Evropës.

Këshilli i Evropës(2005), Konventa e Këshillit të Evropës për Veprimin Kundër Trafikimit të Qenieve Njerëzore, CETS 197, në dispozicion në:<https://www.refworld.org/docid/43fded544.htmlv>.

Këshilli i Evropës(2019). Kodi i praktikës së mirë për pjesëmarrjen civile në procesin e vendimmarrjes (i rishikuar). Strasburg: Konferenca e OJQ-ve të Këshillit të Evropës.

Këshilli i Evropës(2019). Pjesëmarrja civile në procesin e vendimmarrjes – Kodi i praktikës së mirë. Strasburg: Konferenca e OJQ-ve të Këshillit të Evropës.

Programi për të Drejtat Civile në Kosovë*(2015). Dokumenti i politikave: Vlerësimi i mundësive të Organizatave të Shoqërisë Civile për të marrë kontrata shtetërore në Kosovë. Prishtinë: CRP/K.

Komisioni Evropian(2021). Të punojmë më mirë së bashku si Ekip i Evropës: Njëpërmjet programimit të përbashkët dhe zbatimit të përbashkët. Mjetet dhe Metodatat Seria: Udhëzimet nr. 10. Bruksel: Komisioni Evropian.

Fondacioni Friedrich Ebert(2015), *Udhëzues i Shoqërisë Civile për Katet Kombëtare të Mbrojtjes Sociale*. Berlin: Friedrich-Ebert-Stiftung.

GRETA(2016), Raport në lidhje me zbatimin e Konventës së Këshillit të Evropës për Veprimin kundër Trafikimit të Qenieve Njerëzore nga Shqipëria. Strasburg: Këshilli i Evropës.

GRETA(2016), Raport në lidhje me zbatimin e Konventës së Këshillit të Evropës për Veprimin kundër Trafikimit të Qenieve Njerëzore nga Mali i Zi. Strasburg: Këshilli i Evropës.

GRETA(2016), Raport mbi përputhshmërinë e Kosovës* me standardet e Konventës së Këshillit të Evropës për Veprim kundër Trafikimit me Qenie Njerëzore. Strasburg: Këshilli i Evropës.

* Ky emërtim nuk paragjykon qëndrimet mbi statusin dhe është në përputhje me OKB 1244 dhe Opinionin e GJND-së për shpalljen e pavarësisë së Kosovës.

GRETA(2017), Raport në lidhje me zbatimin e Konventës së Këshillit të Evropës për Veprimin kundër Trafikimit të Qenieve Njerëzore nga Bosnja dhe Hercegovina. Strasburg: Këshilli i Evropës.

GRETA(2018), Raport në lidhje me zbatimin e Konventës së Këshillit të Evropës për Veprimin kundër Trafikimit të Qenieve Njerëzore nga “ish Republika Jugosllave e Maqedonisë”. Strasburg: Këshilli i Evropës.

GRETA(2018), Raport në lidhje me zbatimin e Konventës së Këshillit të Evropës për Veprimin kundër Trafikimit të Qenieve Njerëzore nga Serbia. Strasburg: Këshilli i Evropës.

GRETA(2019). Raporti i 8-të i Përgjithshëm mbi aktivitetet e GRETA-s. Strasburg: Këshilli i Evropës.

GRETA(2020). Raporti i Vlerësimit: Shqipëria – Raundi i tretë i vlerësimit. Strasburg: Këshilli i Evropës.

GRETA(2020). Përgjigje nga Bosnja dhe Hercegovina në Pyetësorin për vlerësimin e zbatimit të Konventës së Këshillit të Evropës për Veprimin kundër Trafikimit të Qenieve Njerëzore nga Palët – Raundi i tretë i vlerësimit. Strasburg: Këshilli i Evropës.

GRETA(2021). Raporti i Vlerësimit: Mali i Zi – Raundi i tretë i vlerësimit. Strasburg: Këshilli i Evropës.

GRETA(2021). Përgjigje nga Maqedonia e Veriut në pyetësorin për vlerësimin e zbatimit të Konventës së Këshillit të Evropës për Veprim kundër Trafikimit me Qenie Njerëzore nga palët – Raundi i tretë i vlerësimit. Strasburg: Këshilli i Evropës.

ICMPD(2021). Zhvillimi dhe Monitorimi i përgjigjes Kombëtare Antitrafik. Një udhëzues praktikuesi. Në dispozicion në: <https://www.icmpd.org/our-work/capacity-building/anti-trafficking-programme>

ICMPD(2010). Manual për mbledhjen e të dhënave kundër trafikimit në Evropën Juglindore: Kriteret Rajonale të Zhvillimit. Vjenë: ICMPD.

ICMPD(2009). Udhëzime për zhvillimin e një mekanizmi transnacional referimi për personat e trafikuar: Evropa Juglindore. Në dispozicion në: <https://www.icmpd.org/publications/publications/2009/>.

OECD(2012). Partneriteti me shoqërinë civile – 12 mësimet nga vlerësimet e kolegëve të DAC.

OHCHR(2018). Udhëzime për shtetet për zbatimin efektiv të së drejtës për të marrë pjesë në çështjet publike. Gjenevë: OHCHR.

OSBE/ODIHR(2022). Mekanizmat Kombëtarë të Referimit - Bashkimi i përpjekjeve për të mbrojtur të drejtat e personave të trafikuar: Një manual praktik – Botimi i dytë. Varshavë: ODIHR.

Instituti i Zhvillimit jashtë shtetit(2006). Angazhimi i politikave: Si shoqëria civile mund të jetë më efektive. Londër: ODI.

Perkin, E. dhe Court, J.(2005). Rrjetet dhe proceset e politikave në zhvillimin ndërkombëtar: Një përmbledhje e literaturës. Punim Pune 252, Londër: ODI.

Pollard, A. dhe Court, J.(2005). Si i përdorin OSHC-të provat për të ndikuar në proceset e politikave: Një rishikim i literaturës. Dokument pune 249, Londër: ODI.

Toftisova, R.(2005). Zbatimi i dokumenteve të politikave të bashkëpunimit OJQ-Qeveri. Në: The International Journal of Jo-for-Profit Law. V.8, Numri 1, Nëntor 2005.

Transparency International(2013). Zhvillimi i një plani të avokimit kundër korrupsionit: një udhëzues hap pas hapi. Berlin Transparency International.

Asambleja e Përgjithshme e OKB-së(2000), Protokolli për parandalimin, shtypjen dhe ndëshkimin e trafikimit të njerëzve, veçanërisht grave dhe fëmijëve, duke plotësuar Konventën e Kombeve të Bashkuara kundër Krimit të Organizuar Ndërkombëtar, 15 nëntor 2000, në dispozicion në: <https://www.refworld.org/docid/4720706c0.html>.

UNODC(2021). Përmbledhje e praktikave premtuese për partneritetin publik-privat për të parandaluar dhe luftuar trafikimin e personave. Vjenë: OKB.

MJETI 2: Kriteret e Licencimit për OSHC-të - Shembull

Në mënyrë që OSHC-ja juaj të licencohet, duhet t'i plotësoni kriteret e mëposhtme:

- Të posedoni regjistrim të plotë ligjor si organizatë e pavarur e shoqërisë civile në nivel kombëtar.
- Organizata duhet të ketë qenë aktive për të paktën dy vjet në fushën e trafikimit të qenieve njerëzore ose tema të ngjashme.
- Të përmbushë kërkesat e Ligji / Statutit / aktit nënligjor /...
- Të respektojë Kodin e Etikës të Ministrisë ...
- Organizata duhet të respektojë kërkesat dhe standardet minimale të përcaktuara me *"Protokollin për Parandalimin, Shtypjen dhe Ndëshkrimin e Trafikimit të Qenieve Njerëzore, veçanërisht Grave dhe Fëmijëve, i cili e plotëson Konventën e Kombeve të Bashkuara kundër Krimit të Organizuar Ndërkombëtar"* dhe Protokollin e saj shtesë.
- Organizata juaj dhe udhëheqësia e saj nuk duhet të kenë qenë të dënuar ose të ndiqen penalisht për trafikim të qenieve njerëzore ose fusha të ngjashme, të tilla si eksploatimi, shkeljet e ligjit të punës dhe abuzime të tjera kundër individëve.
- Duhet të ketë vullnet për të kontribuar në zhvillimin e mëtejshëm të politikave ekzistuese dhe të reja kundër trafikimit, duke përfshirë, ku do të jetë e përshtatshme, për përfshirje të drejtpërdrejtë në zhvillimin dhe zbatimin e atyre politikave.
- Duhet të jetë përgjegjëse në aspektin financiar, pa prova se ka qenë e përfshirë në veprimtari të paligjshme, si pastrim parash apo korrupsion.
- Duhet të jetë në gjendje të provojë se të ardhurat e përgjithshme të organizatës vijnë nga burime ligjore dhe të raportuara.
- Duhet të ketë zyrë të regjistruar dhe/ose ambiente të tjera fizike të përshtatshme për shërbimet që i siguron për shoqërinë, në përputhje me statutin.
- Në rast të sigurimit të drejtpërdrejtë të shërbimeve për viktimat, organizata duhet të përmbushë standardet minimale për të drejtat e njeriut dhe duhet t'iu përmbahet parimeve të shëndetit dhe sigurisë të përcaktuara nga autoritetet lokale.
- Duhet të ketë staf të trajnuar profesionalisht që do të jetë në gjendje të ofrojë shërbime në përputhje me mandatin e organizatës.
- Duhet të harmonizohet me politikën për mundësi të barabarta të punësimit dhe politikën e veprimit afirmativ.
- Duhet të ketë të vendosura rregulla që do të sigurojnë se prokurimi i mallrave dhe shërbimeve nuk përfshin eksploatim të krahut të punës, abuzim ose trafikim.
- Duhet të ketë vullnet dhe kapacitet për partneritete/bashkëpunim të ngushtë në të ardhmen me institucionet qeveritare dhe OSHC-të e tjera përkatëse, duke përfshirë (por pa u kufizuar në) burime, shkëmbimin e informacioneve dhe ekspertizën.

Përveç kriterëve bazë të mësipërme, zërat në listën më poshtë nuk do të jenë të detyrueshëm, por do të konsiderohen si përparësi:

- Certifikata për ISO 9001.
- Certifikata për ISO 21001.

MJETI 3: THIRRJE PËR PROPOZIME

Numri (numri i thirrjes) për financimin e projekteve që realizohen në nivel kombëtar, të cilat synojnë sigurimin e kushteve të përshtatshme për akomodim të shfrytëzuesve, ushqim dhe ndihmë mjekësore, ndërsa më tutje, mbështetje të vazhdueshme dhe integrim social - Program unik për identifikimin, mbështetjen dhe integrimin social për të huajt dhe të shtetasve tanë.

Neni 1

Qëllimet

1. Në përputhje me (emri i ligjit, aktit nënligjor ose dekretit nën juridiksionin e të cilit është thirrja), kjo thirrje është bërë për financimin e projekteve që synojnë sigurimin e kontaktit, identifikimit, mbrojtjes dhe ndihmës së parë për shfrytëzuesit, si dhe në nivel ndërkombëtar, kushte të përshtatshme akomodimi, ushqimi dhe ndihmë mjekësore, ndërsa më tutje mbështetje të vazhdueshme dhe integrimin social, me qëllim të zbatimit të Mekanizmit për referim të viktimave të trafikimit me qenie njerëzore nga (shënoni numrin e ligjit dhe datën e miratimit/publikimit të MKR-së).

Neni 2

Përmbajtja e projekteve

1. Projektet duhet të parashikojnë aktivitetet e përshkruara më poshtë (përshtatni sipas prioriteteve tuaja):

(a) kontakti i parë me njerëzit në rrezik nga eksploatimi, për kujdes shëndetësor dhe zbulim të viktimave të mundshme të trafikimit dhe/ose punës seksuale, lypjes, ekonomive të paligjshme dhe martesave të detyruara, me vëmendje të veçantë ndaj personave që kërkojnë mbrojtje ndërkombëtare ose bartësve të mbrojtjes ndërkombëtare;

(b) aktivitete proaktive të shumë agjencive për të identifikuar statusin e viktimës në kontekstin e një vlerësimi rasti për qëllime të identifikimit paraprak të personit që asistohet si viktimë e trafikimit dhe konfirmimin e ekzistencës së kushteve për përfshirje në rrugët e dhura të mbrojtjes;

(c) aktivitete për kujdes të menjëhershëm dhe ndihmë të parë, si pranimi në kohë, kujdesi i menjëhershëm shëndetësor dhe këshillimi ligjor;

(d) strehim mbrojtës rezidencial dhe mjete mbështetëse jo rezidenciale, sipas rrethanave të viktimës;

(e) aktivitetet që synojnë marrjen e lejes për qëndrim në përputhje me (specifikoni ligjet për leje të qëndrimit që vlejnë për viktimat e trafikimit me njerëz);

(f) trajnimi (shkrim-lexim ose arsimim për punë me kompjuter, orientimi profesional, trajnime profesionale);

(g) aktivitete për përfshirje (inkluzion) aktive, nëpërmjet mbështetjes dhe aktiviteteve të integritit social, që synojnë shoqërimin e viktimave të trafikimit me njerëz, dhunës ose shfrytëzimit - të cilët tashmë mund të kenë përdorur masat e ndihmës së parë - në nivel të dytë, rrugë të integruar dhe shumëdimensionale për integrimin

dhe autonominë personale (gjithashtu, edhe nëpërmjet përdorimit të teknologjive të reja dhe proceseve të TIK-ut) në drejtim të fuqizimit, orientimit, trajnimit dhe punësimit të tyre ose mbështetjes në kthimin vullnetar në vendin e tyre;

2. Projektet, gjithashtu, në secilin rast duhet të garantojnë program specifik asistence për fëmijët e huaj të pashoqëruar, viktimat të trafikimit me njerëz, që do të sigurojë kushte të përshtatshme për pranim dhe asistencë psiko-sociale, shëndetësore dhe ligjore, duke ofruar zgjidhje afatgjata edhe pas moshës madhore.

3. Projektet duhet të përfshijnë gjithashtu, në çdo rast, atë që parashikohet në nenin 2, paragrafi 2, pikat a), e), f), g) dhe të paktën dy nga aktivitetet e sistemit të parashikuara në paragrafin 3, nën a), b), c), d), e), f), g), si dhe metodologjitë e parashikuara në paragrafin 4, nën a), b), c) të nenit 2.

4. Projektet duhet të identifikojnë një njësi koordinuese, e cila do të sigurojë një lidhje midis aktiviteteve dhe një lidhje të vazhdueshme midis projekteve dhe aktorëve vendorë me të cilët aplikuesi do të punojë.

5. Projektet duhet të jenë në përputhje me parimet e përcaktuara në (shënoni ligjet dhe rregulloret me të cilat projektet duhet të jenë në përputhje) dhe duhet të punojë me qëllime, afate kohore dhe rezultate të identifikuara.

6. Mos përbushja e plotë ose e pjesshme e dispozitave të parashikuara në paragrafët 1 deri në 5 të këtij neni do të thotë skualifikim automatik i projekt-propozimit nga procesi i vlerësimit të përmendur në nenin 12 më poshtë.

7. Propozim-projektet duhet të kenë parasysh mundësinë e fuqizimit dhe rritjes së numrit të institucioneve për pranim në raport me numrin aktual të institucioneve për pranim. Shpenzimet për këtë duhet të përlllogariten në pjesën e shpenzimeve për menaxhim me shërbimet mbështetëse.

8. Për më tepër, për përdoruesit e aktiviteteve dhe veçanërisht aplikuesit/bartësit e mbrojtjes ndërkombëtare për të cilët ka dyshim se janë viktimat të trafikimit me njerëz, ofertat duhet të parashikojnë pranimin fillestar brenda strukturave mbrojtëse të sistemit antitrafik dhe një proces të mundshëm të mëtejshëm të integritimit.

Neni 3

Shfrytëzuesit

Projektet janë të destinuara për të huaj dhe shtetas, viktimat të veprave penale të parashikuara me (shënoni ligjet kundër trafikimit të qenieve njerëzore dhe eksploatimit)

Neni 4

Propozuesit, zbatuesit dhe partneritetet

1. Projektet mund të propozohen nga OSHC të regjistruara ligjërisht dhe/ose një konsorcium i organizatave të tilla.

3. Propozim-projektet mund të parashikojnë pjesëmarrje formale të organeve publike ose private që do të jenë zbatuesit e projektit, duke i shënuar në mënyrë të detajuar në formularin e bashkëngjitur kësaj thirrjeje, emrat dhe ndarjen e përgjegjësisë.

Organet private për zbatim, në çdo rast, duhet të regjistrohen në pjesën përkatëse të regjistrit të shoqatave dhe organeve, ndërsa nëse nuk janë, do të thotë skualifikim i ofertës.

5. Ofertuesi i propozim-projektit nuk mund të shënohet si zbatues në projekt tjetër në të njëjtën zonë, kurse nëse kjo ndodh, projekti ku pala është shënuar si zbatues do të skualifikohet. Për këtë qëllim, aplikuesi duhet të japë një deklaratë konkrete se ai nuk është shënuar si zbatues në ndonjë projekt tjetër në të njëjtën fushë me propozim-projektin.

6. Propozim-projektet mund të parashikojnë edhe forma partneriteti me organet publike dhe private, për mbështetje dhe promovim të aktiviteteve të projektit.

Neni 5

Kohëzgjatja e projekteve

1. Kohëzgjatja e projekteve të pranuar për financim përcaktohet në (përcaktoni kohëzgjatjen minimale dhe maksimale) muaj dhe do të fillojë më (përcaktoni datën, muajin dhe vitin).

Neni 6

Shtrirja territoriale e projekteve

1. Shtrirja territoriale e zbatimit të projekteve që financohen nga kjo thirrje është si më poshtë:

2. Kandidatët nga kjo thirrje mund të paraqesin propozim-projekte për më shumë se një zonë territoriale, qoftë edhe në nivel kombëtar. (Emri i organit qeveritar që do të financojë projektet) do t'i financojë (numri i projekteve që do të financohen) propozim- projektet sipas zonës territoriale.

3. Zbatimi i projekteve të financuara duhet të garantojë funksionim të plotë në të gjithë territorin e përcaktuar, pa asnjë kufizim. Për këtë qëllim, kandidatët duhet të përshkruajnë metodat organizative me të cilat ata synojnë të garantojnë atë aftësi funksionimi.

4. Para vlerësimit të propozimeve dhe në përputhje me treguesit e përmendur në nenin 12 më poshtë, Komisioni i përmendur në nenin 12 të kësaj Thirrjeje do të japë mendim mbi përshtatshmërinë e metodave organizative të përmendura në paragrafin 3 më lart dhe do të vlerësojë vetëm ato propozim-projekte që i vlerëson se janë të përshtatshme.

Neni 7

Burimet e planifikuara dhe shuma e financimit

1. Shuma e resurseve që do të dedikohen për financimin e projekteve nga kjo thirrje për propozim-projekte (specifikoni shumën totale të investimeve për këtë thirrje) do të jetë tërësisht nga buxheti i (shënoni agjencinë që do të financojë).

Neni 8

Dokumentacioni i nevojshëm për dorëzimin e projektit

1. Kandidati duhet të dorëzojë dokumentet e mëposhtme në format digjital në përputhje me rregullat aktuale për nënshkrimin digjital, në të kundërt propozim-projekti nuk do të kualifikohet:

(a) Formulari i aplikimit i plotësuar dhe i nënshkruar (Aneksi 1) (draft - formular me të dhënat e kërkuara nga kandidatët).

c) përlllogaritjen ekonomike, të ndarë në llojet e mëposhtme të kostove, sipas përqindjeve maksimale për kostot që do të përcaktohen në modelin e bashkëngjitur këtij njoftimi:

Shpenzimet e personelit

- Fonde dhe pajisje për shërbime mbështetëse

Kostot për realizimin e shërbimeve për identifikim, kontakt, mbrojtje, ndihmë të parë, integritet social, pranim të e dytë për formim profesional dhe punësim, të ndara si më poshtë:

Kostot indirekte;

Kostot e prodhimit dhe shpërndarjes;

d) deklaratë në të cilën shënohet se cilët partnerë janë të përfshirë në projekt, me informacione mbi rolin dhe/ose aktivitetet specifike që ata do t'i realizojnë;

e) deklaratë me të cilën vërtetohet se aplikuesi nuk është i përfshirë si zbatues në ndonjë projekt tjetër në të njëjtën fushë;

Neni 9

Mënyrat e paraqitjes dhe kushtet për paraqitjen e aplikimit

1. Propozim-projektet duhet të dorëzohen jo më vonë se (ora dhe data) në e-mail adresën e specifikuar (shënoni se ku duhet të dorëzohet paketa e aplikacionit), përndryshe ato nuk do të pranohen.

Neni 10

Procedura

1. Organi kompetent për procedurën automatikisht i kontrollon propozim-projektet e pranuar nga aspekti i rregullsisë së dorëzimit dhe nga aspekti i respektimit të afateve të përcaktuara me thirrje.

2. Pasi të konfirmohet ajo që është përcaktuar në paragrafin 1 të këtij neni, organi kompetent i dorëzon propozim-projektet që kualifikohen për vlerësim nga Komisioni nga neni 12 i kësaj thirrjeje. Në të njëjtën kohë, organi kompetent do të raportojë për propozim-projektet që nuk janë kualifikuar për shkak të mosplotësimit të kushteve të parapara në paragrafin 1 më sipër.

3. Palët e interesuara mund të paraqesin pyetje në e-mailin e shënuar (shkruani

adresën e postës elektronike) jo më vonë se 48 orë përpara afatit të fundit për dorëzimin e projekteve, duke e theksuar „subjekt“ artikullin ose anëtarët e thirrjes për të cilën i referohet pyetja për të cilën kërkojnë informacion.

4. Përgjigjet e pyetjeve me interes të përgjithshëm do të publikohen në ueb-faqen (shënoni ueb-faqen dhe pjesën në të).

Neni 11

Vlerësimi i projektit

1. Propozim-projektet do të vlerësohen në përputhje me kriteret dhe treguesit e shënuar më poshtë në këtë nen, nga një komision i posaçëm që do të formohet pas datës përfundimtare të kësaj thirrjeje, me urdhër të (shënoni emrin e organit kompetent) dhe do të përbëhet nga të paktën (specifikoni sa vlerësues).

2. Propozimet të cilat nuk marrin vlerësim pozitiv të përshtatshmërisë sipas paragrafit 4 të nenit 7 të kësaj thirrjeje, ose propozimet për të cilat Komisioni identifikon ndonjë arsye për mos kualifikim që do të konfirmuar nga organi përgjegjës për procedurën, nuk do të pranohen për vlerësim.

4. Në çdo rast, propozim-projektet që marrin vlerësim të përgjithshëm më pak se 50 nga 100 nuk do të kualifikohen për financim.

5. Komisioni mund t'i bëjë propozim organit përgjegjës për procedurën për të ftuar kandidatët të plotësojnë ose sqarojnë përmbajtjen e certifikatave, dokumentacionit ose deklaratave të dorëzuara.

KRITERET DHE TREGUESIT E VLERËSIMIT

Shtirja operative e zonës së referencës	Vlerësimi i kualifikimit nga aspekti i përshkrimit të strukturës organizative për mbulimin operacional të zonës referuese	Po / Jo
---	---	---------

TABELA ME NOTA TË VLERËSIMIT (nëse është e përshtatshme ndryshoni kriteret dhe pikët)

Kriteret	Treguesit	Pika
FUSHA 1 Ndikimi kuantitativ dhe kualitativ i projektit mbi grupet e synuara	sa persona janë grupi i synuar dhe ndikimi i azilkërkuesve apo personave me mbrojtje ndërkombëtare	Deri 8
	Aktivitete të ndryshme sipas moshës dhe gjinisë së shfrytëzuesve të drejtpërdrejtë	Deri 4
	Përshkrimi i ndërhyrjeve nga aspekti i zonave të shfrytëzimit të cilave u referohen	Deri 4
	Përshkrimi i ndërhyrjeve dhe shërbimeve të ofruara në kuadër të projektit (punë në rrugë, pranim i shpejtë, pranimi rezidencial, vizita të rastësishme, përfshirje socio-profesionale)	Deri 4
	Cilësia e ndërhyrjeve që synojnë formimin profesional dhe përvetësimin e aftësive specifike për punësim	Deri 4
	Analiza dhe konsistenca e strukturave për pranim rezidencial dhe jo-rezidenciale	Deri 16
FUSHA 2 Ndikimi i projektit mbi ndërtimin dhe mirëmbajtjen e rrjeteve territoriale	Puna e partnerëve që janë zyrtarisht të përfshirë në projekt dhe koherenca e tyre në aktivitetet e projektit	Deri 10
FUSHA 3 Ndikimi i projektit mbi inovacionet, aktivitetet sistimore dhe elementë të tjerë të cilësisë	Propozimi-projekti iu përmbahet rezultateve të pritura dhe të dëshiruara të kësaj thirrjeje	Deri 10
	Plotësimi i ndërhyrjeve të projektit me aktivitetet e tjera të propozuara nga shërbimet e rajoneve referente dhe institucioneve vendore, me qëllim forcimin e mundësive për integrimin social-ekonomik të shfrytëzuesve.	Deri 10

FUSHA 4 Financim shtesë	Kapaciteti për aktivizimin e fondeve të tjera për të cilat tashmë është marrë një vendim nga organet publike dhe/ose programet evropiane/kombëtare të aktiviteteve që plotësojnë aktivitetet e Programit të Vetëm, të aktivizuara tërësisht ose pjesërisht gjatë zbatimit të projektit.	Deri 5
	Ekzistenca e bashkëfinancimit vullnetar nga propozuesi ose partnerët nga partneriteti publiko-privat	Deri 5
	Total	80

MAKRO CILËSIA E PLANIT FINANCAR

Përputhshmëria, siguria dhe realizmi i planit financiar për nga dimensionin dhe llojin e aktiviteteve që do të zbatohen	10
Konsistenca midis zërave të kostos dhe rezultateve të pritshme	8
Kostot adekuate për menaxhim dhe koordinim	2
Total	20

Procedurat për zbatimin e projektit dhe përgatitjen e raportit:

1. Brenda XX ditësh pas miratimit të rang listës, kandidatët që do të përzgjidhen për financim do të pranojnë njoftim për pranimin për financim të propozim-projektit të paraqitur.

2. Shuma e grantit që ndahet do të paguhet për çdo projekt të kualifikuar si më poshtë (rregullohen në përputhje me rrethanat):

Kësti i parë prej 30% të shumës totale të grantit të ndarë, pas kërkesës zyrtare të nënshkruar nga përfaqësuesi ligjor i kandidatit, së bashku me deklaratën për fillimin e aktiviteteve.

Deri në 40% të mjeteve pas kërkesës formale të nënshkruar nga përfaqësuesi ligjor, duke paraqitur llogaritë për kostot e lindura realisht në gjysmën e parë të vitit dhe raportin e ecurisë në realizimin e aktiviteteve. Fondet do të paguhën vetëm pas një rezultati pozitiv nga kontabiliteti administrativ.

Shuma e grantit të ndarë, me një kërkesë zyrtare të nënshkruar nga përfaqësuesi ligjor, duke dorëzuar faturat për kostot që kanë ndodhur realisht brenda (XX) muajve të projektit dhe raportin përfundimtar. Mjetet do të paguhën vetëm pas përfundimit pozitiv të kontrollit të kontabilitetit administrativ nga organit kompetent.

4. Institucioni përgjegjës e mban të drejtën për të realizuar kontrole në terren në çdo kohë për t'u siguruar se ndërhyrjet dhe aktivitetet realizohen dhe ta kërkojë tërë dokumentacionin për të konfirmuar kostot e bëra.

5. Aktivitetet që janë subjekt i projekteve të pranuar, në përputhje me atë që

përcaktohet në planet përkatëse ekzekutive, duhet të zbatohen në kohën e duhur; përndryshe, fondet do të tërhiqen.

6. Kostot e që tashmë janë të mbuluara nga agjenci të tjera financuese nuk do të njihen.

MJETI 4: Matrica për zgjidhjen e problemeve⁶⁴

	Nëse me zgjidhjen e problemit....	Problemi 1 VLERA 0 (më e ulëta) 3 (më e larta)	Problemi 2 VLERA 0 (më e ulëta) 3 (më e larta)	Problemi 3 VLERA 0 (më e ulëta) 3 (më e larta)
rëndësi	Do të zgjidhë ndonjë dobësi kryesore në MKR?			
	Do të reduktojë eksploatimin dhe do të promovojë qeverisjen e mirë?			
	Do të rezultojë me përmirësim real në jetën e njerëzve?			
	Do të forcojë rrjetet dhe aleancat kundër trafikimit?			
	Do të ofrojë mundësi për angazhimin e qytetarëve/grupeve të interesit?			
pajtueshmërisë	Do të rrisë ndërgjegjësimin dhe respektimin e të drejtave?			
	Do të kërkojë përfshirjen tuaj (gjegjësisht ka vlerë qartë të shtuar)?			
fizibiliteti	Do të ofrojë zgjidhje të qarta bazuar në qeverisjen e mirë?			
	Do të jetë e thjeshtë për t'u shpjeguar dhe kuptuar?			
	Do të ofrojë mundësi për arritjen e sinergjive dhe veprimeve rajonale?			
Zhvillimi	Do të rrisë dukshmërinë dhe reputacionin e organizatës?			
	Do të ndërtojë kapacitetet e brendshme të organizatës dhe punonjësve?			
	Do të rezultojë me më tepër burime dhe më të ndryshme financimi?			
	TOTAL			

⁶⁴ Tabela dhe udhëzimet janë marrë nga Manuali i Transparency International (2013) për zhvillimin e një Transparency International (2013), Zhvillimi i një plani të avokimit kundër korrupsionit një udhëzues hap pas hapi. Mjeti më pas redaktohet dhe përshtatet për trafikimin e qenieve njerëzore dhe mekanizmat e referimit.

Përzgjidhni një problem me prioritet

Pasi të keni bërë vlerësimin tuaj fillestar, duhet të zgjidhni se në cilën çështje/cilat çështje do të përqendroheni. Ky mjet ju lejon të renditni problemet dhe të zgjidhni ato më të rëndësishmet që do të përfshihen në planin tuaj të avokimit.

Si do ta bëni këtë?

HAPI 1: Mendoni për temat që lidhen me trafikimin e qenieve njerëzore me të cilat përballet vendi, komuniteti ose sektori

Kjo mund të bëhet pa supozime paraprake ose përmes një procesi më të organizuar, duke përdorur si udhëzime literaturë ose rekomandime nga kërkimet e mëparshme. Duhet të renditen të gjitha problemet.

HAPI 2: Përgjigjuni pyetjeve të anketës për çdo problem

Për të përzgjedhur një problem që do të jetë fokusi juaj, përdorni tabelën më lartë për të vlerësuar çdo problem të identifikuar në literaturë dhe analizoni secilin prej tyre. Secila nga problemet duhet të vlerësohet sipas secilës pyetje të shënuar në tabelë në një shkallë nga 0 (më e ulëta) deri në 3 (më e larta).

Varësisht nga nevojat tuaja organizative, duhet të shtoni ose zëvendësoni disa nga pyetjet në këtë tabelë. Një hap i rëndësishëm është të siguroheni që të gjitha temat tuaja të mundshme të kalojnë përmes procesit të përgjigjes së këtyre pyetjeve, për t'u siguruar që të gjitha i kanë përmbushur kriteret tuaja të përzgjedhjes.

HAPI 3: Renditni problemet sipas rezultatit total

Më pas, vlera totale për çdo problem mund të renditet në mënyrë që të identifikohet problemi më i rëndësishëm.

Mjeti 5: Udhëzuesi i procesit/ Analiza SWOT

Process guide | SWOT analysis

Objective:

- To assess the internal and external factors that may hinder or facilitate your group's advocacy strategy in order to refine your goals, objectives, and activities.

Time needed:

3 hours

Resources needed:

Newsprint (butchers paper) and pens

How it's done:

Make sure that everyone fully understands the SWOT tool. Use examples to illustrate. Begin with the External Factors: Opportunities and Threats. Then move to the Internal Factors: Strengths and Weaknesses. If participants are working in small groups, separate the two tasks with plenary discussion to make sure everyone is engaged. Be sure to have a clear understanding of the advocacy problem and goals. The following questions and grids can help you in the analysis.

External factors: Identifying opportunities and threats

1. Brainstorm the external forces that will impact your strategy, including:

- Groups and structures relevant to the issue that the strategy addresses.
- Organizations that are sources of resources. Remember that resources can be financial, technical, human, political, etc.
- Trends and groups that influence the political and policy space in which you will advocate include cultural, ideological, and religious forces in both the public and private realms, particularly if the issue relates to women's rights. Include key events if relevant.
- Other groups or forces that affect your strategy.

Include both the positive and negative forces. Organize the forces you come up with in this grid:

External Forces Affecting:			
The Issue	Resources	Political/Policy space	Other

2. Mark the forces that are threats with a T and those that represent opportunities with a O. In some cases, the group may see a particular force as both a threat and an opportunity. In such a case, mark as both.

3. Take a vote on the two or three most important opportunities and the two or three most important threats. Mark these with a ++. Do a second vote on the 2-3 next most important opportunities and threats. Mark these with a +.

Internal factors: assessing organizational strengths and weaknesses

4. Using the grid below, list the strengths and weaknesses of the organization. Then rate with ++ and + how important each strength and weakness is for your strategy.

Strengths	How important for the strategy?
Weaknesses	How important for the strategy?

Below are examples of what you may identify in a SWOT Analysis.

Strengths: staff skills, links with the community, funding base, commitment, common purpose, political credibility

Weaknesses: lack of staff skills, uncertain funding, internal squabbling, low morale, limited community support, no common vision of advocacy and organization's purpose

Opportunities: elections, a reform process, new policy initiatives, international conferences, important visitors, incidents that have caught public attention

Threats: lack of coordination among NGOs, religious or political forces which go against social change, limited political freedom, lack of transparency in the political process, cultural views about roles, policy opportunities that derail and coopt your organization without creating any real chance for influence

List the implications of the SWOT analysis for your advocacy strategy. The following questions can help the group think about the implications:

- How can we build on our strengths to further our strategy?
- What must be included in our strategy to minimize our weaknesses?
- What must be included in our strategy to take full advantage of the opportunities?
- What must we do to reduce the impact of the threats?

Alternative delivery

ACT-ON is a variation of what many people know as the "SWOT Analysis." Where SWOT stands for "Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threats," our variation stands for "Advantages, Challenges, Threats, Opportunities and Next Steps." While SWOT ends the process on a negative note ("threats"), ACT-ON ends with Opportunities and Next Steps, not only rounding out the discussion more positively, but closing with action items that will move your process forward, leading planning and analysis into action!

Source: Adapted from Strategic Thinking: Formulating Organisational Strategy Workshop, Facilitator's Guide, Institute for Development Research, Massachusetts, 1998.

